

**ИЗВЕШТАЈ О САМОВРЕДНОВАЊУ КВАЛИТЕТА
СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА НА ФИЛОЗОФСКОМ
ФАКУЛТЕТУ У НИШУ - ДИПЛОМИРАНИ СТУДЕНТИ**

Академска 2025/2026. година

Ниш, децембар 2025. године – април 2026. године

1. Увод

Овај извештај је израђен у оквиру поступка самовредновања квалитета студијских програма и установе Филозофског факултета Универзитета у Нишу, у складу са важећим националним стандардима за обезбеђивање квалитета у високом образовању. Циљ је да се на основу анализе резултата анкетирања дипломираних студената, обезбеде релевантни подаци за процену квалитета студијских програма и идентификацију праваца њиховог даљег унапређења

1.1. Значај и сврха анкетирања дипломираних студената

Анкетирање дипломираних студената представља један од кључних инструмената самовредновања високошколских установа и студијских програма у оквиру интегрисаног система обезбеђивања квалитета у високом образовању. У складу са захтевима националних стандарда за акредитацију високошколских установа и студијских програма и смерницама Европских стандарда за обезбеђивање квалитета (ESG), посебно ESG 1.7 (управљање информацијама) и ESG 1.9 (континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма), систематско прикупљање и анализа повратних информација дипломираних студената представља важан ресурс релевантних, валидних и применљивих података за унапређење квалитета наставе и исхода учења.

За разлику од анкетирања актуелних студената, које превасходно обухвата перцепцију текућег наставног процеса, организације наставе и начина оцењивања, квалитета рада наставника и сарадника, те и литературе, анкетирање дипломираних студената омогућава стицање ретроспективног и рефлексивног увида у квалитет образовног искуства у целини. Полазећи из позиције професионалне и друштвене реалности у коју ступају након завршетка студија, дипломирани студенти су у могућности да критички процене степен усклађености стечених знања, вештина и компетенција са захтевима тржишта рада, потребама даљег академског усавршавања, као и са ширим оквиром персоналног и професионалног развоја. Управо таква временска и искуствена дистанца даје посебну аналитичку вредност њиховим проценама.

Такав осврт је од изузетног значаја за Филозофски факултет Универзитета у Нишу, имајући у виду специфичности студијских програма који се изводе а који су у значајној мери утемељени у академским дисциплинама, али истовремено усмерени ка развоју широког спектра примењивих и професионалних компетенција. Дипломирани студенти овог факултета укључују се у различите секторе друштвеног и привредног

живота — од образовања и науке, преко културе, медија, социјалних и јавних служби, до цивилног и приватног сектора. Самим тим, анализа њихових искустава представља значајан механизам за процену релевантности и применљивости студијских програма у савременом друштвеном контексту, као и за јачање везе између високог образовања и потреба окружења и самих послодаваца.

Резултати анкетирања дипломираних студената омогућавају институцији да идентификује кључне снаге студијских програма које је потребно даље унапређивати и афирмисати, али и да препозна потенцијалне недостатке и развојне правце који захтевају одређене интервенције или иновације у домену дизајнирања курикулума, примене савременијих метода наставног рада, практичне наставе и подршке студентима. На тај начин, овај инструмент представља важну карику у циклусу континуираног унапређења квалитета, обезбеђујући заснованост одлука на емпијским налазима.

Анкета је методолошки конципирана тако да обухвати три кључне тематске целине. Прва целина односи се на процену доприноса студијског програма развоју различитих компетенција, укључујући општа и специфична стручна знања, критичко мишљење, аналитичке способности, комуникационе и сарадничке вештине, као и етичке и професионалне вредности. Друга целина усмерена је на процену организационих и педагошких аспеката студија, као што су доступност и ангажованост наставног особља, квалитет наставних метода и наставних материјала, степен повезаности теорије и праксе, као и усклађеност наставних садржаја са актуелним захтевима тржишта рада и професије. Трећа целина обухвата укупно задовољство студијским програмом, укључујући и индикаторе као што су спремност дипломираних студената да препоруче програм будућим генерацијама, што се у савременој пракси често посматра као индиректни показатељ перципираног квалитета.

Квантитативни налази добијени путем питања на скали Ликертовог типа допуњени су квалитативним одговорима који се односе на уочене предности студијског програма, идентификоване недостатке и конкретне предлоге за унапређење. Овај комбиновани приступ омогућава не само статистичку обраду и поређење резултата, већ и дубље разумевање искустава дипломираних студената, чиме се обезбеђује контекстуализација и интерпретативна вредност добијених података.

У целини посматрано, анкетирање дипломираних студената представља поуздан и валидан инструмент за процену исхода студирања *из перспективе након студија*, доприносећи развоју културе квалитета, унапређењу транспарентности и доношењу стратешких одлука заснованих на подацима. Као такав, овај инструмент има значајну улогу у процесима интерног и екстерног вредновања, као и у континуираном унапређењу студијских програма у складу са савременим образовним и друштвеним захтевима.

1.2. Методологија и обухват анкетања

Анкетирање дипломираних студената реализовано је електронским путем, применом онлајн упитника креираног у оквиру платформе *Google Forms*, током пролећног семестра академске 2025/2026. године. Развоју инструмента претходио је систематичан и методолошки утемељен процес његовог осмишљавања и структурисања а који је претходно спроведен у јесењем семестру уз активно учешће свих чланова Центра за унапређење квалитета. Циљ је био да се оваквим инструментом обезбеди свеобухватност, садржајна валидност и усклађеност са релевантним стандардима обезбеђивања квалитета.

Посебна пажња посвећена је операционализацији кључних конструката који се односе на исходе учења, компетенције и перципирани квалитет студијског програма, чиме је дата могућност да инструмент адекватно и реално одговори на циљеве самовредновања али и добијања повратних информација о местима за унапређење студијских програма.

Учешће у истраживању било је добровољно и анонимно, уз претходно информисање испитаника о сврси истраживања и давање сагласности за коришћење података у сврхе унапређења квалитета. На тај начин испоштовани су основни етички принципи истраживања у образовању, укључујући поверљивост, заштиту података и добровољност учешћа. Сва квантитативна питања мерена су применом петостепене Ликертове скале (1 – нимало, 5 – у потпуности), што омогућава поуздано мерење ставова и перцепција испитаника, као и накнадну статистичку обраду података и интерпретацију добијених резултата.

Укупним узорком обухваћен је 361 дипломирани студент са Филозофског факултета у Нишу и са свих студијских програма и нивоа студија — основних, мастер и докторских академских студија — реализованих на дванаест департмана и два центра Филозофског факултета Универзитета у Нишу унутар којих се спроводи настава на мастер нивоу. Овако конципиран узорак обезбеђује релевантан увид у различите образовне профиле и професионалне путање дипломаца. При томе, уочене су разлике у величини појединачних подузорака: највећи одзив забележен је на Департману за педагогију ($N = 63$), што указује на изражену повезаност алумни заједнице са матичном институцијом, док је најмањи број одговора евидентиран на Центру за превођење ($N = 1$), што је, између осталог, условљено чињеницом да је наведени студијски програм релативно недавно акредитован (2022. године), те да је број дипломираних студената за сада ограничен. Сходно томе, ова околност у извесној мери ограничава могућност извођења поузданих закључака за тај сегмент. Сходно томе, у интерпретацији резултата примењен је контекстуални приступ, уз јасно

назначене методолошке напомене у извештајима по појединачним организационим јединицама.

У поступку обраде података примењена је дескриптивна статистика (аритметичке средине, дистрибуције одговора), уз допунску квалитативну анализу отворених питања, чиме је обезбеђена интеграција квантитативних и квалитативних налаза у складу са савременим приступима у евалуационим истраживањима. Посебну методолошку напомену представља уочена несагласност у одговорима на питања која се односе на тренутни статус запослености и период до првог запослења. На нивоу целокупног узорка, ова појава регистрована је код приближно 10% испитаника. Највероватније објашњење лежи у динамичној природи тржишта рада, односно у чињеници да су поједини испитаници након иницијалног запослења могли привремено изгубити посао или бити ангажовани у нестандартним облицима рада, што је условило различите одговоре у зависности од временске перспективе. Додатно, не може се искључити ни утицај различитог разумевања формулације питања или ненамерних грешака приликом попуњавања упитника.

У складу са принципима транспарентности и методолошке доследности, сви подаци су анализирани у изворном облику, без накнадних интервенција или корекција, чиме је очувана аутентичност одговора испитаника. Стога се резултати који се односе на запосленост и транзицију на тржиште рада тумаче уз уважавање наведених ограничења, што додатно доприноси кредибилитету и научној утемељености целокупног извештаја.

Сагледано у целини, примењена методологија обезбеђује поуздану основу за извођење валидних закључака о квалитету студијских програма, уз истовремено поштовање стандарда научне ригорозности и захтева процеса самовредновања.

1.3. Општи налази анкетирања

Целовита анализа података указује на неколико општих образаца који се понављају на више студијских програма, као и на специфичности појединих департмана. Дипломирани студенти Филозофског факултета у значајној мери препознају вредност стеченог образовања: на нивоу Факултета, просечне оцене у домену компетенција претежно се крећу у распону од 3.77 до 4.89, док је укупно задовољство студијским програмима на већини програма у позитивном делу скале.

Прва уочљива карактеристика односи се на доследно високе оцене развоја општих академских и трансверзалних компетенција, као што су критичко и аналитичко мишљење, способност јасног усменог и писаног изражавања, тимски рад и

професионална етичност. Ове компетенције се на готово свим анализираним програмима препознају као значајан исход студија. Посебно се издваја висока оцена доступности наставника и сарадника за консултације и подршку, која на већини департмана премашује вредност 4.50 и представља једну од кључних предности Факултета.

Друга карактеристика односи се на релативно ниже оцене практичне компоненте студијских програма. Стицање практичних знања и вештина применљивих у професионалном контексту, оспособљеност за самостално обављање стручних задатака, као и усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада, налазе се међу ниже оцењеним аспектима на већини анализираних департмана. Слично томе, квалитет стручне праксе и степен повезаности теоријских садржаја са практичним активностима указују на простор за даље унапређење. Ови налази сугеришу постојање извесног јаза између академско-теоријске припреме и њене практичне примене, што представља важан развојни изазов који захтева системски и интердепартмански приступ.

Трећа карактеристика односи се на варијације у показатељима запошљавања дипломираних студената. Укупно посматрано, дипломирани студенти Факултета у значајном проценту остварују запослење, али су уочене разлике између студијских програма. Поједини програми бележе висок степен запослености у струци (66% и више), као што су Психологија, Педагогија и Центар за образовање наставника, док се код других програма овај показатељ креће на значајно нижем нивоу (око 29%), уз већи удео незапослених. Ове разлике могу се довести у везу са структурним карактеристикама тржишта рада, али и са степеном професионалне усмерености и применљивости исхода учења у оквиру појединих студијских програма.

Четврта карактеристика односи се на идентификовање примера добре праксе у оквиру Факултета. Поједини студијски програми показују да је могуће успешно одговорити на уочене изазове. Програми страних језика, који су снажно усмерени ка међународној сарадњи и студентској мобилности, бележе веома високе резултате у већини анализираних показатеља. Такође, програм Центра за образовање наставника, који се односи на професионализацију наставничког позива, остварује изузетно високе оцене, укључујући и највише вредности у домену стицања практичних знања — сегмента који је на другим програмима идентификован као изазован. Ови примери представљају релевантну основу за даље унапређење студијских програма кроз размену добрих пракси унутар институције.

1.4. Кључни квалитативни налази

Квалитативни одговори дипломираних студената указују на висок степен тематске конвергенције и издвајају неколико стабилних образаца који се понављају на нивоу више студијских програма. У домену перципираних предности, поред доследно наглашеног развоја критичког мишљења, као доминантна тема издваја се квалитет, посвећеност и доступност дела наставног особља. Однос са наставницима и сарадницима описује се као значајан ресурс студирања и једна од препознатљивих вредности Факултета, посебно у контексту мањих наставних група и могућности за појединачну подршку у академском раду.

У домену уочених недостатака, као најизраженија и интердепарتمانски присутна тема издваја се недовољна заступљеност и функционалност практичне наставе и стручне праксе. Испитаници често указују на то да се пракса у појединим случајевима реализује у облику пасивног посматрања, без довољног укључивања у реалне радне процесе и без јасно структурисаних исхода учења. Последично, део дипломираних студената наводи да је са конкретним захтевима радног места био суочен тек након запослења, без претходног довољног оспособљавања током студија. Поред наведеног, уочавају се и коментари који се односе на делимичну застарелост наставних садржаја и литературе, недовољну интеграцију дигиталних алата и савремених технологија (укључујући и примену алата заснованих на вештачкој интелигенцији), као и ограничене институционалне механизме подршке транзицији из образовања у свет рада.

Предлози за унапређење показују висок степен уједначености и усмерени су ка конкретним развојним правцима. Дипломирани студенти посебно истичу потребу за проширењем и диверзификацијом стручне праксе, уз укључивање различитих институција и организација релевантних за профил студија, као и за јасније дефинисање њених циљева и активности. Даље, препоручује се увођење или проширење наставних садржаја који се односе на примену дигиталних алата, савремених технологија и вештачке интелигенције у струци, као и развој компетенција академског и стручног писања. Додатно, наглашава се потреба за већом усклађеношћу наставних садржаја са актуелним условима рада у релевантним професионалним областима, чиме би се додатно ојачала примењивост стечених знања и вештина.

1.5. Завршна разматрања и оквир за даљу анализу

Извештаји о резултатима анкетирања дипломираних студената по појединачним студијским програмима, који следе у наставку овог документа, обезбеђују детаљан увид у специфичности сваког департмана и центра. Сваки појединачни извештај конципиран је према јединственом методолошком моделу, чиме је омогућено унутрашње поређење резултата на нивоу Факултета, уз истовремено уважавање специфичности појединих студијских програма, њихових квалитативних карактеристика и актуелних развојних изазова.

Налази анкетирања представљају релевантну основу за планирање и реализацију мера унапређења студијских програма, које ће Центар за унапређење квалитета развијати у сарадњи са управницима департмана и надлежним стручним телима Факултета. Посебна пажња биће усмерена на препознате системске изазове — пре свега на унапређење практичне компоненте студирања и квалитета стручне праксе, као и на подстицање размене примера добре праксе унутар Факултета, у циљу јачања оних елемената који су се показали као носиоци високог квалитета студијских програма.

Центар за унапређење квалитета изражава захвалност свим дипломираним студентима који су својим учешћем допринели процесу самовредновања, као и свим колегиницама и колегама у организационим јединицама Факултета који су учествовали у организацији и реализацији анкетирања. Резултати указују да дипломирани студенти у значајној мери вреднују квалитет стеченог образовања, али истовремено јасно препознају и конкретне правце његовог унапређења, што представља значајан ресурс за даљи институционални развој.

Анкетирање и обраду података спровео је Центар за унапређење квалитета Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као координационо тело у оквиру система обезбеђивања квалитета установе. За рад и функционисање Центра надлежан је продекан за наставу, који координира активности у области самовредновања, праћења и унапређења квалитета студијских програма и наставног процеса, у складу са важећим општим актима Факултета. Управник Центра је др Иван Николић, заменик управника др Невен Обрадовић, а технички секретар Центра Марјан Милчић.

Чланови Центра су наставници, сарадници, ненаставно особље и студенти, именовани од стране Наставно-научног већа Филозофског факултета, на предлог већа департмана, секретаријата и студентског парламента:

Наставно особље

Др Бранко Горгиев, редовни професор, Центар за стране језике;

Др Слађана Ристић Горгиев, редовни професор, Департман за филозофију;

Др Ивана Миљковић, ванредни професор, Департман за француски језик и књижевност;

Др Велимир Илић, ванредни професор, Департман за руски језик и књижевност;

Др Драгана Јовановић, ванредни професор, Департман за педагогију;

Др Иван Анђелковић, доцент, Департман за социјалну политику и социјални рад;

Др Ивана Стаменковић, доцент, Департман за комуникологију и новинарство;

Др Марина Ђукић Мирзајанц, доцент, Департман за немачки језик и књижевност;

Др Миљана Спасић Шнеле, доцент, Департман за психологију;

Др Јелена Стошић, доцент, Департман за србистику;

Др Немања Крстић, доцент, Департман за социологију;

Др Ненад Радуловић, доцент, Департман за историју;

Мср Александар Пејчић, истраживач-сарадник, Департман за англистику;

Невенка Јанковић, наставник страног језика, Центар за стране језике.

Ненаставно особље

Александра Ристић, Служба за наставу и студентска питања;

Марјан Милчић, Центар за унапређење квалитета.

Студенти

Марта Ђорђевић, Основне академске студије психологије;

Сара Стојановић, Основне академске студије србистике;

Немања Димитријевић, Мастер академске студије англистике;

Даница Поповић, Докторске академске студије Медији и друштво.

Треба истаћи да чланови Центра чине и Комисију за унапређење квалитета Филозофског факултета. У складу са устаљеном праксом, Комисија је разматра текст извештаја, усвоја га и потом упутила надлежним телима Факултета и Универзитета, односно Наставно-научном већу Филозофског факултета и Центру за унапређење квалитета Универзитета у Нишу у даљу процедуру.

2. Резултати анкетаирања

У наставку су приказани резултати анкетаирања дипломираних студената по појединачним студијским програмима, односно департманима и центрима Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Сваки извештај конципиран је према јединственом методолошком оквиру, који обухвата анализу структуре узорка, показатеља запослености, процену доприноса студијског програма развоју компетенција, процену организације студија, укупно задовољство студијским програмом, као и квалитативне налазе и препоруке за унапређење.

Оваква структура омогућава упоредивост резултата на нивоу Факултета, али и детаљно сагледавање специфичности сваког студијског програма. При томе, резултати се тумаче у контексту величине и структуре узорка по појединачним департманима, што је од посебног значаја за разумевање варијација у добијеним налазима.

Налази представљени у овом поглављу треба да се посматрају у вези са претходно идентификованим општим обрасцима, при чему извештаји по департманима омогућавају њихову даљу конкретизацију и интерпретацију у специфичном институционалном и дисциплинарном контексту.

2.1. Департман за англистику

Анкетирање дипломираних студената Англистике спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано електронским путем, путем *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно, а студенти су пре учешћа у истраживању имали прилику да дају сагласност за учешће у истом.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за англистику износи 25, а у анкети су учествовали студенти свих нивоа студија — основних академских, мастер академских и докторских академских студија.

Структура узорка

Табела 1. Број анкетираних дипломираних студената англистике по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	15	60.0
Мастер академске студије	8	32.0
Докторске академске студије	2	8.0
Укупно	25	100.0

Међу 25 анкетираних дипломираних студената Департмана за англистику, највећи број чине дипломирани студенти основних академских студија — 15 испитаника (60.0%). Дипломци мастер академских студија заступљени су са 8 испитаника (32.0%), а докторских академских студија са 2 испитаника (8.0%)

Структура испитаника у односу на пол

Табела 2. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	19	76.0
Мушки	5	20.0
Не желим да се изјасним	1	4.0
Укупно	25	100.0

У узорку доминирају испитаници женског пола – 19 испитаница (76.0%). Мушких испитаника је 5 (20.0%), док један испитаник (4.0%) није желео да се изјасни по овом питању.

Запосленост

Табела 3. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	9	36.0
Да, али не у струци	7	28.0
Тренутно нисам запослен/а	9	36.0
Укупно	25	100.0

Подаци о запослености показују да је 9 испитаника (36.0%) запослено у струци, 7 испитаника (28.0%) запослено ван струке, док 9 испитаника (36.0%) тренутно није запослено. Ови подаци указују да само трећина дипломираних студената Департмана за англистику остварује запослење у оквиру своје струке, што може да представља важан индикатор за анализу усклађености студијског програма са тржиштем рада.

Период до првог запослења

Табела 4. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	10	40.0
6–12 месеци	3	12.0
1–2 године	2	8.0
Више од 2 године	4	16.0
Још увек нисам запослен/а	6	24.0
Укупно	25	100,0

Међу испитаницима који су се запослили, 10 испитаника (40%) посао је пронашло у периоду краћем од 6 месеци од завршетка студија. Четворо испитаника (16,0%) запослило се након периода дужег од 2 године, троје (12.0%) у периоду 6–12 месеци, а двоје (8.0%) у периоду 1–2 године. Шесторо испитаника (24.0%) још увек није запослено. Ови подаци указују на релативно дуге периоде незапослености за значајан број дипломираних студената.

Методолошка напомена о структурној несагласности између Табеле 3 и Табеле 4 (важи за извештаје свих департмана): Унакрсним упоређивањем одговора на питања о тренутном статусу запослености и о периоду до првог запослења уочена је несагласност код одређеног броја испитаника – појединци су у питању о статусу означили да тренутно нису запослени, али су истовремено у питању о периоду до првог запослења навели конкретан временски распон у коме су се запослили (или,

ређе, обрнуто). На нивоу целокупног факултетског узорка, оваква врста несагласности забележена је код приближно 10% испитаника, и присутна је у готово свим извештајима по департманима. Најверодостојније објашњење јесте да је део испитаника био краткотрајно или повремено запослен по завршетку студија, а у тренутку попуњавања анкете поново био без посла — у ком случају су оба одговора ваљана, али из перспективе различитих временских тачака. Алтернативно, део оваквих случајева може бити резултат различитог тумачења питања или ненамерних грешака приликом одговарања. У табелама овог и свих наредних извештаја задржане су изворне вредности онако како су унете од стране испитаника, без накнадних интервенција у подацима, у складу с принципом документовања аутентичних одговора. Ова напомена важи за све извештаје по департманима и не понавља се у сваком појединачном.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, а одговори су мерени на скали Ликертовог типа (1 — нимало, 5 — у потпуности). У Табели 5 приказане су просечне оцене за сваку тврдњу.

Табела 5. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Искази о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.52
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.64
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.68
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.96
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.92
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.60
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.88
14. Способности за самосталан рад	4.00
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.48
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.40
17. Развоју комуникационих вештина	4.16
18. Развоју организационих способности	3.84
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	3.84
20. Способности управљања временом и радним обавезама	3.72
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.64
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.92
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.64
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.20
Укупна просечна оцена	4.11

На основу резултата приказаних у Табели 5, просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.11, што указује на генерално позитивну процену дипломираних студената у погледу доприноса студијског програма Департмана за англистику развоју различитих компетенција.

Највише оцене идентификоване су у домену теоријског разумевања кључних концепата у области студија ($M = 4.64$), способности јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.64$), те развоја критичког и аналитичког мишљења ($M = 4.60$). Ови резултати у складу су са академским профилем студијског програма англистике, у чијем је фокусу развој лингвистичких и аналитичких компетенција. Такође, висока оцена развоја општих стручних знања ($M = 4.52$) и способности за тимски рад и сарадњу ($M = 4.48$) указује на препознавање вредности академских компетенција стечених током студија.

С друге стране, најниже просечне оцене забележене су код: креативног и иновативног приступа решавању задатака ($M = 3.64$), употребе информационо-комуникационих технологија у раду ($M = 3.68$), стицања практичних знања и вештина применљивих у раду ($M = 3.68$), те управљања временом и радним обавезама ($M = 3.72$). Ови резултати упућују на потребу унапређења практичне, примењене компоненте студијског програма, нарочито у домену развоја практичних вештина за тржиште рада.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија, а резултати су приказани у Табели 6.

Табела 6. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.68
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.36
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.72
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.88
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.20
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.72
Укупна просечна оцена	3.93

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.93. Резултати показују изражену асиметрију унутар ове скале. Изразито висока оцена идентификована је код доступности наставника и сарадника за консултације и подршку ($M = 4.88$), што

представља значајну предност Департмана, а у складу је и са квалитативним одговорима испитаника. Квалитет наставних метода такође је позитивно оцењен ($M = 4.20$).

Насупрот томе, истичу се значајно ниже оцене у погледу усклађености наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада ($M = 3.36$), коришћења информационо-комуникационих технологија у раду ($M = 3.68$), повезаности теоријске наставе и практичних активности ($M = 3.72$) и квалитета праксе или практичне наставе ($M = 3.72$). Ниска оцена усклађености програма са тржиштем рада представља посебно значајан сигнал, будући да је то и тврдња са најнижом просечном оценом у целој анкети.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за различите видове каријерне и академске активности, као и општем задовољству студијским програмом. Резултати су приказани у Табели 7.

Табела 7. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.80
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.08
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.76
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.96
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.52
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.64
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.24

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.52 до 4.24. Приметно је да студенти у нешто вишој мери процењују да их је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање ($M = 4.08$) у поређењу са другим аспектима. Такође, укупно задовољство студијским програмом ($M = 4.24$) показује да студенти генерално позитивно вреднују завршено образовање.

Са друге стране, корисност наставних садржаја за послове које тренутно обављају оцењена је нижом оценом ($M = 3.52$), а подршка компетенцијама значајним за

напредовање у каријери такође добија релативно низак скор ($M = 3.64$). Ови резултати наглашавају неусклађеност академских садржаја са непосредним потребама тржишта рада и сугеришу неопходност ревизије студијског програма у правцу веће практичне примене стечених знања.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 8. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	21	84.0
Делимично	2	8.0
Не	2	8.0
Укупно	25	100.0

Велика већина анкетираних дипломираних студената – 21 испитаник (84.0%) – изјавила је да би препоручила студијски програм Департмана за англистику будућим студентима. Двоје испитаника (8.0%) програм би препоручило само делимично, док двоје испитаника (8.0%) не би препоручило програм. Висок проценат позитивних препорука представља значајан показатељ општег задовољства студијским програмом.

Прилике током студија

Табела 9. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)
Практичан рад	17	68.0
Истраживачке активности	10	40.0
Сарадња са институцијама изван факултета	10	40.0

На питање о врстама прилика које су им студије пружиле, испитаници су имали могућност да означе све примењиве одговоре. Резултати показују да је 17 испитаника (68.0%) навело да је имало довољно прилика за практичан рад, док је 10 испитаника (40.0%) навело истраживачке активности, а исто толико – сарадњу са институцијама изван факултета. Ови подаци указују да је практичан рад доступнији елемент студијске понуде, иако значајан број студената сматра да прилика за истраживачки рад и спољну сарадњу није у потпуности задовољавајућа. Премда већина испитаника наводи да је имала прилике за практичан рад, квалитативни одговори указују да се те активности често доживљавају као недовољно структурисане или недовољно функционалне.

Квалитативне налази

Предности студијског програма

Највидљивија предност коју истичу испитаници јесте развој критичког мишљења. Студенти наглашавају да је студијски програм значајно допринео способности критичке анализе, те да је то компетенција примењива не само у струци него и у свакодневном животу. Такође се учестало помиње наглашена доступност наставног особља — студенти истичу да су наставници и сарадници увек доступни за подршку и консултације, што представља елемент који разликује Департман за англистику од многих сродних установа.

Међу конкретним предностима које студенти истичу налазе се и: извођење наставе на енглеском језику што подстиче дубље разумевање и употребу страног језика; мале наставне групе које омогућавају активно учење; разноликост обавезних и изборних предмета; висока стручност наставног кадра; те чињеница да студијски програм пружа добру основу за оне студенте који желе да наставе академско усавршавање или се баве наставом и превођењем.

Недостаци студијског програма

Међу најчешће наведеним недостацима, студенти истичу несразмеру између теоријских и практичних садржаја у корист теорије. Посебно се истиче недостатак диверсификованих видова праксе — студенти наводе да је пракса претежно ограничена на педагошку праксу у школама, док остали потенцијални профили (превођење, новинарство, уредништво, академско писање) нису довољно заступљени.

Поједини студенти као значајан проблем наводе обимност и ригорозне услове полагања испита из Савремених енглеских језика, уз оцену да критеријуми нису уједначени у поређењу са другим предметима. Осим тога, студенти указују на недовољну усклађеност програма са потребама тржишта рада, нарочито у контексту нових занимања попут писања садржаја (content writing), дигиталног маркетинга и онлајн наставе.

Препозната је и потреба за увођењем предмета из академског писања научних радова на основним студијама, будући да студенти сматрају да немају довољну припрему за писање научних радова пре него што се упишу на мастер студије.

Предлози за унапређење студијског програма

На питање о темама, областима и курсевима које би требало увести или додатно развијати у будућим студијским програмима, испитаници наводе следеће препоруке: увођење предмета из академског писања и академске етике; проширење практичне наставе ван педагошке праксе (преводачка пракса, новинарско-уредничка пракса, рад у медијима); увођење садржаја везаних за вештачку интелигенцију и примену дигиталних технологија у настави и раду; јачање курсева везаних за енглески говорно подручје изван Велике Британије и САД (Ирска, Аустралија, Нови Зеланд); те боља припрема за тржиште рада — укључујући израду биографије, мотивационих писама и вештине апликације за посао.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 25 дипломираних студената Департмана за англистику, могу се извести следећи општи закључци:

Дипломирани студенти углавном позитивно процењују допринос студијског програма развоју академских и комуникационих компетенција. Нарочито су истакнуте вредности студијског програма у домену теоријске оснажености, развоја критичког мишљења и способности јасног изражавања. Укупно задовољство студијским програмом је на релативно високом нивоу ($M = 4.24$), а велика већина испитаника (84,0%) препоручила би програм будућим студентима.

Ипак, резултати анкете недвосмислено указују на неколико области које захтевају пажњу и систематско унапређење. Пре свега, то је усклађеност студијских садржаја са потребама тржишта рада — ова тврдња добила је најнижу оцену у целом упитнику ($M = 3.36$). Занимљив је и податак да само 36% испитаника тренутно ради у струци, док је значајан број незапослен или запослен ван струке, што директно указује на тежу могућност запошљавања у непосредно повезаним занимањима.

Препоруке за унапређење студијског програма обухватају: (1) проширење обима и диверзификацију врста практичне наставе и праксе изван педагошке; (2) јачање садржаја усмерених на примену дигиталних алата и технологија; (3) увођење обавезног предмета из академског и стручног писања на основним студијама; (4) ревизију курикулума у правцу веће усклађености са актуелним потребама тржишта рада (нова занимања у области медија, дигиталних комуникација и преводаштва); (5) задржавање и даљи развој изражене доступности и подршке наставног особља што је препознато као истинска снага и предност Департмана за англистику.

2.2. Департман за психологију

Анкетирање дипломираних студената Департмана за психологију спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано електронским путем, путем *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно, а студенти су пре учешћа у истраживању дали сагласност за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за психологију износи 36. Важна структурна особеност овог узорка јесте доминантно учешће дипломираних студената са мастер академских студија, што је специфично у поређењу са другим департманима који су обухваћени анкетирањем.

Структура узорка

Табела 10. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	5	13.9
Мастер академске студије	29	80.6
Докторске академске студије	2	5.5
Укупно	36	100.0

Међу 36 анкетираних дипломираних студената Департмана за психологију, апсолутну већину чине дипломци мастер академских студија – 29 испитаника (80.6%). Дипломирани студенти са основних академских студија заступљени су са свега 5 испитаника (13.9%), а докторских академских студија са 2 испитаника (5.5%). Ова дистрибуција значајно се разликује од образаца забележених на другим департманима Факултета.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 11. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	26	72.2
Мушки	10	27.8
Укупно	36	100.0

У узорку превладавају испитаници женског пола — 26 испитаница (72,2%), наспрам 10 испитаника мушког пола (27,8%).

Запосленост

Табела 12. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	24	66.7
Да, али не у струци	4	11.1
Тренутно нисам запослен/а	8	22.2
Укупно	36	100.0

Подаци о запослености откривају снажно позитиван образац у поређењу са другим департманима Факултета: 24 испитаника (66,7%) тренутно је запослено у струци, 4 испитаника (11,1%) запослено је ван струке, док 8 испитаника (22,2%) тренутно није запослено. Запосленост у струци на нивоу две трећине испитаника представља изузетан резултат, нарочито узимајући у обзир да је реч углавном о дипломцима мастер нивоа. Ниска стопа запослености ван струке (11,1%) додатно потврђује да дипломирани психолози претежно раде у областима непосредно повезаним са психологијом.

Период до првог запослења

Табела 13. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	17	47.2
6-12 месеци	7	19.4
1-2 године	4	11.1
Више од 2 године	5	13.9
Још увек нисам запослен/а	3	8.4
Укупно	36	100.0

Подаци о периоду до првог запослења показују да је близу половине испитаника — 17 (47.2%) — запослење пронашло у периоду краћем од 6 месеци, што представља један од бољих налаза у оквиру целокупног узорка. Седам испитаника (19.4%) запослило се у периоду 6-12 месеци, четворо (11.1%) у периоду 1-2 године, а 5 испитаника (13.9%) тек након периода дужег од 2 године. Само 3 испитаника (8.4%) још увек нису запослена. У целини, ови показатељи указују на повољну позицију дипломираних психолога на тржишту рада, иако је дуг период до запослења код дела испитаника

вероватно повезан са специфичностима тржишта здравствених и образовних услуга у Србији.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној скали Ликертовог типа (1 — нимало, 5 — у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 14.

Табела 14. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.25
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.44
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.11
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.22
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.25
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.61
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.56
14. Способности за самосталан рад	3.56
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.44
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.69
17. Развоју комуникационих вештина	4.58
18. Развоју организационих способности	4.36
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.14
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.39
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.75
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.06
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.47
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.47
Укупна просечна оцена	3.99

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 3.99. што представља умерено позитивну процену. Унутар ове скале, ипак, постоје значајне варијације које заслужују детаљнији коментар.

Изузетно висока оцена забележена је за допринос студијског програма развоју професионалног и етичког приступа раду ($M = 4.69$) — ово је уједно и највиша оцена у целокупном упитнику за Департман за психологију, и указује на то да студијски програм снажно утискује вредности психолошке етике и одговорног стручног деловања. Следе развој критичког и аналитичког мишљења ($M = 4.61$), развој

комуникационих вештина ($M = 4.58$), те способност јасног усменог и писаног изражавања и способност за самостално учење (обе са $M = 4.47$). Такође су позитивно оцењени тимски рад ($M = 4.44$), теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.44$), управљање временом ($M = 4.39$) и организационе способности ($M = 4.36$).

Значајно ниже оцене забележене су у домену практичне примене знања: стицање практичних знања и вештина применљивих у раду добило је оцену $M = 3.11$ — то је уједно и најнижа оцена на целокупном упитнику за Департман. Оспособљеност за самостално обављање професионалних задатака оцењена је са $M = 3.22$, а примена стечених знања у пракси са $M = 3.25$. Ови резултати указују на исти системски проблем уочен и код других департмана — дисонанцу између академске теоријске припреме и оспособљавања за самостални стручни рад, која је у случају психологије посебно значајна с обзиром на захтеве струке.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 15.

Табела 15. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.81
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.08
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.28
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.22
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.00
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.22
Укупна просечна оцена	3.60

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.60. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе оцењен је позитивно ($M = 4.00$), а доступност наставника и сарадника за консултације и подршку добила је високу оцену ($M = 4.22$) — иако нешто нижу него на неким другим департманима. Коришћење информационо-комуникационих технологија у наставном процесу оцењено је са $M = 3.81$.

Посебну забринутост изазивају две тврдње са критично ниским оценама: усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада ($M = 3.08$) — ово је уједно и најнижа оцена у целој скали организације студија — и квалитет праксе или практичне наставе ($M = 3.22$). Повезаност теоријске наставе и практичних активности такође је оцењена испод просека скале ($M = 3.28$). Ови резултати сугеришу

да студенти психологије, упркос позитивном искуству с наставним кадром и методама, у значајној мери осећају да студијски програм није у довољној мери усклађен са стварним захтевима психолошке праксе.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 16.

Табела 16. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.28
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.22
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.67
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.78
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.64
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш проф. развој и напредовање?	4.03
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.14

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.28 до 4.22. Студенти у највећој мери препознају допринос студијског програма у погледу припреме за наставак образовања и академско усавршавање ($M = 4.22$), као и у погледу подршке развоју каријерних компетенција ($M = 4.03$) и укупног задовољства програмом ($M = 4.14$).

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.28$) поново открива раскорак између академске и практичне оријентације програма. Овај налаз је посебно упечатљив имајући у виду да је 66.7% испитаника ипак запослено у струци — из чега произлази да дипломирани психолози успевају да се запосле, али уз оцену да их студијски програм није у потпуности припремио за тај корак. Корисност наставних садржаја за тренутне послове оцењена је са $M = 3.64$, а допринос стицању знања примењивих у раду са $M = 3.78$.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 17. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	26	72.2
Делимично	10	27.8
Не	0	0.0
Укупно	36	100.0

Значајан налаз у вези са препоруком јесте да ниједан испитаник није одговорио негативно — нико од 36 анкетираних дипломираних студената Департмана за психологију не би одбио да препоручи студијски програм будућим студентима. Двадесет шест испитаника (72.2%) безусловно би препоручило програм, док би 10 испитаника (27.8%) то учинило уз одређене резерве. Одсуство негативних препорука представља значајан показатељ, нарочито у контексту бројних критичких налаза везаних за недостатак практичне наставе.

Прилике током студија

Табела 18. Врсте прилика за активност током студија (П41 — могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	30	83.3
Сарадња са институцијама изван факултета	14	38.9
Практичан рад	8	22.2
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 36		

Међу три понуђене врсте прилика током студија, истраживачке активности убедљиво доминирају — 30 испитаника (83.3%) наводи да је имало довољно прилика за истраживачки рад, што је највећи проценат у овој категорији у оквиру целокупног анкетања. Сарадња са институцијама изван факултета навођена је код 14 испитаника (38.9%), док је практичан рад — упркос томе што га студенти у отвореним одговорима наводе као кључни недостатак — препознат само код 8 испитаника (22.2%). Раскорак између заступљености истраживачких активности и практичног рада додатно потврђује академско-истраживачку оријентацију студијског програма, уз недовољну пажњу посвећену практичном клиничком и стручном оспособљавању.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Департмана за психологију исказују висок степен сагласности у вредновању неколико кључних елемената. Квалитет наставног кадра представља истакнуту тему готово свих одговора — студенти описују наставнике и сараднике као стручне, посвећене, приступачне и доступне, те наводе да им је комуникација са наставним особљем представљала вредан облик стручног учења.

Широко поље теоријске припреме које пружа студијски програм оцењено је као значајна предност. Студенти истичу да програм обухвата разноврсне области психологије и тиме ствара чврсту базу за даљу специјализацију. Развој критичког мишљења, аналитичких способности и истраживачких вештина такође се учестало помињу. Поједини студенти истичу и да им је студирање психологије допринело личном развоју и бољем разумевању људског понашања, не само као професионалном него и као личном искуству.

Поред тога, студенти позитивно вреднују могућности за учешће у истраживачким активностима и пројектима, као и доступност библиотеке и научне литературе. Неколико испитаника посебно истиче да студијски програм пружа добру основу за академски каријерни развој — докторске студије и истраживачки рад.

Недостаци студијског програма

Готово без изузетка, дипломирани студенти психологије као централни недостатак студијског програма наводе недостатак практичне наставе и стручне праксе. Студенти истичу да су до стручних пракси у значајној мери долазили самостално, без системске подршке Факултета, те да је практично оспособљавање за самостални стручни рад — дијагностику, саветовање, терапијски рад — у великој мери препуштено сопственој иницијативи. Посебно се истиче да је акценат у настави стављен на препознавање и дијагностику психолошких феномена, док је оспособљавање за интервенцију и помоћ клијенту недовољно заступљено.

Застарелост дела литературе и студијских програма такође представља учестало навођени недостатак, нарочито у односу на савремене трендове у психологији рада, организационој психологији и примени дигиталних алата у психолошкој пракси. Студенти указују и на потребу за увођењем специјализованих модула или усмерења већ на нивоу основних студија, будући да постојећи програм перципирају као превише општи.

Поједини испитаници наводе и потребу за ажурнијом подршком ментора у изради мастер радова, као и недостатак предмета или обука који би студенте упутили у поступак полагања државног испита и стицања професионалне лиценце.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената психологије за унапређење програма показују јасну усмереност ка практичној и специјализованој оријентацији. Веома учестали предлози обухватају: увођење система менторских програма са психолозима из праксе; повећање удела наставних садржаја везаних за психотерапијске правце и клинички рад; јачање садржаја из психологије рада, психологије у области људских ресурса, управљања талентима и организационих наука у складу са потребама тржишта рада.

Студенти такође препоручују увођење курсева о вештачкој интелигенцији и дигиталним технологијама у психолошкој пракси; проширење садржаја о раду са особама са развојним тешкоћама (аутизам, инклузија); увођење предмета о академском и стручном писању; те обавезне посете институцијама (болнице, школе, саветовалишта, одељења људских ресурса) као део редовног студијског програма. Поједини студенти предлажу и концептуализацију мастер програма у форми дуалног образовања, са континуираном комбинацијом теоријске наставе и праксе.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 36 дипломираних студената Департмана за психологију, могу се извести следећи закључци.

Департман за психологију бележи неколико изразито позитивних показатеља у поређењу с другим департманима Факултета. Запосленост у струци (66.7%) и брзина запослења (47.2% у периоду краћем од 6 месеци) међу највишим су вредностима на нивоу целог Факултета. Ниједан испитаник није одбио да препоручи студијски програм, а укупно задовољство ($M = 4.14$) на задовољавајућем је нивоу. Студенти у значајној мери цене квалитет наставног кадра, широко теоријско знање које стичу и јаку истраживачку компоненту програма.

Ипак, резултати јасно указују на системски проблем практичног оспособљавања — проблем идентичан ономе уоченом на другим департманима, али с додатном тежином с обзиром на захтеве психолошке струке. Студенти психологије морају по завршетку студија положити стручни испит и стећи лиценцу, а за то им је неопходна снажна практична припрема коју тренутни програм не обезбеђује у довољној мери. Оцена практичних знања и вештина ($M = 3.11$), квалитета праксе ($M = 3.22$) и припремљености за запошљавање ($M = 3.28$) снажни су сигнали у том правцу.

Центар за унапређење квалитета препоручује следеће мере: (1) увођење обавезне, системски организоване стручне праксе у различитим институцијама (здравствене установе, школе, саветовалишта, одељења људских ресурса) са формалним споразумима о сарадњи; (2) реструктурирање дела наставних садржаја у правцу практичних интервентних вештина — не само дијагностике него и саветодавног и терапијског рада; (3) увођење садржаја о поступку стицања лиценце и полагања стручног испита; (4) ажурирање литературе у областима психологије рада и организационе психологије; (5) увођење курсева о примени савремених технологија и вештачке интелигенције у психолошкој пракси; (6) разматрање концепта дуалног образовања на нивоу мастер студија, са трајном повезаношћу теоријске наставе и практичног рада у струци.

2.3. Департман за комуникологију и новинарство

Анкетирање дипломираних студената Департмана за комуникологију и новинарство спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано посредством *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно, а студенти су пре попуњавања упитника дали сагласност за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за комуникологију и новинарство износи 41, чиме је ово један од бројнијих узорака у оквиру факултетског анкетања. Анкетом су обухваћени студенти свих нивоа студија — основних академских, мастер академских и докторских академских студија.

Структура узорка

Табела 19. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	30	73.2
Мастер академске студије	10	24.4
Докторске академске студије	1	2.4
Укупно	41	100.0

Међу 41 анкетираним дипломираним студентом Департмана за комуникологију и новинарство, апсолутну већину чине дипломци основних академских студија — 30 испитаника (73.2%). Испитаници са дипломом мастер академских студија заступљени су са 10 испитаника (24.4%), а докторских академских студија са 1 испитаником (2.4%).

Структура испитаника у односу на пол

Табела 20. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	28	68.3
Мушки	13	31.7
Укупно	41	100.0

У узорку превладавају испитаници женског пола — 28 испитаника (68.3%), наспрам 13 испитаника мушког пола (31.7%). Овакав однос у складу је са структуром студентске

популације на друштвено-хуманистичким факултетима у Србији, где је удео студенткиња традиционално виши.

Запосленост

Табела 21. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	18	43.9
Да, али не у струци	7	17.1
Тренутно нисам запослен/а	16	39.0
Укупно	41	100.0

Подаци о запослености показују да је 18 испитаника (43.9%) тренутно запослено у струци, 7 испитаника (17.1%) запослено ван струке, док 16 испитаника (39.0%) тренутно није запослено. Позитиван налаз је да је готово половина анкетираних дипломираних студената Департмана за комуникологију и новинарство запослена у оквиру своје струке, што је један од бољих показатеља када је запослење у струци у питању. Ипак, висок удео незапослених (39.0%) указује на потребу додатног рада на унапређењу припреме студената за тржиште рада.

Период до првог запослења

Табела 22. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	15	36.6
6–12 месеци	8	19.5
1–2 године	7	17.1
Више од 2 године	3	7.3
Још увек нисам запослен/а	8	19.5
Укупно	41	100.0

Међу испитаницима који су се запослили, највећи број – 15 (36.6%) – посао је пронашло у периоду краћем од 6 месеци од завршетка студија. Седам испитаника (17.1%) запослило се у периоду 1–2 године, осам (19.5%) у периоду 6–12 месеци, а само троје (7.3%) након периода дужег од 2 године. Осам испитаника (19.5%) још увек није запослено. У целини, ови подаци сугеришу да дипломирани студенти комуникологије и новинарства релативно брзо налазе запослење уколико остваре рану каријерну транзицију, иако значајан број и даље бележи тешкоће у уласку на тржиште рада.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Као и у претходним случајевима студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној Ликертовој скали (1 — нимало, 5 — у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 23.

Табела 23. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.22
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.54
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.02
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.32
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.44
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.68
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.29
14. Способности за самосталан рад	3.68
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.46
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.63
17. Развоју комуникационих вештина	4.63
18. Развоју организационих способности	4.00
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	3.59
20. Способности управљања временом и радним обавезама	3.98
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.98
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.80
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.54
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.41
Укупна просечна оцена	4.01

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.01, што указује на умерено позитивну процену дипломираних студената у погледу доприноса студијског програма Департмана за комуникологију и новинарство развоју различитих компетенција.

Изразито високе оцене бележе се у доменима директно повезаним са природом студијског програма: развој критичког и аналитичког мишљења ($M = 4.68$) добио је највишу оцену међу свим тврдњама, а непосредно следе развој комуникационих вештина ($M = 4.63$) и професионалног и етичког приступа раду ($M = 4.63$). Такође су позитивно оцењени теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.54$), способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.54$) и способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.41$). Ови резултати потврђују да студијски програм успешно

развија аналитичке, комуникационе и етичке компетенције, које су у срцу новинарске и комуниколошке струке.

Насупрот томе, низ тврдњи везаних за практичну примену знања добио је знатно ниже оцене. Стицање практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду оцењено је просечном вредношћу $M = 3.02$ — то је уједно и најнижа оцена у целом упитнику за овај Департман. Способност решавања проблема у стручној пракси ($M = 3.29$), оспособљеност за самостално обављање професионалних задатака ($M = 3.32$) и примена стечених знања у практичним ситуацијама ($M = 3.44$) такође бележе ниске вредности. Ови резултати јасно указују на дисонанцу између академске и практичне компоненте студијског програма.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 24.

Табела 24. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.56
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.24
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.12
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.78
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	3.73
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	2.71
Укупна просечна оцена	3.52

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.52, што је нижа вредност у поређењу са скалом компетенција. Слично као и на Департману за англистику, и овде је доступност наставника и сарадника за консултације и подршку ($M = 4.78$) издвојена као изузетна предност Департмана — то је уједно и највиша оцена у целокупном упитнику за организацију студија.

Критично ниске оцене забележене су код квалитета праксе или практичне наставе ($M = 2.71$) — то је најнижа оцена у целом упитнику за Департман за комуникологију и новинарство и сигнал изузетне важности. Повезаност теоријске наставе и практичних активности оцењена је са $M = 3.12$, а усклађеност наставних садржаја са потребама тржишта рада са $M = 3.24$. Ови резултати у директној су корелацији са налазима из квалитативног дела анкете, где студенти веома учестало истичу недостатак праксе као кључни недостатак програма.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 25.

Табела 25. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.22
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.12
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.32
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.61
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.34
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.68
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.07

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.22 до 4.12. Испитаници су у највећој мери проценили да их је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање ($M = 4.12$), док је укупно задовољство студијским програмом ($M = 4.07$) на умерено позитивном нивоу.

Упадљиво је да је припрема за запошљавање у струци оцењена веома ниско – $M = 3.22$ – што представља једну од најнижих оцена у овој категорији на целом Факултету. Ово је у складу са обрасцем уочљивим и у другим деловима анкете: студенти препознају вредност теоријске академске припреме, али у значајној мери сматрају да их програм није адекватно оспособио за директан улазак на тржиште рада. Корисност наставних садржаја за тренутне послове студенти оцењују са $M = 3.34$, а допринос стицању знања примењивих у раду са $M = 3.61$.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 26. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	31	75.6
Делимично	9	22.0
Не	1	2.4
Укупно	41	100.0

Три четвртине анкетираних дипломираних студената – 31 испитаник (75.6%) – изјавило је да би препоручило студијске програме Департмана за комуникологију и новинарство будућим студентима. Деветоро испитаника (22.0%) програм би препоручило само делимично, док би само један испитаник (2.4%) не би препоручио. Иако је проценат безусловних позитивних препорука нешто нижи него код неких других департмана, укупна слика и даље показује претежно позитиван став према завршеном образовању.

Прилике током студија

Табела 27. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	28	68.3
Сарадња са институцијама изван факултета	15	36.6
Практичан рад	13	31.7
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 41		

Резултати на питању о приликама током студија откривају занимљив образац. За разлику од других департмана, на Комуникологији и новинарству највише је заступљена категорија истраживачких активности – 28 испитаника (68.3%) навело је да је имало довољно прилика у овом домену. Са друге стране, сарадња са институцијама изван факултета навођена је од стране 15 испитаника (36.6%), а практичан рад је категорија са најмањим бројем одговора – само 13 испитаника (31.7%). Овај налаз снажно кореспондира са квалитативним одговорима у којима студенти готово без изузетка истичу недостатак практичног рада као главну слабост програма.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

На питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Департмана за комуникологију и новинарство истичу веома кохерентан скуп вредности. Готово сви испитаници наводе развој критичког мишљења као истакнуту предност — студенти га описују као суштинску компетенцију стечену током студија, применљиву и у струци и у свакодневном животу.

Учестало се помиње и развој комуникационих вештина, способности јавног наступа и писаног изражавања, што је у директној вези са природом студијског програма. Посебно се истиче интерактивност наставе — студенти наводе да су предавања личила на јавне дебате, да је дискусија на часовима подстицана, те да је размена идеја са колегама и наставницима представљала вредан облик учења.

Као значајна предност поново се издваја и доступност и отвореност наставног особља, као и подстицање етичке и професионалне одговорности. Студенти такође наводе разноврстан и широк спектар предметне понуде, са посебним акцентом на то да програм пружа добру теоријску основу за будуће усавршавање.

Недостаци студијског програма

Квалитативни одговори на питање о недостацима студијског програма показују изузетну сагласност испитаника — готово без изузетка. Централна тема свих одговора је недостатак практичне наставе. Студенти наводе да је пракса или скоро потпуно одсутна или је организована на начин који не доноси реалну вредност - вежбе се свode на израду презентација и семинарских радова, а не на симулацију стварних радних ситуација.

Посебно се истиче неискоришћеност телевизијског студија — студенти наводе да се студио скоро уопште не користи, иако представља вредан ресурс за практично новинарско образовање. Студенти такође указују на застарелост литературе, превелики акценат на теорији на штету практичне примене, те на недостатак садржаја везаних за дигиталне медије, дигитални маркетинг, SEO оптимизацију и друге савремене комуникационе алате.

Поједини студенти указују и на одсуство гостујућих предавача из медијске праксе, недовољну сарадњу са редакцијама и медијским кућама, те потребу за системском реформом начина спровођења вежби тако да оне представљају аутентично новинарско или комуниколошко искуство.

Предлози за унапређење студијског програма

На питање о темама и курсевима које би требало увести или додатно развијати, дипломирани студенти Департмана за комуникологију и новинарство показују висок степен конкретности и информисаности о актуелним трендовима у медијском и комуниколошком простору. Доминантна препорука је увођење курсева из дигиталног маркетинга — наводи се учестало и уз изразиту аргументацију. Готово подједнако учестала је препорука за увођење садржаја о вештачкој интелигенцији у медијима и новинарству (вештачка интелигенција и аутоматизовано новинарство, примена алата вештачке интелигенције у раду новинара).

Међу другим конкретним предлозима истичу се: увођење практичних курсева из снимања и монтаже видеа, мобилног новинарства (*MoJo*), дата новинарства и чињеничне провере (*Fact Check Journalism*); развијање предмета о финансирању медија и бизнис моделима медија; увођење курсева о писању пројеката за ЕУ фондове; Интензивирање сарадње са медијским кућама и агенцијама кроз обавезне стручне праксе.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 41 дипломираног студента Департмана за комуникологију и новинарство, могу се извести следећи општи закључци.

Дипломирани студенти препознају снажне стране студијског програма у домену академских и аналитичких компетенција. Развој критичког мишљења, комуникационих вештина и етичке свести о струци вреднују се изузетно позитивно, а доступност наставног особља истиче се као значајна конкурентска предност Департмана. Укупно задовољство студијским програмом ($M = 4.07$) и висок удео позитивних препорука (75.6%) показују да студенти вреднују своје образовно искуство.

Истовремено, резултати анкете недвосмислено и снажно указују на системски дефицит практичне наставе као главни структурни проблем студијског програма. Оцена квалитета праксе ($M = 2.71$) представља аларм за хитно деловање. Ниска оцена усклађености програма са потребама тржишта рада ($M = 3.24$) и посебно ниска оцена припремљености за запошљавање ($M = 3.22$) потврђују да је теоријска оријентација програма на уштрб практичне примењивости.

Центар за унапређење квалитета предлаже следеће мере за унапређење студијских програма: (1) суштинско реструктурирање практичне наставе и уређење стручне праксе кроз формалне партнерске договоре са медијским редакцијама, агенцијама и другим организацијама у области комуникација; (2) активацију и системско коришћење телевизијског студија у редовној настави; (3) увођење обавезних или

изборних курсева из дигиталног маркетинга, примене вештачке интелигенције у новинарству и Дата новинарства; (4) увећање броја гостујућих предавача из медијске праксе у оквиру постојећих предмета; (5) ажурирање литературе тако да одражава актуелна дешавања у медијској индустрији; (6) задржавање и даљи развој интерактивности наставе и доступности наставног особља као препознатих предности оба програма.

2.4. Департман за педагогију

Анкетирање дипломираних студената Педагогије спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је систематизована тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкета је спроведена посредством *Google Forms* упитника у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно, а студенти су пре учешћа у истраживању дали сагласност за учешће. Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за педагогију износи 63, чиме је овај Департман остварио највећи узорак у оквиру целокупног анкетања на нивоу факултета. Висок одзив испитаника само по себи представља показатељ заинтересованости дипломираних студената за унапређење студијских програма и указује на снажну повезаност алумниста са матичним Департманом.

Структура узорка

Табела 28. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	26	41.3
Мастер академске студије	34	54.0
Докторске академске студије	3	4.8
Укупно	63	100.0

Међу 63 анкетираних дипломираних студената Департмана за педагогију, бројнији су дипломирани студенти са мастер академских студија — 34 испитаника (54.0%), иако је и удео дипломаца са основних академских студија значајан — 26 испитаника (41.3%). Докторске академске студије заступљене су са 3 испитаника (4.8%). За разлику од Департмана за психологију, на коме мастер ниво апсолутно доминира на Педагогији је заступљеност оба главна нивоа релативно уравнотежена, што омогућава упоређивање перспектива студената различитих степена образовања.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 29. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	59	93.7
Мушки	4	6.3
Укупно	63	100.0

Полна структура узорка показује изразиту доминацију испитаника женског пола – 59 испитаника (93.7%), наспрам свега 4 испитаника мушког пола (6.3%). Реч је о највишем степену родне неравномерности у узорку међу свим департаментама Факултета.

Запосленост

Табела 30. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	46	73.0
Да, али не у струци	11	17.5
Тренутно нисам запослен/а	6	9.5
Укупно	63	100.0

Подаци о запослености откривају изузетно повољну слику: 46 испитаника (73.0%) тренутно је запослено у струци, 11 испитаника (17.5%) запослено је ван струке, док је свега 6 испитаника (9.5%) тренутно незапослено. Запосленост у струци на нивоу три четвртине испитаника представља један од највиших показатеља у оквиру целог Факултета – упоредив са резултатима Департамента за психологију – и сведочи о добрим могућностима запослења за дипломиране педагоге у васпитно-образовним и социјалним установама. Истовремено, треба и указати на удео оних који су запослени ван струке (17.5%) што сведочи о томе да одређени број дипломираних педагога ипак не успева да оствари запослење у оквиру педагошке делатности.

Период до првог запослења

Табела 31. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	26	41.3
6–12 месеци	9	14.3
1–2 године	10	15.9
Више од 2 године	13	20.6
Још увек нисам запослен/а	5	7.9
Укупно	63	100.0

Подаци о периоду до запослења указују на нешто комплекснију слику. Са једне стране, 26 испитаника (41.3%) посао је пронашло у периоду краћем од 6 месеци – што је повољан налаз. Са друге стране, чак 13 испитаника (20.6%) запослило се тек након периода дужег од 2 године, док је 10 испитаника (15.9%) у периоду измеђи 1 или 2

године након дипломирања. Ово сугерише да значајан број дипломираних педагога пролази кроз дуготрајан период потраге за послом, вероватно услед ограниченог броја слободних радних места у просвети и социјалним службама, те конкурентности на тржишту рада. Свега 5 испитаника (7.9%) изјавило је да је и даље без запослења.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној скали Ликертовог типа (1 — нимало. 5 — у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 32.

Табела 32. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.38
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.52
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.25
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.11
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.43
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.30
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.60
14. Способности за самосталан рад	3.65
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.71
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.71
17. Развоју комуникационих вештина	4.62
18. Развоју организационих способности	4.46
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.08
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.24
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	4.29
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.00
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.52
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.62
Укупна просечна оцена	4.14

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.14, што је међу вишим вредностима на нивоу Факултета и представља позитиван налаз о перцепцији студијског програма педагогије.

Резултати показују да су студијски програми Департмана за педагогију нарочито препознат по развоју интерперсоналних и хуманистичких компетенција. Тимски рад и сарадња са колегама ($M = 4.71$) и професионални и етички приступ раду ($M = 4.71$)

добили су највише оцене у целом упитнику — изједначене вредности истовремено указују на то да студенти препознају снажну вредносну и социјалну оријентацију студијског програма педагогије. Следе, развој комуникационих вештина ($M = 4.62$) и способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.62$), те теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.52$) и способност јасног изражавања ($M = 4.52$). Вредан налаз је и релативно висока оцена за коришћење ИКТ у раду ($M = 4.38$), што указује на то да програм у довољној мери развија дигиталну писменост студената.

Са друге стране, као и на другим департманима, и овде је практична компонента значајно ниже оцењена у поређењу с теоријском. Оспособљеност за самостално обављање професионалних задатака добила је оцену $M = 3.11$ — то је уједно и најнижа оцена у скали компетенција. Стицање практичних знања и вештина применљивих у раду оцењено је са $M = 3.25$, а примена стечених знања у пракси са $M = 3.43$. Ови резултати снажно кореспондирају са налазима квалитативног дела анкете и указују на потребу системског унапређења практичне компоненте студијског програма.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 33.

Табела 33. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	4.38
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.33
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.41
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.59
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.27
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.60
Укупна просечна оцена	3.93

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.93, што је једна од виших вредности овог показатеља на Факултету. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку оцењена је изузетно позитивно ($M = 4.59$), а квалитет наставних метода и начина извођења наставе такође добија позитивну оцену ($M = 4.27$). Посебно је важан налаз да студенти педагогије веома позитивно оцењују коришћење ИКТ у наставном процесу ($M = 4.38$) — ово је међу највишим оценама ове тврдње на нивоу целог Факултета.

Упркос нешто повољнијим резултатима у поређењу с неким другим департманима, и овде се јављају критично ниске оцене код тврдњи везаних за усклађеност са

тржиштем рада ($M = 3.33$) и повезаност теоријске наставе и практичних активности ($M = 3.41$). Квалитет праксе или практичне наставе добио је оцену $M = 3.60$, што је, мада нешто више него на неким другим департманима, и даље знатно испод просека осталих организационих елемената. Ови резултати показују да, иако Департман за педагогију бележи надпросечне организационе вредности, структурни изазов повезивања теорије и праксе остаје главни проблем.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 34.

Табела 34. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.29
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.14
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.59
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.86
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.70
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	4.10
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.14

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.29 до 4.14. Студенти у највећој мери препознају допринос студијског програма у погледу припреме за наставак образовања и академско усавршавање ($M = 4.14$), те подршку развоју компетенција за каријерно напредовање ($M = 4.10$). Укупно задовољство студијским програмом је на позитивном нивоу ($M = 4.14$).

Поново се издваја ниска оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.29$). Овај налаз представља посебан парадокс на Департману за педагогију: упркос чињеници да су три четвртине испитаника запослене у струци, студенти у значајној мери сматрају да их програм није довољно припремио за непосредни улазак на тржиште рада. Ово указује на то да дипломирани педагози у великој мери самостално

надокнађују недостатак практичне припремљености, на пример, кроз волонтирање и самоиницијативне праксе.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 35. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	48	76.2
Делимично	15	23.8
Не	0	0.0
Укупно	63	100.0

Слично налазима на Департману за психологију, и на Департману за педагогију ниједан испитаник није одговорио негативно — нико од 63 анкетирани дипломирани студента не би одбио да препоручи студијски програм будућим генерацијама. Четрдесет осам испитаника (76.2%) безусловно би препоручило програм, док би 15 испитаника (23.8%) то учинило уз одређене резерве. Одсуство негативних препорука и у овом узорку — поред свих критичких налаза о недостатку праксе — сугерише да студенти препознају суштинску вредност педагошког образовања и везаности за струку, упркос уоченим слабостима програма.

Прилике током студија

Табела 36. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	49	77.8
Сарадња са институцијама изван факултета	20	31.7
Практичан рад	13	20.6
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 63		

Истраживачке активности доминирају међу наведеним приликама — 49 испитаника (77.8%) наводи да је имало довољно прилика за истраживачки рад, што потврђује снажну академско-истраживачку компоненту студијског програма педагогије. Сарадња са институцијама изван факултета забележена је код 20 испитаника (31.7%), док је практичан рад наведен само код 13 испитаника (20.6%) — то је уједно и најнижи удео ове категорије међу свим анализираним департманима. Налаз је у директној вези са учесталим наводима из квалитативних одговора о недовољној пракси у установама (вртићи, школе, домови, центри за социјални рад). Дипломирани студенти наводе да

би далеко већа заступљеност практичне компоненте знатно унапредила квалитет студијског програма.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Департмана за педагогију исказују изразиту сагласност у препознавању неколико кључних вредности. Пре свега, учесталост похвала упућених наставном особљу изузетно је висока: студенти у бројним одговорима описују наставнике и сараднике као посвећене, доступне, компетентне и спремне на сарадњу. Атмосфера подстицајна за учење и отвореност за дискусију препознају се као карактеристике које Департман за педагогију издвајају.

Развој комуникационих, организационих и тимских вештина, као и способности рада с децом и младима, истичу се у великом броју одговора. Студенти препознају да их програм оспособљава за рад с људима на начин који превазилази уске стручне оквири, развијајући истовремено хуманистички аспект личности. Учестало се помињу и развој критичког мишљења, иновативан и разноврстан начин извођења наставе и вежби, те могућности за учешће у ваннаставним активностима и волонтерском раду.

Бројни испитаници истичу и ширину каријерних могућности које педагошко образовање отвара — у просвети, социјалним службама, НВО сектору, области људских ресурса и другим пољима. Позитивно је оцењена и употреба информационо-комуникационих технологија у настави, као и нагласак на истраживачком раду и оспособљавању за писање научних радова.

Недостаци студијског програма

Недостатак праксе и недовољна повезаност теоријских садржаја са стварним захтевима педагошке делатности апсолутно доминирају одговорима на ово питање — у изузетно великом броју одговора студенти наводе практичну компоненту као главну слабост програма. Посебно се истиче да студенти нису довољно припремљени за практичан рад у конкретним установама (школама, вртићима, домовима, центрима за социјални рад) и да им, по завршетку студија, значајно недостаје познавање конкретних пословних задатака педагога — вођење документације, рад у стручним тимовима, познавање релевантне законске регулативе.

Испитаници указују и на застарелост дела литературе, те на недовољну усклађеност наставних садржаја са савременим токовима образовања и актуелним проблемима с којима се педагози у пракси суочавају. Поједини студенти наводе и недостатак

инклузивне педагогије као обавезног предмета, недовољну припрему за рад са децом са развојним тешкоћама, те потребу за предметима из реторике и јавног наступа. Критички је коментарисана и неравномерност у ангажованости наставног особља, као и лоша организација стручне праксе.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената педагогије обухватају широк спектар тема и одликују се особитом конкретношћу и актуелношћу. Увођење или проширење садржаја о инклузивном образовању и раду са децом са посебним потребама (аутизам, ADHD, ИОП) међу најучесталијим је препорукама — студенти наглашавају да је ова тематика у пракси свакодневна, а у студијском програму недовољно заступљена.

Учестале су и препоруке за увођење дигиталних компетенција, образовних технологија и примене вештачке интелигенције у васпитно-образовном раду, као и за увођење курсева из менаџмента у образовању, педагогије слободног времена и образовања одраслих. Студенти такође предлажу садржаје о школском законодавству и педагошкој документацији, курсеве из говорништва и јавног наступа, те јачање сарадње са вртићима, школама и установама социјалне заштите кроз систематски организовану праксу.

Међу иновативнијим предлозима истичу се: концепт неуропедагогије и науке о учењу; курсеви за развој професионалне заједнице учења и супервизије; образовање за климатске промене и интеркултурално образовање; као и успостављање менторских програма и интензивније умрежавање са институцијама из струке.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетањем 63 дипломирана студента Департмана за педагогију — највећег узорка у оквиру целокупног факултетског анкетања — могу се извести следећи закључци.

Департман за педагогију остварује изузетно повољне показатеље када је запослење дипломираних студената у питању (73.0% запослено у струци), забележио је највећи одзив испитаника у оквиру Факултета, а ниједан испитаник није одбио да препоручи студијски програм. Укупно задовољство програмом ($M = 4.14$), висока оцена компетенција (просек 4.14) и снажне похвале упућене наставном особљу потврђују да студијски програм педагогије ужива поверење и поштовање дипломираних студената. Нарочито се истиче развој тимског рада и етичких компетенција (обе са $M = 4.71$) — оцене међу највишима на нивоу целог Факултета.

Упркос повољним општим показатељима, резултати анкете јасно и консеквентно упућују на исти системски недостатак: недовољну практичну припрему студената за реалне захтеве педагошке делатности. Оспособљеност за самостални стручни рад добила је најнижу оцену у скали компетенција ($M = 3.11$), а практичан рад је међу испитаницима наведен као прилика коју су имали у најмањем уделу у поређењу са свим другим департманима (20.6%). Ниска оцена усклађености програма са тржиштем рада ($M = 3.33$) и припремљеност за запошљавање ($M = 3.29$) додатно потврђују овај налаз.

Центар за унапређење квалитета препоручује следеће мере унапређења: (1) суштинско проширење обима и диверзификација стручне праксе — са посебним нагласком на школе, предшколске установе, домове и центре за социјални рад, уз формалне споразуме о сарадњи; (2) увођење обавезних садржаја из инклузивног образовања и рада са децом са развојним тешкоћама; (3) ажурирање литературе и студијских садржаја у складу са актуелним нормативним оквиром и савременим трендовима у образовању; (4) увођење предмета или модула о педагошкој документацији, школском законодавству и практичним задацима педагога; (5) јачање дигиталних компетенција кроз системско увођење образовних технологија и алата вештачке интелигенције; (6) задржавање и даљи развој изразите доступности и посвећености наставног особља.

2.5. Департман за социологију

У циљу самовредновања и унапређења студијских програма на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, спроведено је анкетирање дипломираних студената на Департману за социологију. Упитник је осмишљен тако да испита у којој мери студије доприносе развоју компетенција, како студенти оцењују организацију наставе, као и њихово опште задовољство завршеним програмом.

Истраживање је спроведено електронски, путем *Google Forms* платформе, током пролећног семестра академске 2025/2026. године. Учесће је било добровољно и анонимно, а испитаници су пре почетка дали сагласност за учешће.

Када је реч о Департману за социологију, прикупљена су 22 одговора. Будући да је ово један од мањих узорака у поређењу са другим департманима, квантитативне податке треба тумачити са опрезом. Међутим, детаљни квалитативни одговори пружају значајну аналитичку вредност и одлично допуњују статистичке налазе.

Структура узорка

Табела 37. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	10	45.5
Мастер академске студије	9	40.9
Докторске академске студије	3	13.6
Укупно	22	100.0

Међу 22 анкетираних дипломираних студената Департмана за социологију, 10 испитаника (45.5%) завршило је основне академске студије, 9 испитаника (40.9%) мастер академске студије, а 3 испитаника (13.6%) докторске академске студије. Заступљеност свих нивоа студија — укључујући докторски — представља специфичност овог узорка у поређењу са неким другим департманима. Релативно уједначена заступљеност основних и мастер нивоа омогућује поређење ставова студената с различитих степена образовања.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 38. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	17	77.3
Мушки	5	22.7
Укупно	22	100.0

У узорку превладавају испитаници женског пола — 17 испитаника (77.3%). наспрам 5 испитаника мушког пола (22.7%). Ова дистрибуција одражава карактеристичну полну структуру студентске популације хуманистичких и друштвених наука у Србији. иако је удео мушких испитаника нешто виши него на програмима попут Педагогије или Србистике.

Запосленост

Табела 39. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	14	63.6
Да, али не у струци	4	18.2
Тренутно нисам запослен/а	4	18.2
Укупно	22	100.0

Подаци о запослености откривају релативно повољну слику: 14 испитаника (63.6%) тренутно је запослено у струци, 4 испитаника (18.2%) запослено је ван струке, док су 4 испитаника (18.2%) тренутно незапослена. Запосленост у струци на нивоу 63.6% представља солидан резултат у поређењу са другим анализираним департаментама, посебно у контексту широко распрострањене перцепције да социолози имају ограничене могућности запослења.

Период до првог запослења

Табела 40. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	13	59.1
6–12 месеци	3	13.6
1–2 године	2	9.1
Више од 2 године	1	4.5
Још увек нисам запослен/а	3	13.6
Укупно	22	100.0

Подаци о периоду до запослења изузетно су позитивни: 13 испитаника (59.1%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци. што је међу вишим вредностима ове категорије на нивоу Филозофског факултета. Три испитаника (13.6%) запослила су се у периоду 6–12 месеци, двоје (9.1%) у периоду 1–2 године, а само 1 испитаник (4.5%) тек након периода дужег од 2 године. Три испитаника (13.6%) и даље нису запослена. Овај образац показује да дипломирани социолози, када се успешно запосле, то чине

релативно брзо, иако квалитативни одговори сугеришу да је природа тог запослења понекад ван уско схваћеног социолошког профила.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Како би се проценио допринос студијског програма развоју њихових компетенција, студенти су вредновали низ од 18 тврдњи. Оцењивање је вршено на петостепеној Ликертовој скали (од 1 — нимало, до 5 — у потпуности), а просечне оцене за сваку од тврдњи приказане су у Табели 41.

Табела 41. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.32
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.50
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.32
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.59
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.77
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.86
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.82
14. Способности за самосталан рад	3.86
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.45
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.82
17. Развоју комуникационих вештина	4.68
18. Развоју организационих способности	4.41
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.27
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.14
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	4.14
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.41
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.27
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.55
Укупна просечна оцена	4.17

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.17 — то је међу вишим вредностима забележеним у оквиру факултетског анкетирања, упоредив са резултатима на Департманима за педагогију и психологију. Унутар скале, поједине тврдње бележе изузетно високе оцене, уз специфичну и значајну дисонанцу у домену практичних вештина.

Развој критичког и аналитичког мишљења добио је оцену $M = 4.86$ — то је уједно и једна од највиших оцена ове тврдње у целокупном анкетирању, и снажно потврђује да је развој критичке мисли препознато обележје социолошког образовања. Непосредно следе професионални и етички приступ раду ($M = 4.82$) и доступност наставника ($M = 4.82$ у организационој скали). Такође су високо оцењени: развој комуникационих

вештина ($M = 4.68$), способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.55$), теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.50$) и тимски рад ($M = 4.45$). Студенти такође истичу добре резултате у области примене истраживачких метода ($M = 4.41$) и организационих способности ($M = 4.41$).

Насупрот томе, стицање практичних знања и вештина применљивих у раду добило је далеко нижу оцену ($M = 3.32$), чиме се Социологија придружује обрасцу ученом на готово свим анализираним департманима. Оспособљеност за самостално обављање професионалних задатака оцењена је са $M = 3.59$, а примена стечених знања у пракси са $M = 3.77$. Раскорак између изузетно високих оцена апстрактних и аналитичких компетенција и знатно нижих оцена практичне примене представља системски образац карактеристичан за социолошки студијски програм академско-теоријске оријентације.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 42.

Табела 42. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.86
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.14
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.05
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.82
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.23
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.18
Укупна просечна оцена	3.71

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.71. Поново је истакнута доступност наставника и сарадника за консултације и подршку ($M = 4.82$) — то је међу највишим оценама ове тврдње на нивоу целог Факултета и потврђује да студенти социологије вреднују однос са наставним особљем изнад просека. Квалитет наставних метода такође је позитивно оцењен ($M = 4.23$), а употреба ИКТ у раду добила је оцену $M = 3.86$, нешто повољнију него на неким другим програмима.

Критично ниске оцене бележе две тврдње: повезаност теоријске наставе и практичних активности ($M = 3.05$) — то је међу најнижим оценама ове тврдње на нивоу Факултета, као и квалитет праксе или практичне наставе ($M = 3.18$). Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада добила је оцену $M = 3.14$, показујући да студенти у великој мери осећају да програм није прилагођен стварним

потребама тржишта. Ови резултати у директној су корелацији са квалитативним одговорима у којима студенти учестало указују на пракса ограничена искључиво на наставни рад у школама не одражава стварну ширину занимања доступних социолозима.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 43.

Табела 43. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.59
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.05
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.86
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.91
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.59
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.91
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.05

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.59 до 4.05. Студенти у највећој мери препознају допринос студијског програма припреми за наставак образовања и академско усавршавање ($M = 4.05$), док је укупно задовољство студијским програмом такође на прихватљивом нивоу ($M = 4.05$). Подршка развоју каријерних компетенција и допринос стицању знања примењивих у раду оцењени су умерено позитивно (обе вредности $M = 3.91$).

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.59$) и корисности наставних садржаја за тренутне послове ($M = 3.59$) умерене су у поређењу са позитивним показатељима конкурентности на тржишту рада. Овај раскорак говори да дипломирани социолози успевају да се запосле захваљујући универзалним компетенцијама — критичком мишљењу, комуникационим вештинама и прилагодљивости, а не нужно захваљујући конкретним практичним знањима стеченим током студија.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 44. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	13	59.1
Делимично	7	31.8
Не	2	9.1
Укупно	22	100.0

Тринаест испитаника (59.1%) безусловно би препоручило студијски програм Департмана за социологију будућим студентима, 7 испитаника (31.8%) то би учинило уз одређене резерве, док двоје испитаника (9.1%) програм не би препоручило. Удео позитивних препорука нешто је нижи него на неким другим департманима — на шта вероватно утиче свест о тешкоћама на тржишту рада и осећај недовољне практичне припремљености, иако укупна слика остаје претежно позитивна. Удео негативних препорука (9.1%) мањи је него код Департмана за србистику, а знатно нижи него би се могло очекивати с обзиром на уочене проблеме.

Прилике током студија

Табела 45. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилика током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	18	81.8
Практичан рад	7	31.8
Сарадња са институцијама изван факултета	3	13.6
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 22		

Истраживачке активности доминирају међу наведеним приликама — 18 испитаника (81.8%) наводи их као прилику коју је имало у довољној мери, чиме се Социологија сврстава уз раван са Психологијом и Србистиком у погледу истраживачке оријентације програма. Практичан рад наведен је код 7 испитаника (31.8%), што је умерен резултат у поређењу са другим анализираним програмима. Сарадња са институцијама изван факултета забележена је само код 3 испитаника (13.6%) — то је уједно и један од најнижих удела ове категорије међу свим анализираним департманима, и директно кореспондира са учесталим квалитативним налазима о недовољном умрежавању Департмана са потенцијалним послодавцима изван школства.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Департмана за социологију исказују висок степен сагласности у препознавању развоја критичког мишљења као централне вредности образовања. Студенти описују ову компетенцију у различитим контекстима - способност аналитичког посматрања друштвених феномена, разумевање различитих перспектива, виши степен толеранције и способност критичке провере информација, такође наводе је као вредност применљиву далеко ван уских стручних оквира.

Флексибилност и широка примењивост стечених знања такође се истичу као позитивна карактеристика. Студенти наводе да их социолошко образовање не специјализује уско, него их оспособљава за рад у различитим областима, те да је та интердисциплинарна ширина, мада понекад и слабост, у конкретним каријерним ситуацијама значајна предност. Поред тога, учестало се помиње добар однос са наставним особљем, атмосфера блискости и професионалности на Департману, велики број изборних предмета, те подстицање тимских активности и јавног наступа.

Бивши студенти са дипломом доктора наука истичу квалитет менторског рада, подршку у објављивању научних радова и помоћ у пријави докторске дисертације, што указује на посебне снаге Департмана на постдипломском нивоу.

Недостаци студијског програма

Недостатак праксе и недовољна практична припрема за рад у струци доминирају одговорима на ово питање, у складу са налазима на готово свим другим анализираним департманима. Студенти посебно наглашавају да је стручна пракса сведена искључиво на рад у основним и средњим школама, што не одражава ширину поља у коме социолози могу и треба да раде. Ово ограничење перципира се не само као пропуштена прилика за стицање практичног искуства, него и као порука да је Факултет суштински оријентисан на наставнички профил, а да су остали каријерни правци запостављени.

Застарелост дела теоријских програма и литературе такође је учестала критика — студенти указују на потребу за савременим социолошким теоријама и правцима, актуелним истраживачким темама и ажурираним аналитичким алатима. Конкретно, наводи се да се у оквиру методолошких предмета користи SPSS (програм који је у значајној мери замењен савременијим решењима у истраживачкој пракси), уместо савременијих пакета за анализу података. Недовољно умрежавање са институцијама у којима би социолози могли да раде и слаба свест у друштву о могућностима

запошљавања социолога такође представљају теме о којима студенти говоре са видљивим фрустрацијама.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената социологије окупљени су око неколико учесталих тема. Увођење савремених програма за анализу података — са нагласком на R, Python или Power BI уместо застарелих решења. Студенти такође предлажу да се истраживачка пракса у виду самосталних пројеката уведе раније у студијски програм, а не тек пред крај студирања. Предлог за увођење предмета везаних за управљање људским ресурсима међу је најучесталијима — студенти препознају људске ресурсе као једну од кључних области у којима социолози могу бити запослени, а која тренутно није адекватно заступљена у програму.

Поред тога, студенти предлажу: увођење курсева из когнитивних наука и вештачке интелигенције; увођење садржаја о интеркултуралним разменама и студентској мобилности; увођење академског писања као самосталног предмета; обогаћивање предмета из социологије масовних комуникација; обраду геополитичких тема; те усклађивање наставних програма тако да се избегне понављање истих садржаја на различитим нивоима студија. Снажан захтев за диверзификацијом стручне праксе, са нагласком на институцијама ван просвете заједничка је нит за скоро све предлоге и представља централну поруку студентске популације Департмана за социологију.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 22 дипломирана студента Департмана за социологију, могу се извести следећи закључци.

Студијски програм Департмана за социологију остварује изузетне резултате у развоју аналитичких и хуманистичких компетенција. Оцена доприноса развоју критичког мишљења ($M = 4.86$) највиша је међу свим анализираним департманима на Факултету, а вредности за развој комуникационих вештина, етичности, тимског рада и истраживачких метода такође спадају у врх факултетских резултата. Просечна оцена компетенција (4.7) потврђује да студенти у значајној мери препознају вредност свог образовања, а 59.1% испитаника безусловно би препоручило програм. Запосленост у струци (63.6%) и брзина запослења (59.1% у мање од 6 месеци) представљају позитивне резултате.

Ипак, резултати јасно откривају два системска проблема. Прво, практична компонента студијског програма — квалитет праксе ($M = 3.18$), повезаност теорије и праксе ($M = 3.05$) и усклађеност са тржиштем рада ($M = 3.14$) — оцењена је значајно

испод просека осталих организационих елемената. Друго, стручна пракса је тренутно функционално ограничена на наставни рад у школама, док се читав спектар каријера доступних социолозима систематски занемарује — људски ресурси, медији, НВО, јавна управа, истраживачке агенције.

Центар за унапређење квалитета у складу са налазима препоручује следеће мере унапређења: (1) суштинску диверзификацију стручне праксе тако да обухвата институције ван просвете — НВО, медијске куће, одељења за људске ресурсе компанија, центре за социјални рад, јавну управу и истраживачке агенције; (2) замену застарелих аналитичких алата савременим решењима за обраду квантитативних и квалитативних података и увођење анализе података раније у студијски програм; (3) увођење или проширење предмета из области управљања људским ресурсима и организационе социологије; (4) ажурирање теоријских садржаја у складу са савременим социолошким правцима, геополитичким темама и новим медијима; (5) снажније умрежавање Департмана са потенцијалним послодавцима и институцијама у циљу видљивости социолошког профила на тржишту рада; (6) увођење академског писања као обавезног или изборног предмета; (7) задржавање и даљи развој истакнутих снага Департмана — квалитетног менторског рада, доступности наставника и снажне истраживачке компоненте.

2.6. Департман за социјалну политику и социјални рад

За потребе самовредновања и јачања квалитета студијских програма Филозофског факултета у Нишу, спроведена је анкета међу дипломираним студентима Департмана за социјалну политику и социјални рад о њиховом задовољству програмом студија, организацији студија и развоју компетенција.

Подаци су прикупљени путем *Google Forms* платформе у пролећном семестру 2025/2026. године, на бази анонимности, добровољности и информисаног пристанка испитаника.

Укупан број пристиглих одговора са Одсека за социјалну политику и социјални рад је 34. Будући да је социјални рад професија која се суштински ослања на праксу и директан контакт са институцијама и корисницима, фокус на практичне вештине студената има посебну тежину приликом анализе и тумачења прикупљених налаза.

Структура узорка

Табела 46. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	22	64.7
Мастер академске студије	12	35.3
Укупно	34	100.0

Међу 34 анкетираних дипломираних студената Департмана за социјалну политику и социјални рад, 22 испитаника (64.7%) завршило је основне академске студије, а 12 испитаника (35.3%) мастер академске студије. Како Департман за социјалну политику и социјални рад нема акредитован програм ДАС, нису забележени одговори у овој категорији.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 47. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	28	82.4
Мушки	6	17.6
Укупно	34	100.0

У узорку превладавају испитаници женског пола — 28 испитаница (82.4%), наспрам 6 испитаника мушког пола (17.6%).

Запосленост

Табела 48. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	15	44.1
Да, али не у струци	7	20.6
Тренутно нисам запослен/а	12	35.3
Укупно	34	100.0

Подаци о запослености показују умерено повољну слику: 15 испитаника (44.1%) тренутно је запослено у струци, 7 испитаника (20.6%) запослено је ван струке, а 12 испитаника (35.3%) тренутно није запослено. Запосленост у струци на нивоу 44.1% представља средњи резултат у поређењу са другим департманима. Релевантан контекстуални чинилац јесте констатација из квалитативних одговора о дефициту социјалних радника у систему социјалне заштите, упркос том структурном дефициту, готово трећина испитаника и даље није запослена, што сугерише да постоји административна и процедурална препрека приступу запослењу у систему поред самог дефицита кадрова.

Период до првог запослења

Табела 49. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	13	38.2
6-12 месеци	4	11.8
1-2 године	6	17.6
Још увек нисам запослен/а	11	32.4
Укупно	34	100.0

Подаци о периоду до запослења показују двоструку слику. Са једне стране, 13 испитаника (38.2%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци, што је сасвим солидан показатељ брзог запослења. Са друге стране, 11 испитаника (32.4%) и даље нема запослење, а 6 испитаника (17.6%) запослило се тек у периоду 1-2 године. Одсуство испитаника у категорији запослења дужег од 2 године може се тумачити позитивно — они који нађу посао, налазе га у прихватљивом временском периоду. Ипак, висок удео незапослених указује да за значајан број дипломаца каријерна транзиција остаје отворено питање.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Упитник је садржао 18 тврдњи усмерених на процену доприноса студијског програма развоју специфичних компетенција. Испитаници су своје ставове исказивали на петостепеној Ликертовој скали (од 1 — нимало, до 5 — у потпуности), а детаљан приказ просечних оцена по ставкама дат је у Табели 50.

Табела 50. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.21
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.38
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.32
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.26
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.62
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.47
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.74
14. Способности за самосталан рад	3.41
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.26
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.68
17. Развоју комуникационих вештина	4.44
18. Развоју организационих способности	4.32
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.06
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.24
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.85
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.47
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.35
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.38
Укупна просечна оцена	3.97

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 3.97, што умерено позитиван налаз. Унутар скале, расподела оцена показује специфичан профил карактеристичан за помагачке струке — са снажним вредностима у домену етичности и односа с људима, и значајним јазом у погледу практичне примене и истраживачких метода.

Развој професионалног и етичког приступа раду добио је највишу оцену у скали ($M = 4.68$) и то је управо компетенција која стоји у самом средишту социјалног рада као хуманистичке и практичне дисциплине. Следе развој критичког и аналитичког мишљења ($M = 4.47$), развој комуникационих вештина ($M = 4.44$) и способност за самостално учење ($M = 4.38$), те теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.38$). Позитивно је и то да су организационе способности ($M = 4.32$), способност јасног изражавања ($M = 4.35$) и управљање временом ($M = 4.24$) такође добили надпросечне

оцене — чиме се профил компетенција социјалног рада у значајној мери разликује од неких других програма.

Ипак, уочава се значајан јаз у две тврдње које директно задиру у практично стручно оспособљавање. Оспособљеност за самостално обављање професионалних задатака оцењена је са ($M = 3.26$). То је поред стицања практичних знања ($M = 3.32$) уједно и међу најнижим оценама у скали. Примена истраживачких метода у струци добила је оцену ($M = 3.47$), а способност за самосталан рад ($M = 3.41$). Ови резултати нарочито су значајни у контексту социјалног рада, где самосталност у стручном деловању и способност за независну процену ситуације представљају кључне захтеве свакодневне праксе.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 51.

Табела 51. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.65
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.41
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.56
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.56
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.15
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.35
Укупна просечна оцена	3.78

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.78 — вредност која је у горњем средњем делу распона у поређењу са другим анализираним програмима. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку добила је оцену $M = 4.56$, и у складу је са доследним обрасцем позитивног вредновања овог елемента на скоро свим департаментама Факултета. Квалитет наставних метода оцењен је надпросечно ($M = 4.15$), а коришћење ИКТ са $M = 3.65$.

Квалитет праксе или практичне наставе добио је оцену $M = 3.35$ — вредност која је, имајући у виду инхерентно практичан карактер социјалног рада, посебно значајна. Из квалитативних одговора произлази да бивши студенти нису задовољни ни дужином трајања праксе, ни начином њеног извођења. у неким установама пракса је сводила на формалности уместо на аутентично укључивање у рад. Усклађеност наставних

садржаја са тржиштем рада оцењена је са $M = 3.41$, а повезаност теорије и практичних активности са $M = 3.56$.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 52.

Табела 52. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.50
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.24
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.65
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.62
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.47
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.76
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	3.88

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.47 до 4.24. Студенти у највишој мери препознају допринос студијског програма припреми за наставак образовања и академско усавршавање ($M = 4.24$), што је међу вишим вредностима ове тврдње у поређењу са другим програмима. Подршка развоју каријерних компетенција ($M = 3.76$) и допринос стицању знања примењивих у раду ($M = 3.62$) бележе умерене вредности.

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.50$) и корисности наставних садржаја за тренутне послове ($M = 3.47$) умерене су, и у контексту практично оријентисане делатности социјалног рада сигнализирaju да програм није у потпуности испунио своју примарну сврху — оспособљавање студената за непосредан стручан рад. Укупно задовољство студијским програмом износи $M = 3.88$, што је солидан резултат.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 53. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	20	58.8
Делимично	11	32.4
Не	3	8.8
Укупно	34	100.0

Двадесет испитаника (58.8%) безусловнo би препоручило студијски програм будућим студентима, 11 испитаника (32.4%) то би учинило уз одређене резерве, а 3 испитаника (8.8%) програм не би препоручило. Иако је удео безусловних позитивних препорука нешто нижи него на програмима попут педагогије или психологије, укупна слика је претежно позитивна. Удео негативних препорука (8.8%) умерен је и упоредив са другим програмима сличног профила. Резерве исказане у одговорима делимично позитивних испитаника у великој мери се свode на исту тему - неадекватну организацију и трајање праксе.

Прилике током студија

Табела 54. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	16	47.1
Практичан рад	14	41.2
Сарадња са институцијама изван факултета	14	41.2
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 34		

Међу наведеним приликама током студија. Одсек за социјалну политику и социјални рад бележи специфичан и индикативан образац: практичан рад и сарадња са институцијама изван факултета подједнако су заступљени са по 14 одговора (41.2%) – то је међу вишим уделитема ових категорија у поређењу са бројним другим анализираним програмима. Истраживачке активности навело је 16 испитаника (47.1%). Релативно висока заступљеност практичног рада и спољне сарадње у складу је с карактером студијског програма и указује на то да је Департман у одређеној мери успео да унесе практичну компоненту у студирање. Ипак, квалитативни одговори сугеришу да та пракса нема довољно трајање, да није добро организована да би студентима пружила аутентично стручно искуство.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Одсека за социјалну политику и социјални рад исказују вишеструко и конвергентно препознавање вредности свог образовања. Пре свега, мултидисциплинарност студијског програма — обухватање знања из социологије, психологије, права и педагогије у функцији стручног оспособљавања социјалног радника — учестало се истиче као велика предност. Студенти наводе да им ова разноврсност пружа боље разумевање проблема корисника и ширу основу за рад у различитим контекстима.

Доступност, отвореност и посвећеност наставног особља такође је учестала тема. Поједини студенти именују конкретне наставнике и сараднике чији је допринос нарочито препознат, а позитивно се вреднује и спремност наставног особља да се прилагоди потребама студената — укључујући флексибилност у организацији наставе за студенте мастер студије који истовремено раде или обављају стажирање. Развој комуникационих вештина, емпатије и способности рада са различитим категоријама корисника такође је међу учестало наведеним предностима.

Студенти истичу и практичност предметне понуде — добар избор предмета директно усмерених на стицање знања применљивих у социјалном раду, уз разноликост праксе као видљив помак у односу на претходне генерације. Поједини испитаници наводе и дефицит социјалних радника у систему социјалне заштите као структурну предност за запошљавање, те широку примењивост стечених знања у раду са различитим корисничким групама.

Недостаци студијског програма

Недостатак и недовољан квалитет стручне праксе далеко је доминантна тема у одговорима на питање о слабостима студијског програма. Испитаници са подједнаком учесталошћу указују на кратко трајање праксе, лошу организацију у установама, превелики број студената у истој установи истовремено, те свођење праксе на пасивно посматрање уместо на активно укључивање у рад. Неколицина испитаника напомиње да ментори у установама нису довољно посвећени студентима и да се пракса своди на испуњавање административних формалности.

Уз то, испитаници наводе и превелики јаз између теоријских садржаја и стварних изазова са којима се социјални радник суочава у пракси. Неки предмети описују се као теоријски неприменљиви — студенти имају утисак да уче информације које не користе у стварном раду. Указује се и на одсуство предмета из академског писања, што

отежава израду мастер рада и припрему за истраживачки рад. Лоша организација Факултета у погледу електронских система и правовременог информисања студената такође се помиње, а поједини испитаници указују и на недовољну заступљеност предмета из области социјалне политике у оквиру програма.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената Одсека за социјалну политику и социјални рад конкретни су и тематски кохерентни. Централна и доминантна препорука је унапређење стручне праксе — кроз продужење трајања, боље умрежавање са установама, јасније дефинисање задатака стажиста и осигурање аутентичног укључивања студената у рад са корисницима. Студенти предлажу организоване посете широком спектру установа социјалне заштите, а не само усмереност на неколико типова институција.

Међу другим учесталим предлозима истичу се: увођење предмета академског писања; развој садржаја о менталном здрављу и психосоцијалној подршци; увођење предмета о дигитализацији у социјалном раду; увођење медијације и решавања конфликта; развој вештина комуникације са специфичним корисничким групама — децом са сметњама у развоју, корисницима у кризним ситуацијама, палијативном негом; увођење садржаја о пеналном социјалном раду; јачање области социјалне политике у студијском програму; те наставак праксе гостовања стручњака из система социјалне заштите у оквиру наставних активности, коју студенти препознају као вредан вид учења и информисања.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 34 дипломирана студента Одсека за социјалну политику и социјални рад, могу се извести следећи закључци.

Студијски програм социјалне политике и социјалног рада остварује позитивне резултате у развоју кључних компетенција помагачке професије. Оцена доприноса развоју етичког и професионалног приступа ($M = 4.68$) међу је највишим на Факултету и у потпуности одговара вредносном темељу социјалног рада. Комуникационе вештине ($M = 4.44$), критичко мишљење ($M = 4.47$), организационе способности ($M = 4.32$) и управљање временом ($M = 4.24$) такође бележе позитивне вредности. Доступност наставног особља ($M = 4.56$) и квалитет наставних метода ($M = 4.15$) препознати су као снаге Одсека. Мултидисциплинарност студијског програма истиче се у квалитативним одговорима као посебна вредност.

Као и на другим практично оријентисаним програмима, централни и неодложни проблем је недовољна практична оспособљеност студената за самостални стручни рад. Оцена оспособљености за самостално обављање задатака ($M = 3.26$) и стицање практичних вештина ($M = 3.32$) указују да студенти по завршетку студија у значајној мери нису спремни за самосталан рад у установама социјалне заштите — упркос томе што је управо то примарни циљ програма. Квалитет праксе ($M = 3.35$) и организациони проблеми у њеном спровођењу потврђени су из свих углова анкете.

Центар за унапређење квалитета на основу представљених резултата препоручује следеће мере: (1) суштинско реструктурирање стручне праксе — продужење трајања, умрежавање са ширим кругом установа социјалне заштите, дефинисање стандарда за рад ментора у установама и осигурање активног укључивања студената у рад са корисницима; (2) увођење предмета академског писања на основним или мастер студијама; (3) развој наставних садржаја из области менталног здравља, рада са децом са сметњама у развоју, палијативне неге и пеналног социјалног рада; (4) увођење садржаја о дигитализацији у социјалном раду и примени технологије у стручном раду; (5) наставак и даљи развој праксе гостовања стручњака из система социјалне заштите; (6) јачање области социјалне политике у студијском програму; (7) решавање организационих проблема везаних за информисање студената и функционисање електронских система Факултета.

2.7. Департман за историју

У оквиру процеса самовредновања и континуираног унапређења квалитета наставних планова и програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу, реализовано је истраживање међу дипломираним студентима. Инструмент истраживања конципиран је са циљем евалуације три кључна сегмента: доприноса студијских програма развоју професионалних компетенција, организационе ефикасности студија, као и општег степена задовољства стеченим образовањем.

Прикупљање података извршено је током пролећног семестра академске 2025/2026. године путем дигиталне платформе *Google Forms*. Истраживање је спроведено уз поштовање етичких стандарда анонимности и добровољности, при чему је сваки испитаник претходно дао сагласност за учешће. Укупан узорак на Департману за историју чини 17 дипломираних студената.

Табела 55. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	8	47.1
Мастер академске студије	9	52.9
Укупно	17	100.0

Међу 17 анкетираних дипломираних студената Департмана за историју, нешто су бројнији дипломирани студенти мастер академских студија — 9 испитаника (52.9%), уз 8 дипломаца основних академских студија (47.1%). У анкетирању нису учествовали алумнисти са дипломом доктора наука.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 56. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Мушки	13	76.5
Женски	4	23.5
Укупно	17	100.0

Полна структура узорка на Департману за историју показује изразиту доминацију испитаника мушког пола — 13 испитаника (76.5%), наспрам 4 испитаника женског пола (23.5%). Ово је јединствен налаз у поређењу са свим осталим анализираним департманима, код којих без изузетка доминирају испитанице. Историја тако представља изузетак у погледу родне структуре студентске популације на Филозофском факултету.

Запосленост

Табела 57. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	5	29.4
Да, али не у струци	6	35.3
Тренутно нисам запослен/а	6	35.3
Укупно	17	100.0

Подаци о запослености откривају забрињавајућу слику, упоредиву са налазима за Србистику: само 5 испитаника (29.4%) тренутно је запослено у струци, 6 испитаника (35.3%) запослено је ван струке, а 6 испитаника (35.3%) тренутно уопште нису запослена. Запосленост у струци на нивоу испод трећине испитаника представља један од најнижих показатеља када је запосленост дипломираних студената у питању. Чињеница да је удео оних запослених ван струке готово исти као и удео оних запослених у струци сугерише да дипломирани историчари у значајној мери налазе запослење у областима које нису непосредно повезане са историографским и педагошким профилем студијског програма.

Период до првог запослења

Табела 58. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	3	17.6
6–12 месеци	2	11.8
1–2 године	5	29.4
Више од 2 године	1	5.9
Још увек нисам запослен/а	6	35.3
Укупно	17	100.0

Подаци о периоду до запослења додатно потврђују тешкоће у каријерној транзицији дипломираних историчара. Чак 6 испитаника (35.3%) и даље нису запослена, а само 3 испитаника (17.6%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци — то је, уз Србистику, најнижи удео брзог запошљавања међу свим анализираним департманима. Пет испитаника (29.4%) запослило се тек у периоду 1–2 године, 2 испитаника (11.8%) у периоду 6–12 месеци, а 1 испитаник (5.9%) тек након периода дужег од 2 године. Овај образац указује да дипломирани историчари, уколико нађу запослење, то у великој мери чине тек по истеку дужег периода потраге, и да тржиште рада за ову образовну групу остаје структурно неповољно.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Евалуација доприноса студијског програма развоју професионалних компетенција извршена је путем операционализације 18 појединачних тврдњи. Испитаници су степен свог слагања изражавали путем петостепене скале Ликертовог типа, са опсегом вредности од 1 (нимало) до 5 (у потпуности). Добијене просечне вредности за сваку од наведених ставки прегледно су приказане у Табели 59.

Табела 59. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	3.82
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.12
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.06
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.59
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.35
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.24
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.59
14. Способности за самосталан рад	3.94
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.06
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.00
17. Развоју комуникационих вештина	4.06
18. Развоју организационих способности	3.94
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	3.59
20. Способности управљања временом и радним обавезама	3.88
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.59
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.65
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.24
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.18
Укупна просечна оцена	3.82

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 3.82, што је међу нижим вредностима забележеним у оквиру факултетског анкетирања, иако задржава умерено позитиван ниво. Унутар скале, расподела оцена прати образац уочен на другим програмима, са изразитим јазом између теоријских и практичних домена.

Највише оцене постигнуте су за критичко и аналитичко мишљење ($M = 4.24$) и способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.24$) — обе тврдње добиле су идентичне вредности и указују на то да студенти историје у највећој мери препознају ове компетенције као резултат свог образовања. Следе способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.18$) и теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.12$).

Тимски рад ($M = 4.06$) и комуникационе вештине ($M = 4.06$) такође су позитивно оцењени.

Знатно ниже оцене добили су практични домени: стицање практичних знања и вештина применљивих у раду добило је оцену $M = 3.06$, то је уједно и најнижа оцена у целокупном упитнику за Департман за историју, и представља упозоравајући налаз. Примена стечених знања у пракси оцењена је са $M = 3.35$, а примена истраживачких метода у струци са $M = 3.65$ — ова последња вредност је нижа него на свим другим анализираним програмима, иако историја по природи захтева снажну истраживачку компоненту. Такође су релативно ниске оцене за прилагођавање различитим радним ситуацијама ($M = 3.59$) и креативни приступ ($M = 3.59$).

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 60.

Табела 60. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.18
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	2.53
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.00
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	3.59
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	3.35
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.00
Укупна просечна оцена	3.11

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.11, што је један од најнижих вредности ове скале међу свим анализираним департманима. Ниједна тврдња у овој скали није достигла оцену 4.00 или вишу, што је специфичан и забрињавајући налаз.

Доступност наставника и сарадника — тврдња која је на свим другим департманима бележила изразито високе оцене — на Историји је оцењена са $M = 3.59$, која је значајно нижа него на свим осталим анализираним програмима. Квалитет наставних метода добио је оцену $M = 3.35$, а повезаност теоријске наставе и практичних активности $M = 3.00$ — вредност на граници незадовољавајућег.

Посебно упадљив је налаз за усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада — $M = 2.53$. То је не само најнижа оцена ове тврдње на нивоу Факултета, него и апсолутно најнижа појединачна просечна оцена у целокупном факултетском анкетирању. Коришћење ИКТ у раду оцењено је са $M = 3.18$, а квалитет праксе са $M = 3.00$ — такође међу најнижим вредностима на Факултету.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 61.

Табела 61. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.18
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	3.76
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.29
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.29
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.12
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.65
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	3.41

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.12 до 3.76, са свим вредностима испод 4.00. Укупно задовољство студијским програмом ($M = 3.41$) је међу најнижим вредностима на Факултету, а корисност наставних садржаја за тренутне послове ($M = 3.12$) и припремљеност за запошљавање ($M = 3.18$) такође бележе ниске вредности. Нешто повољнији налаз је оцена припреме за наставак образовања и усавршавање ($M = 3.76$) — ово указује на то да студенти историје ипак препознају вредност програма за академски развој, иако ни та оцена не досеже позитивнији ниво.

Подршка развоју каријерних компетенција оцењена је са $M = 3.65$, а допринос стицању знања примењивих у раду са $M = 3.29$. Ови налази, у комбинацији са показатељима који се односе на могућност запослења, сугеришу да студенти историје осећају да их студијски програм у недовољној мери припрема за реалност тржишта рада и да корисност стечених знања у свакодневном раду остаје ограничена.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 62. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	5	29.4
Делимично	9	52.9
Не	3	17.6
Укупно	17	100.0

Резултати о препоруци студијског програма показују специфичну и забрињавајућу слику. Само 5 испитаника (29.4%) безусловно би препоручило студијски програм, 9 испитаника (52.9%) то би учинило само делимично, а 3 испитаника (17.6%) програм не би препоручило. Ово је, уз Србистику, највиши удео негативних препорука међу свим анализираним департманима. Истовремено, безусловна позитивна препорука (29.4%) значајно је нижа него на свим другим програмима — чак и у поређењу са одсутним негативних препорука на Педагогији и Психологији. Ови резултати сведоче о дубоком незадовољству дела дипломираних студената, које је у директној вези са тешкоћама на тржишту рада и перцепцијом неадекватне практичне припремљености.

Прилике током студија

Табела 63. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилика током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	10	58.8
Практичан рад	7	41.2
Сарадња са институцијама изван факултета	5	29.4
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 17		

Истраживачке активности наводи 10 испитаника (58.8%), практичан рад 7 испитаника (41.2%), а сарадњу са институцијама изван факултета 5 испитаника (29.4%). Интересантно је да је практичан рад на Историји заступљенији него на неким другим програмима — вероватно захваљујући методичкој пракси у школама и евентуалним посетама архивима и музејима. Ипак, сарадња са институцијама изван факултета — архивима, музејима, историјским институтима — учестало се помиње у квалитативним одговорима као нешто чега је недовољно, и студенти је препознају као кључну за развој практичног историографског и архивистичког профила.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

Квалитативни одговори на питање о предностима студијског програма на Историји знатно су краћи и мање конвергентни него на програмима са бројнијим узорцима, што је директна последица малог броја испитаника. Ипак, одређени обрасци су уочљиви. Развој критичког мишљења и способност аналитичке обраде историјских извора учестало су помени, а студенти наводе да им ове вештине омогућавају боље разумевање савремених друштвених и геополитичких процеса.

Рад са историјским изворима и примарним документима препознаје се као вредан и специфичан аспект студија. Студенти позитивно оцењују широко опште образовање које историјске студије пружају, разноврсност предиспитних обавеза и постојање завршног рада као облика научног оспособљавања. Поједини испитаници истичу и мале групе студената као погодност, отвореност и спремност младих асистената, те присутност предмета са нематичних департмана које доприносе ширини знања.

Недостаци студијског програма

Недостаци студијског програма историје описани су са знатном директношћу и у делу одговора снажним речником. Недостатак стручне праксе — посебно у архивима, музејима и историјским институтима — наводи се учестало и означава се као суштински пропуст програма. Студенти наводе да немају прилику да раде са архивском грађом у стварном радном окружењу, иако је то централна вештина историографске праксе.

Застарелост наставних планова и програма учестало се помиње — студенти сматрају да се предаје историја у облику и обиму које школска настава не прати, те да је веза са актуелним научним трендовима слаба. Некомпетентност дела наставног особља, посебно за предмете ван уже научне специјалности, представља озбиљан налаз у квалитативним одговорима. Поједини студенти веома директно наводе неодговорност одређених професора, кашњење рокова и лоше понашање — ово се интерпретира као индикатор системских проблема у организацији студијског процеса. Недостатак изборних предмета и ограничена доступност научне литературе такође се наводе.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози испитаника за унапређење студијског програма историје уско су везани за специфичности историографске делатности. Увођење архивистике и обуке за рад са архивском грађом учестало је и конкретно исказана потреба — студенти наводе да

завршавају студије без икаквог практичног знања о раду у архивима, иако је то незаобилазна компетенција за историографски рад. Увођење дигиталне хуманистике и дигиталне писмености такође се учестало помиње, у складу са захтевима савремене историографске науке.

Међу другим конкретним предлозима истичу се: интензивнији курсеви класичних језика; обавезна пракса у музејима, архивима и установама културе; јачање курсева из нововековне и модерне историје, праћено аналитичким семинарским радовима; увођење или проширење курсева страних језика; увођење наставе архивистике, музеологије и сродних дисциплина; те већи фокус на оспособљавање студената за рад у просвети и култури с обзиром на то да највећи број запослених у струци ради управо у тим областима. Неколицина студената апострофира и потребу за увођењем техника писања научних радова и академске етике.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 17 дипломираних студената Департмана за историју, могу се извести следећи закључци, уз напомену о потреби за опрезном интерпретацијом квантитативних налаза с обзиром на величину узорка.

Резултати анкетирања дипломираних студената историје дају — у целини посматрано — најмање повољну слику анализираним департманима Факултета. Запосленост у струци износи само 29.4%, укупно задовољство студијским програмом ($M = 3.41$) и просечна оцена компетенција ($M = 3.82$) међу су нижима на Факултету, а просечна оцена организације студија ($M = 3.11$) је далеко најнижа. Усклађеност са тржиштем рада ($M = 2.53$) је апсолутно најнижа појединачна оцена у целокупном факултетском анкетирању. Безусловна позитивна препорука програма (29.4%) и удео негативних препорука (17.6%) говоре о значајном незадовољству дела дипломираних студената.

Ипак, важно је напоменути да студенти препознају одређене вредности програма — пре свега развој критичког мишљења, рад са изворима и широко опште образовање. Такође, мали узорак захтева да се налази не тумаче у апсолутном смислу, него као индикатори за даљу анализу.

Центар за контролу квалитета препоручује следеће мере унапређења: (1) увођење обавезне и диверзификоване стручне праксе у архивима, музејима, установама културе и просветним институцијама — уз формалне споразуме о сарадњи са тим установама; (2) увођење архивистике и обуке за рад са архивском грађом и дигиталним историографским алатима; (3) развој предмета из дигиталне хуманистике и увођење стандарда дигиталне писмености у историографском истраживању; (4) ревизију и

осавремењавање наставних планова и програма са нагласком на нову и савремену историју, и поједине програме у складу са актуелним школским плановима; (5) снажније умрежавање Департмана са институцијама у области образовања, наслеђа и историје — музејима, архивима, Историјским институтом САНУ и сродним установама; (6) увођење курсева техника писања научних радова, академске етике и методологије историографских истраживања; (7) системско решавање уочених организационих слабости у погледу доступности наставног особља, испитних рокова и стандарда квалитета наставе.

2.8. Департман за филозофију

У оквиру институционалног поступка самовредновања и континуираног подизања квалитета студијских програма на Филозофском факултету Универзитета у Нишу, спроведено је истраживање међу дипломираним студентима. Методолошки оквир анкете обухватио је евалуацију доприноса студија развоју кључних компетенција, процену организационе структуре наставног процеса, као и свеобухватну анализу задовољства завршеним програмом студија.

Процес прикупљања података реализован је дигиталним путем (посредством *Google Forms* платформе) током пролећног семестра академске 2025/2026. године. Истраживање је спроведено уз стриктно поштовање принципа анонимности и добровољности, а сви испитаници су пре приступања попуњавању дали формалну сагласност за учешће. Када је реч о Департману за филозофију, укупан број прикупљених одговора износи 15.

Структура узорка

Табела 64. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	4	26.7
Мастер академске студије	10	66.7
Докторске академске студије	1	6.7
Укупно	15	100.0

Међу 15 анкетираних дипломираних студената Департмана за филозофију, доминирају дипломци мастер академских студија – 10 испитаника (66.7%), уз 4 дипломирана студента основних академских студија (26.7%) и 1 дипломца докторских академских студија (6.7%). Треба напоменути да на Департману за филозофију не постоје ДАС, те да је реч о испитанику који је ниже нивое студија завршио на Филозофском факултету.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 65. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Мушки	10	66.7
Женски	5	33.3
Укупно	15	100.0

Полна структура узорка показује доминацију испитаника мушког пола — 10 испитаника (66.7%), наспрам 5 испитаника женског пола (33.3%). Заједно са Историјом. Филозофија је један од ретких програма на Факултету код кога у узорку доминирају мушки испитаници.

Запосленост

Табела 66. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	5	33.3
Да, али не у струци	4	26.7
Тренутно нисам запослен/а	6	40.0
Укупно	15	100.0

Подаци о запослености показују умерено неповољну слику: само 5 испитаника (33.3%) тренутно је запослено у струци, 4 испитаника (26.7%) запослено је ван струке, а 6 испитаника (40.0%) тренутно није запослено. Запосленост у струци испод трећине испитаника одражава структурна ограничења тржишта рада за дипломиране филозофе — сужену основу запошљавања примарно у просвети, науци и академским институцијама, уз тешкоће уласка у та поља. Висок удео незапослених (40.0%) и удео оних запослених ван струке (26.7%) потврђују да је каријерна транзиција за значајан број дипломираних филозофа отежана и дуготрајна.

Период до првог запослења

Табела 67. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	3	20.0
6–12 месеци	4	26.7
1–2 године	3	20.0
Више од 2 године	1	6.7
Још увек нисам запослен/а	4	26.7
Укупно	15	100.0

Подаци о периоду до запослења показују дифузан образац без јасне доминантне категорије: по 3 испитаника запослила су се у периоду краћем од 6 месеци (20.0%) и у периоду 1–2 године (20.0%), 4 испитаника у периоду 6–12 месеци (26.7%), 1 испитаник тек након периода дужег од 2 године (6.7%), а 4 испитаника (26.7%) и даље нема запослење. Доминантна категорија у смислу броја испитаника јесте запошљавање у периоду 6–12 месеци. За разлику од већине других програма на Факултету, брзо

запошљавање у мање од 6 месеци није карактеристично за дипломиране филозофе, што додатно потврђује специфичну тежину каријерне транзиције у овом профилу.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Процес евалуације обухватио је серију од 18 тврдњи усмерених на испитивање доприноса студијског програма развоју различитих компетенција. Ставови испитаника мерени су применом петостепене скале Ликертовог типа (у распону од 1 – нимало, до 5 – у потпуности), док су израчунате просечне вредности за сваку појединачну ставку сумиране и презентоване у Табели 68.

Табела 68. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.40
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.27
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.27
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.87
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.67
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.60
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	4.13
14. Способности за самосталан рад	4.20
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	3.53
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.00
17. Развоју комуникационих вештина	4.33
18. Развоју организационих способности	3.87
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	3.73
20. Способности управљања временом и радним обавезама	3.67
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.80
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.47
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.47
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.33
Укупна просечна оцена	3.91

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 3.91, што је умерено позитиван резултат. Унутар скале уочава се специфичан профил компетенција карактеристичан за академску дисциплину каква је филозофија – са изразитим вредностима у домену аналитичких, реторичких и рефлексивних компетенција, и нижим вредностима у доменима практичне примене и тимског рада.

Развој критичког и аналитичког мишљења добио је оцену $M = 4.60$ – то је међу највишим вредностима ове тврдње на нивоу Факултета, у складу са суштинском природом филозофске дисциплине. Следе способност јасног усменог и писаног

изражавања ($M = 4.47$) и развој општих стручних знања ($M = 4.40$). Такође, позитивно оцењени су развој комуникационих вештина ($M = 4.33$) и способност за самостално учење ($M = 4.33$). Вредан и специфичан налаз је релативно висока оцена способности за самосталан рад ($M = 4.20$) и решавање проблема у стручној пракси ($M = 4.13$) – вредности нешто више него на неким другим програмима, и у складу са природом филозофије као дисциплине која у значајној мери обучава самосталном мишљењу и аргументацији.

Нижи скорови забележени су у доменима практичне примене и колективних вештина: стицање практичних знања применљивих у раду добило је оцену $M = 3.27$ – то је најнижа оцена у скали, и у директном је односу са сужавањем могућности практичне примене филозофских знања на тржишту рада. Примена истраживачких метода у струци ($M = 3.47$) и тимски рад и сарадња ($M = 3.53$) такође бележе ниже вредности. Ниска оцена тимског рада специфична је за Филозофију и вероватно одражава претежно индивидуалистичку природу филозофске академске праксе.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 69.

Табела 69. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.53
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	2.93
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.27
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.67
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.00
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.40
Укупна просечна оцена	3.63

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.63. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку добила је оцену $M = 4.67$ – то је међу највишим вредностима ове тврдње на нивоу Факултета, и у складу је са квалитативним одговорима у којима студенти учестало и изразито позитивно описују однос са наставним особљем. Квалитет наставних метода оцењен је са $M = 4.00$.

Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада добила је оцену $M = 2.93$ – то је, поред вредности забележене на Историји, најнижа оцена ове

тврдње међу свим анализираним програмима. Овај налаз директно одражава структурну позицију академске филозофије у савременом тржишту рада, и студенти га перципирају са пуном свешћу о ограниченим могућностима запошљавања у струци. Повезаност теорије и праксе ($M = 3.27$) и квалитет праксе ($M = 3.40$) такође бележе умерено ниске вредности.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 70.

Табела 70. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.33
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.53
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.93
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	4.27
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	4.13
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.53
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	3.80

Резултати у оквиру ове тематске целине откривају карактеристичан образац специфичан за Филозофију: изразита асиметрија између перцепције академске вредности програма и перцепције његове примењивости на тржишту рада. Припрема за наставак образовања и академско усавршавање оцењена је са $M = 4.53$ — то је међу највишим вредностима ове тврдње на Факултету, и потврђује да студенти у великој мери препознају академску вредност свог образовања. Такође, допринос стицању знања применљивих у раду ($M = 4.27$) и корисност наставних садржаја ($M = 4.13$) бележе надпросечне вредности — интерпретирати их треба у контексту доминантног узорка свршених мастер студената, где значајан број испитаника ради или у настави или у академском истраживачком контексту.

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.33$) знатно је нижа и у складу је са тежином каријерне транзиције коју студенти препознају. Укупно

задовољство студијским програмом ($M = 3.80$) бележи умерен резултат, а подршка развоју каријерних компетенција оцењена је са $M = 3.53$.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 71. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	8	53.3
Делимично	5	33.3
Не	2	13.3
Укупно	15	100.0

Осам испитаника (53.3%) безусловно би препоручило студијски програм будућим студентима, 5 испитаника (33.3%) то би учинило уз одређене резерве, а 2 испитаника (13.3%) програм не би препоручила. Удео негативних препорука (13.3%) је међу вишим вредностима на Факултету, упоредив са Историјом — иако апсолутни бројеви говоре о свега 2 испитаника. Условне и негативне препоруке у великој мери одражавају свест студената о ограниченим могућностима запошљавања, а не нужно незадовољство образовним процесом, на шта упућује и чињеница да су оцене квалитета наставе и доступности наставника међу највишим на Факултету.

Прилике током студија

Табела 72. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	13	86.7
Сарадња са институцијама изван факултета	7	46.7
Практичан рад	6	40.0
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на $N = 15$		

Међу наведеним приликама, истраживачке активности апсолутно доминирају — 13 испитаника (86.7%) наводи их, што је убедљиво највиши удео ове категорије међу свим анализираним програмима. Ово је у складу са академско-истраживачком природом филозофских студија и указује на то да је истраживачка компонента снажно уграђена у студијски програм. Сарадња са институцијама изван факултета забележена је код 7 испитаника (46.7%), а практичан рад код 6 испитаника (40.0%). Висок удео сарадње са спољним институцијама вероватно обухвата учешће на научним конференцијама, сарадњу са школама током методичке праксе и учешће у пројектима.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, испитаници показују висок ниво рефлексивности и аналитичности у оцени сопственог образовног искуства — што само по себи говори о ефектима програма. Доступност, посвећеност и квалитет дела наставног особља апсолутно доминирају позитивним одговорима. Студенти описују поједине наставнике и сараднике као изванредне педагоге и истраживаче који су им индивидуално прилагођавали подршку, пратили њихова интересовања и подстицали самостални академски развој.

Развој критичког мишљења, вештина аргументације и способности самосталног резонувања учестало се истиче, поједини студенти наводе да им ове вештине служе далеко шире од академске употребе. Ширина филозофског образовања, које обухвата историју западне филозофије у великом обиму, оцењује се позитивно у погледу формирања чврсте теоријске основе. Студенти такође позитивно вреднују рад са изворним филозофским текстовима, развој елоквенције и комуникационих вештина, те јединствену атмосферу за учење која влада на Департману.

Недостаци студијског програма

Квалитативни одговори о недостацима структурирани су око неколико кључних тема. Непостојање или недовољна заступљеност савремене филозофије — посебно аналитичке филозофије, постструктурализма, феминистичке филозофије, филозофије технологије и других савремених праваца — учестало се наводи. Студенти сматрају да је програм превише оријентисан на историјско-енциклопедијски приступ насупрот проблемском, и да им студирање није омогућило довољно увида у актуелне токове филозофске мисли.

Недостатак обуке за писање научних радова и академске методологије такође је учестала критика. Студенти указују да нису у довољној мери припремљени за захтеве савремене академске заједнице у погледу методологије, цитирања и структуре научних радова. Немогућност запослења у струци директно се помиње у одговорима — студенти је свесно артикулишу не само као лични проблем него и као проблем програма и система. Поједини испитаници указују и на компетентност и однос одређених наставника — иако су уз то наглашени и позитивни примери — те на недовољност простора за одржавање наставе.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената Департмана за филозофију усмерени су пре свега ка осавремењавању садржаја. Увођење или значајно проширење савремене аналитичке филозофије и савремених филозофских праваца представља учестало и конкретно исказану потребу. Студенти наводе да се с концептима нужним за разумевање савременог света не срећу у довољној мери. Увођење предмета академског писања и методологије истраживања такође је међу најучесталијим предлозима.

Поред тога, студенти предлажу: курсеве из филозофије и технологије, вештачке интелигенције и медијске писмености; увођење садржаја о савременим идентитетима, родним студијама и историји феминизма у оквир филозофске наставе; организовање дебата и практичних курсева; прилагођавање успешних курсева с других универзитета; разматрање аспеката предузетништва за дипломиране филозофе; те иницирање курсева класичних и савремених тема у интердисциплинарном контексту. Неколицина студената помиње и ширење понуде изборних предмета и веће присуство предмета конкретно везаних за рад у настави.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 15 дипломираних студената Департмана за филозофију, могу се извести следећи закључци, уз напомену о потреби за опрезном интерпретацијом налаза с обзиром на величину узорка.

Студијски програм Департмана за филозофију показује изразиту снагу у академско-интелектуалном домену. Оцена доприноса развоју критичког мишљења ($M = 4.60$), способности јасног изражавања ($M = 4.47$) и самосталног рада ($M = 4.20$) међу вишим је вредностима на нивоу Факултета. Доступност наставног особља ($M = 4.67$) такође је међу највишим. Истраживачке активности наводи 86.7% испитаника — убедљиво највише на Факултету. Оцена припреме за академско усавршавање ($M = 4.53$) такође је међу највишим. Ово су снажни показатељи да Департман за филозофију испуњава своју академску мисију у значајном обиму.

Са друге стране, структурни изазов у вези запошљавања дипломираних филозофа, упоредив је са изазовима које бележи и Историја — захтева систематску пажњу. Запосленост у струци (33.3%), висок удео незапослених (40.0%) и оцена усклађености са тржиштем рада ($M = 2.93$) су упозоравајући сигнали. Важно је напоменути да је то у великој мери последица структурних карактеристика тржишта рада за академске хуманистичке дисциплине, а не само унутрашњег квалитета програма — но управо зато програм мора да понуди студентима алате за навигацију том реалношћу.

Сумирајући све, Центар за унапређење квалитета препоручује следеће мере: (1) значајно проширење заступљености савремене аналитичке и континенталне философије у студијском програму, са акцентом на проблемски приступ поред историјско-енциклопедијског; (2) увођење обавезног предмета академског писања и методологије истраживања; (3) развој нових курсева о филозофији технологије, вештачкој интелигенцији, медијима и савременим идентитетима; (4) систематско информисање студената о каријерним могућностима изван наставног и академског контекста — укључујући медије, саветовање, организациону делатност и друге области у којима филозофске компетенције налазе примену; (5) организовање дебатних и практично оријентисаних активности које развијају аргументационе и комуникационе вештине у јавном контексту; (6) задржавање и даљи развој препознатих снага Департмана — квалитетног и посвећеног наставног особља, истраживачке компоненте и академске ширине програма.

2.9. Департман за србистику

Испитивање ставова дипломираних студената реализовано је у оквиру редовног поступка самовредновања и унапређења квалитета рада Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Структура анкетног инструмента обухватила је процену доприноса студијских програма развоју кључних професионалних компетенција, евалуацију организације студија, као и анализу општег задовољства стеченим академским образовањем.

Истраживање је спроведено електронски, посредством *Google Forms* платформе, током пролећног семестра академске 2025/2026. године. Поступак је заснован на принципима анонимности и добровољности, уз претходно прибављену сагласност свих учесника.

На Департману за србистику прикупљен је укупно 51 одговор, што овај департман позиционира на друго место по оствареном одзиву на нивоу Факултета. Узорак обухвата дипломиране студенте основних и мастер академских студија, док студенти докторског нивоа студија овим циклусом анкетирања нису били заступљени.

Структура узорка

Табела 73. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	20	39.2
Мастер академске студије	31	60.8
Докторске академске студије	0	0.0
Укупно	51	100.0

Међу 51 анкетираним дипломираним студентом Департмана за србистику бројнији су дипломци мастер академских студија — 31 испитаник (60.8%) док дипломирани студенти основних академских студија чине 39.2% узорка (20 испитаника). У узорку нема представника докторских академских студија.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 74. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	45	88.2
Мушки	6	11.8
Укупно	51	100.0

У узорку апсолутно доминирају испитаници женског пола — 45 испитаника (88.2%) наспрам свега 6 испитаника мушког пола (11.8%).

Запосленост

Табела 75. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	15	29.4
Да, али не у струци	14	27.5
Тренутно нисам запослен/а	22	43.1
Укупно	51	100.0

Подаци о запослености откривају најнеповољнију слику међу свим до сада анализираним департманима Факултета: 22 испитаника (43.1%) тренутно није запослено, 14 испитаника (27.5%) запослено је ван струке, а само 15 испитаника (29.4%) запослено је у струци. Другим речима, мање од трећине дипломираних студената Департмана за србистику тренутно ради у оквиру своје струке. Ови резултати упућују на озбиљан структурни проблем тржишта рада за профил дипломираног србисте, односно на недовољан капацитет просвете, издаваштва, медија и других сектора за запошљавање дипломираних студената српског језика и књижевности.

Период до првог запослења

Табела 76. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	15	29.4
6-12 месеци	4	7.8
1-2 године	6	11.8
Више од 2 године	8	15.7
Још увек нисам запослен/а	18	35.3
Укупно	51	100.0

Подаци о периоду до првог запослења додатно потврђују неповољну слику о могућностима запошљавања дипломираних студената Департмана за србистику. Чак 18 испитаника (35.3%) изјавило је да још увек није пронашло запослење, што је највиши удео ове категорије међу свим анализираним департманима. Осам испитаника (15.7%) запослило се тек након периода дужег од 2 године, шесторо (11.8%) у периоду 1-2 године. Само 15 испитаника (29.4%) запослило се периоду краћем од 6 месеци — и то је по свему судећи претежно запослење ван непосредне струке. Ови резултати указују на системски проблем у запошљавању дипломираних студената србистике.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Инструмент истраживања обухватио је серију од 18 тврдњи конципираних ради процене доприноса студијског програма развоју специфичних компетенција. Степен слагања испитаника мерен је применом петостепене скале Ликертовог типа (у распону од 1 – нимало, до 5 – у потпуности), док су израчунате просечне вредности за сваку појединачну ставку сумиране и презентоване у оквиру Табеле 77.

Табела 77. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.51
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.45
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.71
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	4.10
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.96
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.53
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	4.04
14. Способности за самосталан рад	4.25
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.27
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.53
17. Развоју комуникационих вештина	4.61
18. Развоју организационих способности	4.29
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.06
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.20
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.92
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.20
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.76
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.61
Укупна просечна оцена	4.28

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.28 – то је уједно и највиша вредност овог показатеља међу свим до сада анализираним департманима Факултета. Овај налаз сведочи о томе да дипломирани студенти Департмана за србистику у изузетно позитивном светлу оцењују допринос студијског програма развоју целокупног спектра компетенција.

Највиша оцена на скали компетенција забележена је за способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.76$) – то је истовремено и највиша оцена ове тврдње на нивоу целог Факултета, и потпуно је очекивана с обзиром на природу студијског програма, чији је примарни предмет изучавања управо српски језик и књижевност.

Следе развој комуникационих вештина ($M = 4.61$), способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.61$), развој критичког и аналитичког мишљења ($M = 4.53$) и професионални и етички приступ раду ($M = 4.53$). Такође су позитивно оцењени развој општих стручних знања ($M = 4.51$) и теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.45$).

Релативно ниже оцене забележене су за стицање практичних знања и вештина применљивих у раду ($M = 3.71$) и примену стечених знања у пракси ($M = 3.96$), као и креативни приступ решавању задатака ($M = 3.92$). Ипак, треба истаћи да су и ове оцене знатно више него упоредне вредности на другим департманима — на Србистици нема оцена у домену компетенција испод 3.71, док на неким другим департманима поједине оцене падају и испод 3.10. Другим речима, иако је практична компонента студијског програма и овде нешто слабија тачка, укупни образац компетенција је знатно равномернији него на другим местима.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 78.

Табела 78. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.57
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.08
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.47
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.53
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.04
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.59
Укупна просечна оцена	3.71

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.71 што представља умерено позитиван резултат. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку поново добија изузетно високу оцену ($M = 4.53$) — образац препознат на свим анализираним департманима и јасан знак системске предности Факултета у целини. Квалитет наставних метода оцењен је позитивно ($M = 4.04$).

Као и на свим осталим анализираним департманима и на Србистици се јавља критично ниска оцена усклађености наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада ($M = 3.08$) — то је уједно и најнижа оцена у овој скали. Повезаност теоријске наставе и практичних активности ($M = 3.47$) и квалитет праксе ($M = 3.59$)

такође су ниже оцењени. Ови резултати, посматрани у контексту изузетно ниске запослености у струци, сугеришу да постоји директна веза између неусклађености студијских садржаја са потребама тржишта рада и тешкоћа у запошљавању дипломираних студената. Истовремено, чињеница да је коришћење информационо-комуникационих технологија оцењено са $M = 3.57$ указује на потребу да се дигитализација наставног процеса додатно унапреди.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 79.

Табела 79. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.69
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.33
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.94
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	4.08
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.65
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.84
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	3.98

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.65 до 4.33. Студенти Департмана за србистику у знатно вишој мери препознају допринос студијског програма у погледу припреме за наставак образовања ($M = 4.33$) него у погледу директне примене у раду. Допринос стицању знања које користе у раду оцењен је са $M = 4.08$, а укупно задовољство програмом са $M = 3.98$ — умерено позитивна оцена.

Посебно је значајан налаз да је корисност наставних садржаја за тренутне послове оцењена са $M = 3.65$, а припремљеност за запошљавање у струци са $M = 3.69$. Иако је ова последња оцена нешто виша него на неким другим департманима, у контексту само 29.4% запослених у струци треба је тумачити с опрезом. Студенти препознају вредност студијског програма пре свега кроз призму академске припреме и личног развоја док директна примењивост на тржишту рада остаје ограничена.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 80. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	23	45.1
Делимично	22	43.1
Не	6	11.8
Укупно	51	100.0

Резултати на питању о препоруци студијског програма будућим студентима представљају најзначајнији упозоравајући сигнал међу свим до сада анализираним департманима. Само 23 испитаника (45.1%) безусловно би препоручило студијски програм, 22 испитаника (43.1%) учинило би то само делимично, а 6 испитаника (11.8%) не би препоручило програм. Збирни удео одговора *Делимично* и *Не* достиже чак 54.9% што је алармантан показатељ о целокупном задовољству студијским програмом. Ови резултати треба да буду снажан подстицај за систематску реформу студијског програма и покретање иницијатива за промену образовних политика.

Прилике током студија

Табела 81. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	42	82.4
Практичан рад	22	43.1
Сарадња са институцијама изван факултета	13	25.5
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 51		

На питању о приликама током студија, Департман за србистику бележи специфичан образац у поређењу са другим анализираним департманима. Истраживачке активности и даље доминирају — 42 испитаника (82.4%) наводи да је имало довољно прилика у том домену. Значајно је, међутим, да практичан рад наводи 22 испитаника (43.1%) — то је виши удео него на неким другим департманима — иако у квалитативним одговорима студенти и даље наводе недовољну повезаност наставне праксе са реалним захтевима струке. Сарадња са институцијама изван факултета забележена је код 13 испитаника (25.5%), што указује на релативно ограничену умреженост Департмана са екстерним партнерима.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, дипломирани студенти Департмана за србистику исказују висок степен сагласности у препознавању неколико кључних вредности. Стручност и посвећеност наставног кадра апсолутно доминира свим одговорима — студенти учестало описују наставнике и сараднике као изузетне стручњаке из своје области, прецизне и доступне за консултације, те истичу да је учење од таквих предавача представљало суштинску вредност студирања. Неколико испитаника посебно наглашава да им је управо интелектуална и морална вертикала коју су наставници поседовали остала у трајном сећању.

Свеобухватност студијског програма, подједнака заступљеност лингвистичких, књижевних и културолошких садржаја, препозната је као значајна предност, јер студентима пружа широку основу за даљу специјализацију. Студенти истичу и да их је студијски програм снажно оспособио за самостални истраживачки рад, те да је развој критичког мишљења, прецизног изражавања и систематичног приступа проблемима компетенција коју носе из студирања. Добра припрема за наставак образовања, докторске студије и академску каријеру — такође се учестало наводи као предност.

Недостаци студијског програма

Квалитативни одговори на питање о недостацима откривају неколико рекурентних тема. Прва и најуочљивија јесте застарелост дела студијских садржаја — студенти наводе да поједини силабуси пројекта и литература нису усклађени са савременим токовима у науци о језику и књижевности, нити са стварним потребама наставе у основним и средњим школама. Посебно се истиче раскорак између градива које се обрађује на факултету и наставних програма у школама — студенти наводе да су после завршетка студија морали самостално да надоместе знања о делима и ауторима који се изучавају у школама, а која нису покривена на факултету.

Велики број испитаника указује на преоптерећеност студијских програма — превелик број предмета, нарочито методичких, у неким случајевима добијених кумулирањем обавеза са различитих нивоа студија. Студенти такође наводе недовољно развијену методичку праксу и потребу за бољом организацијом педагошке праксе у школама. Приметна је и критика упућена начину на који се одређени наставници односе према студентима — неравномерни стандарди оцењивања и субјективност у раду са студентима помињу се у неколико одговора.

Тема запослења након студија провлачи се кроз значајан број одговора — студенти отворено наводе да је немогућност проналаска посла у струци кључни структурни проблем чије решавање сматрају делом неопходне реформе студијског програма и будућих образовних политика.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената Департмана за србистику обухватају разнородне теме, међу којима се са посебном фреквентношћу истичу: осавремењавање наставних садржаја у духу актуелних лингвистичких праваца (когнитивна лингвистика, генеративна граматика, психолингвистика, лингвокултурологија) и савремене теорије књижевности; увођење методике српског језика као страног; проширење садржаја из области методологије научног истраживања и академског писања, нарочито на нивоу основних студија; те усклађивање наставних програма са стварним наставним плановима и програмима у основним и средњим школама.

Студенти такође препоручују јачање дигиталних компетенција путем курсева о употреби савремених технологија у настави и медијском дискурсу, увођење садржаја о вештачкој интелигенцији и њеном утицају на језик и наставу, те курсеве о функционалној писмености, дигиталном маркетингу и креирању садржаја на мрежи. Неколико студената предлаже и обавезно увођење *Правописа* као посебног предмета, те развијање садржаја о инклузивном образовању и раду са децом са потребом за посебном друштвеном подршком.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетањем 51 дипломираног студента Департмана за србистику могу се извести одређене констатације и закључци.

Резултати анкете откривају дубоку поларизацију у оцени студијског програма Департмана за србистику. Са једне стране, укупна оцена компетенција (просек 4.28) је највиша међу свим до сада анализираним департманима, а способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.76$) највиша је у целом Факултету. Наставни кадар ужива изузетан углед међу дипломираним студентима, а учествовање у истраживачком раду такође је веома заступљено. Са друге стране, слика о могућности запослења након студија је веома забрињавајућа: само 29.4% испитаника запослено је у струци, чак 43.1% тренутно је незапослено, а 35.3% испитаника још увек није пронашло прво запослење — све је то највиши удео ових категорија међу анализираним департманима. Последично, и удео негативних препорука (11.8%) и одговора *Делимично* (43.1%) такође је највиши.

Из анализе произлази да студенти Департмана за србистику у великој мери цене академску вредност студијског програма али истовремено са разочарањем констатују да им стечено образовање не обезбеђује довољну конкурентност на тржишту рада. Овај раскорак је суштински проблем студијског програма. Будући да је могућност запослења у струци делимично условљена спољним факторима (стање тржишта рада у просвети и сродним областима) реформске мере морају бити усмерене и ка проширењу профила дипломираног србисте изван традиционалне наставничке улоге.

Узимајући све наведено у обзир Центар за унапређење квалитета предлаже следеће мере: (1) суштинско усклађивање наставних програма са наставним плановима и програмима у основним и средњим школама, нарочито у погледу заступљене лектуре и методичких приступа; (2) осавремењавање студијских садржаја кроз увођење актуелних лингвистичких и књижевнотеоријских праваца; (3) увођење обавезних курсева из функционалне писмености, академског писања и методологије истраживања на нивоу основних студија; (4) проширење студијског профила ка примењеним областима — медијски дискурс, лектура, дигитални маркетинг, креирање садржаја, методика српског као страног; (5) јачање дигиталних компетенција и увођење садржаја везаних за примену вештачке интелигенције у наставном процесу; (6) унапређење организације методичке праксе и повећање броја контаката са установама у којима ће студенти радити; (7) ревизију оптерећења студената и рационализацију броја предмета, нарочито методичких.

2.10. Департман за француски језик и књижевност

Анкетирање дипломираних студената Департмана за француски језик и књижевност спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано електронским путем. путем *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно уз обавезно давање сагласности за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за француски језик и књижевност износи 25. Студијски програми француског језика и књижевности је у контексту Факултета специфичан по изразито развијеној димензији међународне академске сарадње кроз Erasmus+ програм размене студената, партнерство са Универзитетом у Поатјеу и друге облике мобилности.

Структура узорка

Табела 81. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	11	44.0
Мастер академске студије	14	56.0
Укупно	25	100.0

Међу 25 анкетираних дипломираних студената Департмана за француски језик и књижевност нешто су бројнији дипломирани студенти мастер академских студија – 14 испитаника (56.0%) уз 11 дипломаца основних академских студија (44.0%).

Структура испитаника у односу на пол

Табела 81. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	24	96.0
Мушки	1	4.0
Укупно	25	100.0

Полна структура узорка показује изразиту доминацију испитаника женског пола – 24 испитаника (96.0%) наспрам 1 испитаника мушког пола (4.0%). Ово је уједно и

највиши удео женских испитаника међу свим анализираним програмима на Филозофском факултету.

Запосленост

Табела 81. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	13	52.0
Да, али не у струци	7	28.0
Тренутно нисам запослен/а	5	20.0
Укупно	25	100.0

Подаци о запослености откривају повољну слику: 13 испитаника (52.0%) тренутно је запослено у струци, 7 испитаника (28.0%) запослено је ван струке, а 5 испитаника (20.0%) тренутно није запослено. Запосленост у струци на нивоу 52.0% је солидан показатељ, виши него на програмима попут србистике, историје или филозофије. Ниска стопа незапослености (20.0%) у поређењу са другим програмима додатно потврђује да дипломирани студенти француског језика и књижевности релативно успешно остварују каријерну транзицију. Знатан удео запослених ван струке (28.0%) вероватно одражава чињеницу да знање француског језика отвара врата широком спектру занимања у приватном и јавном сектору.

Период до првог запослења

Табела 82. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	16	64.0
6-12 месеци	5	20.0
1-2 године	1	4.0
Више од 2 године	2	8.0
Још увек нисам запослен/а	1	4.0
Укупно	25	100.0

Подаци о периоду до запослења изузетно су повољни: 16 испитаника (64.0%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци — то је међу највишим вредностима ове категорије на нивоу Факултета упоредиво са германистиком. Пет испитаника (20.0%) запослило се у периоду 6-12 месеци, по 1 испитаник у периоду 1-2 године (4.0%) и у категорији незапослених (4.0%), а 2 испитаника (8.0%) запослила су се тек по истеку периода дужег од 2 године. Овај образац показује да дипломирани

студенти француског језика и књижевности у великој мери налазе запослење брзо, и то у значајном обиму, у оквиру саме струке.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Као и у свим претходним случајевима, бившим студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној скали Ликертовог типа (1 – нимало, 5 – у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 5.

Табела 83. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.72
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.64
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.88
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	4.36
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	4.08
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.64
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.92
14. Способности за самосталан рад	4.56
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.64
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.56
17. Развоју комуникационих вештина	4.48
18. Развоју организационих способности	4.44
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.24
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.48
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	4.32
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.48
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.64
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.72
Просечна оцена за целину	4.38

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.38 – то је убедљиво највиша просечна оцена компетенција међу свим анализираним програмима на Факултету, и представља изузетан налаз. Ширина и уједначеност позитивних оцена у скали такође су специфичне – ниједна тврдња није добила просечну оцену испод 3.88, што је значајно другачије него на свим осталим анализираним програмима.

Највише оцене добиле су: развој општих стручних знања ($M = 4.72$) и способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.72$) – изједначене на апсолутном врху скале.

Следе способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.64$), теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.64$), развој критичког мишљења ($M = 4.64$) и тимски рад ($M = 4.64$) — четири тврдње са истовремено изузетно високим оценама. Такође се истичу: способност за самосталан рад ($M = 4.56$), етички приступ раду ($M = 4.56$), комуникационе вештине ($M = 4.48$), управљање временом ($M = 4.48$) и примена истраживачких метода ($M = 4.48$). Оспособљеност за самостално обављање задатака ($M = 4.36$) такође је знатно виша него на другим програмима.

Иако и даље међу нижим тврдњама у скали за овај Департман, стицање практичних знања ($M = 3.88$) и способност решавања проблема у пракси ($M = 3.92$) знатно су виши него на готово свим другим анализираним програмима — и указују на то да студијски програми на овом Департману успевају да смање јаз теорија–пракса у значајно већој мери него већина сродних студијских програма.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 84.

Табела 84. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	4.16
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.56
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	4.04
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.80
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.44
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	4.00
Укупна просечна оцена	4.17

Просечна оцена за скалу организације студија износи 4.17 — то је такође међу највишим вредностима ове скале на нивоу Факултета. Доступност наставника и сарадника добила је оцену $M = 4.80$, у складу са обрасцем уоченим на свим добро оцењеним Департманима. Квалитет наставних метода оцењен је изузетно позитивно са $M = 4.44$, а коришћење ИКТ са $M = 4.16$ — то је међу вишим вредностима ове тврдње на Факултету и указује на активну употребу дигиталних алата у настави.

Повезаност теоријске наставе и практичних активности добила је оцену $M = 4.04$, и то је међу највишим вредностима ове тврдње на целом Факултету. Сведочи о успешности напора Департмана да повеже академске садржаје са практичном применом. Квалитет праксе оцењен је са $M = 4.00$ — такође значајно изнад просека у

поређењу са другим програмима. Усклађеност са тржиштем рада ($M = 3.56$) је нешто нижа вредност, но и то је више у односу на друге Департмане са Филозофском факултетом.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 85.

Табела 85. Просечне оцене за укупну процену студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	4.00
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.52
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	4.04
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	4.20
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.88
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш проф. развој и напредовање?	4.08
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.48

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 3.88 до 4.52 — са свим вредностима изнад 3.80, што је јединствен налаз у поређењу са свим осталим анализираним департманима. Припрема за наставак образовања и академско усавршавање оцењена је са $M = 4.52$, а укупно задовољство студијским програмом са $M = 4.48$ — то је уједно и највиша оцена укупног задовољства међу свим анализираним програмима. Допринос стицању знања примењивих у раду ($M = 4.20$) и подршка развоју каријерних компетенција ($M = 4.08$) такође бележе позитивне вредности.

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 4.00$) је једина тврдња испод 4.08 — и она је значајно виша него на свим осталим анализираним програмима, сведочећи о томе да студенти француског језика у значајно већој мери осећају да их програм припрема за непосредно запослење у струци. Корисност наставних садржаја за послове које тренутно обављају ($M = 3.88$) умерено је нижа, и у квалитативним одговорима повезује се са жељом за проширењем опција изван наставничке струке.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 86. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	20	80.0
Делимично	5	20.0
Не	0	0.0
Укупно	25	100.0

Двадесет испитаника (80.0%) безусловнo би препоручило студијски програм Департмана за француски језик и књижевност будућим студентима, а 5 испитаника (20.0%) то би учинило уз одређене резерве. Ниједан испитаник није одговорио негативно. Удео безусловних позитивних препорука (80.0%) је међу највишима на Факултету – само Педагогија (76.2%) и Психологија (72.2%) имају упоредиве вредности, иако ниједан програм не достиже овакав удео безусловних позитивних одговора. Одсуство негативних препорука у комбинацији са 80% безусловних позитивних представља изузетно снажан показатељ задовољства.

Прилике током студија

Табела 87. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Сарадња са институцијама изван факултета	16	64.0
Практичан рад	14	56.0
Истраживачке активности	12	48.0
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 25		

Подаци о приликама током студија откривају јединствен образац у поређењу са свим другим анализираним програмима на Факултету: сарадња са институцијама изван факултета је на првом месту са 16 одговора (64.0%), а практичан рад на другом са 14 одговора (56.0%) – обе вредности међу највишима на Факултету. Истраживачке активности навело је 12 испитаника (48.0%). Ово је уједан и једини програм међу анализираним на коме сарадња са институцијама изван факултета претходи истраживачким активностима, и где практичан рад достиже удео од преко 50%. Овај налаз директно кореспондира са богатством прилика за мобилност (Erasmus, летње школе, сарадња са Универзитетом Поатје) и са праксом коју студенти обављају у образовним установама.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима, дипломирани студенти Департмана за француски језик и књижевност исказују изузетну конвергенцију позитивних утисака, са неколико јасно доминантних тема. Пре свега, сарадња са наставним особљем и квалитет тог односа описују се у изузетно позитивном светлу — студенти наводе конкретне наставнике и сараднике по имену, описујући их као посвећене, доступне и стручне педагоге спремне да индивидуално подрже сваког студента.

Могућности за академску мобилност и стручно усавршавање у Француској — пре свега кроз Erasmus+ програм и летње праксе — учестало се и с великим ентузијазмом помињу. Студенти наводе да им је искуство боравка у Француској омогућило да консолидују и примене вишегодишња знања у аутентичном окружењу, те да је тај период био од пресудног значаја за развој флуентности у комуникацији. Сарадња са Универзитетом у Поатјеу и другим француским институцијама такође је учестала тема.

Добра организација студијског програма, разноврсност предмета, подједнака заступљеност теоријских и практичних садржаја, те могућности за практичну примену знања у оквиру наставе (лекторске вежбе, превођење, педагошка пракса) такође се наводе као предности. Поред тога, студенти такође истичу да их је програм припремио за различите аспекте језичке делатности — лингвистику, књижевност, методику и дидактику.

Недостаци студијског програма

У поређењу са другим програмима, квалитативни одговори о недостацима студијског програма француски језик и књижевност знатно су мање критични и мање конвергентни. Одређени број испитаника наводи да нема суштинских примедби. Међу уоченим слабостима, учестала је жеља за ширим и разноврснијим формама стручне праксе — студенти наглашавају да би осим педагошке праксе у школама вредело омогућити и праксу у другим областима применљивим за дипломиране филологе француског језика, попут туризма, превођења, дигиталног маркетинга и медија.

Методички предмети критикују се у неколико одговора — студенти наводе да нису конципирани на оптималан начин и да их не припремају у потпуности за реалне изазове у учионици, укључујући рад са ученицима на ИОП-у, познавање законских оквира и административних захтева. Поједини студенти указују и на недостатак

предмета усмерених на пословни француски језик и савремена занимања у корпоративном окружењу. Ретко се помиње и однос одређених наставника и сарадника, оцењен нижим оценама.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената овог Департмана карактеристично су конкретни и претежно оријентисани ка проширењу практичних и применљивих садржаја. Центар предлога је увођење или ширење пословног француског језика — са садржајима из менаџмента, банкарства, дигиталног маркетинга, права, медицине и других струковних области. Студенти препознају да је познавање стручних регистара француског језика кључна компетенција за запошљавање изван наставе.

Међу другим учесталим предлозима истичу се: увођење мастер програма за превођење; консекутивно и симултано превођење; курсеви конверзације о актуелним темама; увођење другог романског језика (шпанског или италијанског) у студијски програм; садржаји о примени дигиталних алата и вештачке интелигенције у настави и раду; соруwriting и писање за веб; садржаји о ИКТ алатима за наставу; информатика; пословне комуникације; те унапређење педагошких предмета у правцу ближег стварним изазовима у просвети. Неколицина студената предлаже и увођење кратких уводних курсева за нове студенте без претходног знања французлог.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 25 дипломираних студената Департмана за француски језик и књижевност, могу се извести одређени закључци.

Департман за француски језик и књижевност остварује изузетне резултате у готово свим мереним показатељима — резултате без преседана у поређењу са свим осталим анализираним програмима на Факултету. Просечна оцена компетенција (4.38), просечна оцена организације студија (4.17) и укупно задовољство (4.48) убедљиво су међу највишим на нивоу целог Факултета. Ниједан испитаник није одбио да препоручи програм, а 80.0% то би учинило безусловно. Запосленост у струци (52.0%), брзина запошљавања (64.0% у мање од 6 месеци) и ниска стопа незапослености (20.0%) такође представљају изузетне показатеље. Практичан рад и сарадња са институцијама изван факултета обухватају преко 50% испитаника — специфичан профил који се разликује од свих других анализираних програма.

Иако Департман остварује изузетне резултате, анализа квалитативних одговора издваја неколико области са потенцијалом за даље унапређење. Пре свега, садржаји

пословног француског и примена знања у ненаставним контекстима (туризам, превођење, дигитални медији, маркетинг) препознати су као важан простор за проширење. Методичка пракса и педагошки предмети могли би бити боље усклађени са стварним захтевима наставничке делатности, укључујући законске оквире и рад са ученицима из осетљивих категорија попут деце са развојним сметњама и тешкоћама.

Иако је већи сегмент програма овог Департмана позитивно оцењен, Центар за контролу квалитета препоручује следеће мере за додатно побољшање квалитета студија: (1) наставак и даљи развој успешних модела међународне сарадње и студентске мобилности — Erasmus+ и партнерства са француским универзитетима — као изразите конкурентске предности програма; (2) увођење или ширење садржаја пословног француског језика у различитим струковним контекстима; (3) разматрање увођења мастер програма из превођења или консекутивног/симултаног превођења; (4) увођење другог романског језика као понуде у оквиру студијског програма; (5) ажурирање методичке наставе у правцу веће практичности и ближег оснаживања за стварне наставничке изазове, укључујући ИОП, законодавство и рад у дигиталном окружењу; (6) увођење садржаја о примени дигиталних алата, ИКТ и вештачке интелигенције у настави и стручном раду; (7) очување и неговање свих препознатих снага Департмана — квалитетног наставног кадра, разноврсности програма, практичне оријентације и развијене спољне сарадње.

2.11. Департман за руски језик и књижевност

Анкетирање дипломираних студената са Департмана за руски језик и књижевност спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма овог Департмана развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано електронским путем, посредством *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је било анонимно и добровољно уз давање сагласности за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за руски језик и књижевност износи 10.

Структура узорка

Табела 88. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	4	40.0
Мастер академске студије	6	60.0
Укупно	10	100.0

Међу 10 анкетираних дипломираних студената Департмана за руски језик и књижевност, 6 испитаника (60.0%) завршило је мастер академске студије, а 4 испитаника (40.0%) основне академске студије.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 89. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	9	90.0
Мушки	1	10.0
Укупно	10	100.0

У узорку доминирају испитаници женског пола — 9 испитаника (90.0%), наспрам 1 испитаника мушког пола (10.0%).

Запосленост

Табела 90. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	9	90.0
Да, али не у струци	0	0.0
Тренутно нисам запослен/а	1	10.0
Укупно	10	100.0

Подаци о запослености откривају изузетно повољну, у ствари, јединствену слику: 9 испитаника (90.0%) тренутно је запослено у струци, ниједан испитаник није запослен ван струке, а само 1 испитаник (10.0%) тренутно није запослен. Запосленост у струци на нивоу 90.0% представља резултат који је бољи у односу на све Департмане на Факултету, и сведочи о снажној тражености дипломираних русиста на тржишту рада. Такође је значајан налаз да нико од запослених не ради ван своје струке — потпуна одсутност ове категорије указује на то да знање руског језика омогућава запослење које је увек директно повезано са стеченим образовањем.

Период до првог запослења

Табела 91. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	5	50.0
6–12 месеци	1	10.0
1–2 године	3	30.0
Више од 2 године	1	10.0
Укупно	10	100.0

Међу 10 испитаника, сви су потражили или нашли запослење: 5 испитаника (50.0%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци, 3 испитаника (30.0%) у периоду 1–2 године, 1 испитаник (10.0%) у периоду 6–12 месеци, и 1 испитаник (10.0%) тек по истеку периода дужег од 2 године. Одсуство испитаника у категорији незапослених потврђује да је запошљавање доступно за дипломиране русисте, иако је за значајан број потребан период дужи од 6 месеци.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Дипломираним студентима русистике је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној скали Ликертовог типа (1 — нимало, 5 — у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 92.

Табела 92. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.60
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.60
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.90
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	4.00
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	4.40
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.70
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	4.20
14. Способности за самосталан рад	4.10
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.60
16. Професионалном и етичком приступу раду	4.90
17. Развоју комуникационих вештина	4.30
18. Развоју организационих способности	4.50
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.50
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.50
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	4.30
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.40
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	4.60
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.70
Укупна просечна оцена	4.38

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.38 — то је, изједначено са програмом за француски језик и књижевност што је највиша просечна вредност скале компетенција међу свим анализираним програмима на Факултету. Уједно је и распон оцена унутар скале знатно ужи него на другим програмима — ниједна тврдња није добила оцену испод 3.90.

Највишу оцену добила је тврдња о развоју професионалног и етичког приступа раду — $M = 4.90$, што је уједно и највиша просечна оцена ове тврдње међу свим анализираним програмима. Готово подједнако високо оцењене су: развој критичног и аналитичког мишљења ($M = 4.70$) и способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.70$). Следе: развој општих стручних знања ($M = 4.60$), теоријско разумевање кључних концепата ($M = 4.60$), тимски рад ($M = 4.60$) и способност јасног усменог и писаног изражавања ($M = 4.60$). Организационе способности ($M = 4.50$), прилагођавање ($M = 4.50$) и управљање временом ($M = 4.50$) такође бележе изузетно позитивне вредности. Нарочито вредан налаз је оцена примене стечених знања у пракси ($M = 4.40$) и примена истраживачких метода ($M = 4.40$) — значајно више него на већини других програма.

Стицање практичних знања применљивих у раду ($M = 3.90$) је и на овом Департману најнижа оцена у скали, но и ова вредност је значајно виша него на готово свим другим

анализираним програмима. Оспособљеност за самостално обављање задатака ($M = 4.00$) такође је међу нижим вредностима у скали, иако апсолутно гледано и даље представља позитиван резултат.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 93.

Табела 93. Просечне процене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	4.20
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	4.10
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	4.10
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.70
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.40
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.90
Укупна просечна оцена	4.23

Просечна оцена за скалу организације студија износи 4.23 — то је међу највишим вредностима ове скале на нивоу Факултета, упоредиво са програмом за француски језик и надмашујући све остале анализиране програме. Сви елементи ове скале добили су оцену изнад 3.90, што је јединствен налаз.

Доступност наставника и сарадника оцењена је са $M = 4.70$, а квалитет наставних метода са $M = 4.40$ — обе вредности међу вишим на Факултету. Нарочито је вредан налаз да су усклађеност наставних садржаја са потребама тржишта рада ($M = 4.10$) и повезаност теоријске наставе са практичним активностима ($M = 4.10$) оцењене значајно позитивније него на свим осталим анализираним програмима — на многим програмима ове тврдње представљају најслабије тачке, док на русистици достижу солидне позитивне вредности. Коришћење ИКТ у раду оцењено је са $M = 4.20$, а квалитет праксе са $M = 3.90$ — нешто нижа вредност, али и даље изнад просека Факултета.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 94.

Табела 94. Просечне оцене укупне процене студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	4.20
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	4.40
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	4.30
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	4.50
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	4.40
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	4.30
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	4.30

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у распону од 4.20 до 4.50 — са свим вредностима изнад 4.00, што је опет јединствен налаз у поређењу са свим осталим анализираним програмима. Допринос стицању знања применљивих у раду добио је највишу оцену ($M = 4.50$), а припрема за наставак образовања ($M = 4.40$) и корисност наставних садржаја за послове које испитаници обављају ($M = 4.40$) такође бележе изузетно позитивне вредности.

Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 4.20$) такође је изузетно висока — то је, заједно са програмом за француски језик и књижевност, далеко највиша оцена ове тврдње на Факултету. И у директном је складу са изузетним показатељима стварне слике о запошљавању дипломираних русиста. Укупно задовољство студијским програмом ($M = 4.30$) такође је међу највишим на Факултету.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 95. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	8	80.0
Делимично	2	20.0
Не	0	0.0
Укупно	10	100.0

Осам испитаника (80.0%) безусловно би препоручило студијски програм Департмана за руски језик и књижевност будућим студентима, а 2 испитаника (20.0%) то би учинило уз одређене резерве. Ниједан испитаник није одговорио негативно.

Удео безусловних позитивних препорука (80.0%) изједначен је са Француским језиком и представља се међу највишим вредностима на Факултету. Одсуство негативних одговора у комбинацији са врло високим уделом безусловних позитивних препорука сведочи о изузетном задовољству дипломираних студената русистике.

Прилике током студија

Табела 96. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	6	60.0
Практичан рад	5	50.0
Сарадња са институцијама изван факултета	3	30.0
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 10		

Међу наведеним приликама током студија, истраживачке активности наводи 6 испитаника (60.0%), практичан рад 5 испитаника (50.0%), а сарадњу са институцијама изван факултета 3 испитаника (30.0%). Значајна заступљеност практичног рада (50.0%) и истраживачких активности (60.0%) у складу је са позитивним оценама повезаности теорије и праксе у другим деловима анкете. Нижи удео сарадње са институцијама изван факултета може указивати на потенцијал за развој партнерстава са руским културним центрима, преводилачким агенцијама и другим, за овај профил, релевантним институцијама.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима, дипломирани студенти Департмана за руски језик и књижевност учестало истичу квалитет, стручност и доступност наставног особља. Студенти наводе да је мали број студената у групи специфичност Департмана за русистику у односу на друге студијске програме на Факултету омогућио интензивнији рад са наставницима, бољу посвећеност сваком студенту појединачно и квалитетније усвајање знања. Ова карактеристика описује се као значајна предност у поређењу са програмима који имају знатно већи број студената.

Широка примењивост знања руског језика у настави, преводилаштву, комуникацији са пословним партнерима и у другим контекстима такође се истиче. Студенти наводе да им програм пружа обухватно упознавање с руском културом, историјом и обичајима, и да је то контекстуално знање корисно поред самог језичног

усвајања. Квалитет наставе, посебно у области књижевности, и присутност корисних и разноврсних предмета у програму такође се помињу.

Недостаци студијског програма

Квалитативни одговори о недостацима скромни су по обиму, што одражава генерално позитиван однос студената према програмима. Доминантна примедба је недостатак практичне наставе и комуникативне праксе на руском језику. Студенти наводе да им је недостајало више активне употребе руског у настави – разговора, дискусија и примене у аутентичним ситуацијама, те да је фокус понекад превише висок на теоријским аспектима граматике и репродукцији теорије, а превише низак на спонтаном изражавању. Недостатак одговарајућих наставних средстава такође се помиње као отежавајући фактор за наставнике и студенте.

Неколицина испитаника наводи да је превелика конкуренција на тржишту рада и тешкоће у запошљавању у одређеним временским периодима представљала проблем – иако тренутни показатељи говоре о изузетној прилици за брзи проналазак посла након дипломирања. Поједини предмети оцењени су као прекратки по трајању у односу на обим градива.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената русистике конкретни су и у великој мери усмерени ка практичној употреби језика. Централна тема предлога је увођење курсева и активности усмерених на практичну примену руског – кроз разговоре на различите теме, практично превођење, примену у наставним и ваннаставним контекстима. Студенти наводе да је управо ово елемент чијим би унапређењем програм постао значајно вреднији за припрему за стварни рад.

Међу другим предлозима истичу се: развој комуникационих компетенција кроз дискусионе курсеве; увођење или проширење методике рада у настави, са практичним оснаживањем за конкретне наставничке изазове (кризне ситуације са ученицима, тешки разговори са родитељима); јачање информатичких компетенција студената са циљем коришћења савремених наставних средстава; проширење могућности за студентску размену; увођење драмских и читалачких секција; те продубљивање аналитичке обраде књижевних дела.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 10 дипломираних студената Департмана за руски језик и књижевност, могу се извести следећи закључци,

уз неопходно методолошко упозорење да мали узорак ограничава статистичку поузданост налаза.

Резултати анкетања дипломираних студената русистике по свим кључним показатељима сврставају Департман за руски језик и књижевност уз Департман за француски језик и књижевност — као два програма са конзистентно највишим резултатима у целокупном факултетском анкетању. Просечна оцена компетенција (4.38) међу је највишима на Факултету, просечна оцена организације студија (4.23) такође, а запосленост у струци (90.0%) уједно је и апсолутно највиша на Факултету. Ниједан испитаник није незапослен ван струке, ниједан није одбио да препоручи програм, а 80.0% то би учинило безусловно. Усклађеност са тржиштем рада ($M = 4.10$) и повезаност теорије и праксе ($M = 4.10$) оцењене су значајно позитивније него на свим осталим програмима.

Поред свих ових снага, квалитативни одговори указују на две области за унапређење: прво, потребу за интензивнијом комуникативном праксом на руском језику у оквиру наставе; и друго, потребу за побољшањем методичке припреме за наставнички рад. Такође је уочен потенцијал за развој употребе дигиталних наставних алата и проширење могућности за студентску мобилност.

Узимајући у обзир све позитивне налазе, Центар за контролу квалитета предлаже следеће мере како би се и одржао висок квалитет студијских програма: (1) увођење или значајно проширење конверзационих курсева и активних говорних вежби на руском језику у оквиру редовне наставе; (2) унапређење методичке наставе у правцу практичнијег оснаживања за наставничке изазове — рад са ученицима са развојним сметњама и тешкоћама, комуникација са родитељима, управљање разредом; (3) набавка и увођење савремених дигиталних наставних средстава за учење руског; (4) проширење могућности за студентску размену са институцијама у руским говорним областима и са другим европским универзитетима; (5) развој партнерстава са Руским кутком у Нишу, преводилачким агенцијама и другим институцијама које могу омогућити практични стаж студентима; (6) задржавање и неговање идентификованих снага Департмана — малих наставних група, квалитетног наставног кадра и доступности наставника.

2.12. Департман за немачки језик и књижевност

Анкетирање дипломираних студената Германистике спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је осмишљена тако да обухвати процену доприноса студијских програма Департмана за немачки језик и књижевност развоју неопходних компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано уз помоћ *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је анонимно и добровољно, а студенти су пре учешћа у истраживању дали сагласност за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Департмана за немачки језик и књижевност износи 11.

Структура узорка

Табела 97. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Основне академске студије	8	72.7
Мастер академске студије	3	27.3
Укупно	11	100.0

Међу 11 анкетираних дипломираних студената Департмана за немачки језик и књижевност, 8 испитаника (72.7%) завршило је основне академске студије, а 3 испитаника (27.3%) мастер академске студије. Одсуство дипломираних студената са докторских академских студија у узорку последица је тога што се на Департману не реализују студије ДАС већ кандидати упису ДАС страних филологија са кандидатима других филологија. Треба истаћи да је Департман за немачки језик и књижевност, баш као и Департман за русистику међу мањим студијским програмима на Факултету, те је и укупан потенцијалан узорак испитаника ограничен.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 98. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Женски	10	90.9
Мушки	1	9.1
Укупно	11	100.0

У узорку изразито превладавају испитаници женског пола — 10 испитаника (90.9%). наспрам 1 испитаника мушког пола (9.1%). С обзиром на величину узорка, полна структура се може посматрати само описно.

Запосленост

Табела 99. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	8	72.7
Да, али не у струци	0	0.0
Тренутно нисам запослен/а	3	27.3
Укупно	11	100.0

Подаци о запослености откривају изузетно повољну слику: 8 испитаника (72.7%) тренутно је запослено у струци, док нико од испитаника није запослен ван струке. Три испитаника (27.3%) тренутно нису запослена. Потпуно одсуство запослених ван струке указује на то да дипломирани студенти германистике, ако нађу посао, то чине искључиво у оквиру струке — претежно у настави или превођењу. Запосленост у струци на нивоу 72.7% представља изузетно висок показатељ, упоредив са налазима на Департману за психологију. Ипак, с обзиром на мали узорак, ове проценте треба тумачити с опрезом.

Период до првог запослења

Табела 100. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	8	72.7
6–12 месеци	1	9.1
Још увек нисам запослен/а	2	18.2
Укупно	11	100.0

Налаз о периоду до запослења изузетно је позитиван: чак 8 испитаника (72.7%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци — то је највиши проценат брзог запослења међу анализираним департманима. Само 1 испитаник (9.1%) запослио се у периоду 6–12 месеци, а 2 испитаника (18.2%) изјавила су да су и даље без запослења. Одсуство дуготрајне незапослености (нема испитаника у категоријама 1–2 године или више од 2 године) додатно потврђује да дипломирани германисти релативно брзо налазе запослење — вероватно услед тражености наставника немачког језика на тржишту рада, односно дефицита овог профила.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Студентима је постављен низ од 18 тврдњи које се односе на допринос студијског програма развоју различитих компетенција, мерених на петостепеној скали Ликертовог типа (1 — нимало, 5 — у потпуности). Просечне оцене по тврдњама приказане су у Табели 101.

Табела 101. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	4.18
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.36
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	3.73
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	3.64
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	3.82
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	3.64
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	3.73
14. Способности за самосталан рад	3.55
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	4.27
16. Професионалном и етичком приступу раду	3.91
17. Развоју комуникационих вештина	3.64
18. Развоју организационих способности	3.73
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	3.36
20. Способности управљања временом и радним обавезама	3.36
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	3.36
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	3.64
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	3.91
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	4.09
Укупна просечна оцена	3.77

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 3.77, и то је једна од најнижих вредности у поређењу са свим досад анализираним департманима, иако задржава умерено позитиван ниво. Унутар скале, расподела оцена указује на специфичан профил перцепције студијског програма.

Највише оцене добили су: развој теоријског разумевања кључних концепата у области студија ($M = 4.36$), тимски рад и сарадња са колегама ($M = 4.27$), развој општих стручних знања ($M = 4.18$) и способност за самостално учење и усавршавање ($M = 4.09$). Доступност наставника и сарадника поново се истиче позитивно ($M = 4.27$ у

организационој скали). Ови резултати указују на то да студенти препознају вредност теоријске лингвистичке и књижевне припреме коју програм пружа.

Знатно ниже оцене добили су домени примене знања у пракси и развоја одређених вештина: способности прилагођавања различитим радним ситуацијама ($M = 3.36$), управљање временом ($M = 3.36$), креативни приступ ($M = 3.36$) и способност за самосталан рад ($M = 3.55$). Развој критичког мишљења ($M = 3.64$) и комуникационих вештина ($M = 3.64$) такође су значајно нижи него на другим програмима — посебно у поређењу са сродним студијама страних језика попут англистике. Овај налаз указује на потребу за унапређењем приступа настави у правцу унапређења ангажовања и партиципације студената.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у Табели 102.

Табела 102. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	3.45
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	3.27
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	3.55
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	4.27
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	3.55
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	3.55
Укупна просечна оцена	3.61

Просечна оцена за скалу организације студија износи 3.61. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку добила је и на овом Департману позитивну оцену ($M = 4.27$), потврђујући образац присутан на свим досад анализираним програмима. Остале тврдње из ове скале добиле су уједначено умерене оцене у распону 3.45–3.55, без нарочито истакнутих позитивних или негативних одступања. Квалитет наставних метода ($M = 3.55$), повезаност теорије и праксе ($M = 3.55$) и квалитет праксе ($M = 3.55$) оцењени су на истом нивоу — нешто ниже него на већини других департмана.

Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада добила је најнижу оцену у скали ($M = 3.27$). у складу са налазима код других програма страних језика. Коришћење ИКТ у раду оцењено је са $M = 3.45$. што указује на простор за унапређење дигиталне компоненте наставе.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у Табели 103.

Табела 103. Просечне оцене укупне процене студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	3.45
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	3.82
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	3.64
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	3.64
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	3.91
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	3.64
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	3.82

Резултати у оквиру ове тематске целине крећу се у релативно уском распону од 3.45 до 3.91. Занимљив и позитиван налаз је да је корисност наставних садржаја за послове које студенти данас обављају оцењена највишом оценом у скали ($M = 3.91$) — то је у извесном смислу у несугласности са нижим оценама у скалама компетенција и организације, и може одражавати чињеницу да студенти у пракси налазе примену специфичних лингвистичких знања, посебно у настави немачког језика.

Укупно задовољство студијским програмом износи $M = 3.82$, а припрема за наставак образовања оцењена је са $M = 3.82$. Оцена припремљености за запошљавање у струци ($M = 3.45$) нижа је него на неким другим програмима, иако показатељи о запослењу након студија говоре другачије — дипломирани германисти налазе посао брзо. Овај раскорак може указивати на то да је прелаз у запослење успешан захваљујући тражености профила на тржишту, а не нужно захваљујући конкретним елементима студијског програма.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 104. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	5	45.5
Делимично	6	54.5
Не	0	0.0
Укупно	11	100.0

Подаци о препоруци откривају изражену амбивалентност испитаника: нешто више од половине — 6 испитаника (54.5%) — програм би препоручило само делимично, док би 5 испитаника (45.5%) то учинило безусловно. Ниједан испитаник није одговорио негативно. Иако одсуство негативних препорука представља позитиван налаз, чињеница да условна препорука бројчано надмашује безусловну специфична је за Департман за германистику и сугерише да испитаници имају јасне резерве, прецизиране у квалитативним одговорима.

Прилике током студија

Табела 105. Врсте прилика за активност током студија (П41 – могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	7	63.6
Сарадња са институцијама изван факултета	6	54.5
Практичан рад	4	36.4
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на N = 11		

Међу наведеним приликама током студија, истраживачке активности наводи 7 испитаника (63.6%), сарадња са институцијама изван факултета забележена је код 6 испитаника (54.5%), а практичан рад код 4 испитаника (36.4%). Релативно висок удео сарадње са институцијама изван факултета — виши него на већини других департмана — вероватно одражава специфичности германистике: сарадњу са Гете институтом, DAAD-ом, школама страних језика и другим установама у чијем раду учествују студенти.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, испитаници истичу пре свега доступност и посвећеност наставног особља. Студенти наводе конкретне наставнике и сараднике чији је рад оставио позитиван траг, а

директна и отворена комуникација са наставним особљем перципира се као посебна вредност Департмана.

Међу другим предностима које испитаници помињу налазе се: добра теоријска подлога из области морфосинтаксе и лингвистике; лакше запошљавање по завршетку студија, посебно у наставничкој струци; могућност Erasmus мобилности; сарадња Департмана са компанијама и организацијама кроз ваннаставне активности; те припрема за различита радна места. Поједини студенти истичу и квалитет предавачке делатности одређених наставника и занимљивост и корисност одређених курсева.

Недостаци студијског програма

Квалитативни одговори на питање о недостацима откривају неколико различитих тематских праваца, са мање конвергенције него код бројнијих узорака. Организација наставних активности наводи се као проблем: студенти указују на слабу организацију наставе, превелики удео теоријске компоненте на штету практичне примене, те однос одређених предавача према студентима. Поједини испитаници критикују некомпетентност одређених предавача и ниске критеријуме на испитима.

Учестала је и примедба да настава треба да се у значајно већој мери одвија на немачком језику — студенти сматрају да је то неопходан услов за стицање комуникативне флуентности у струци. Недостатак предмета из фонетике и фонологије, недовољна заступљеност превођења, те оскудност литературе у библиотеци, такође се наводе међу примедбама. Поједини испитаници указују и на потребу за широм понудом изборних предмета.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената германистике конкретни су и у значајној мери усмерени ка лингвистичком и преводилачком профилу програма. Увођење фонетике и фонологије немачког језика убедљиво је најучесталији предлог — студенти наводе да овај предмет потпуно недостаје из студијског програма, упркос томе што је неопходан за квалитетно овладавање изговором у настави. Увођење стручног и усменог превођења (консекутивно и симултано) такође се учестало наводи, заједно са предметом из транслатологије.

Међу другим предлозима истичу се: увођење предмета о немачкој култури, историји и традицији, те о DACH региону (Немачка, Аустрија, Швајцарска) и културним и језичким разликама унутар немачког говорног подручја; методика српског или српског као страног у контексту наставе немачког; увођење предмета из комуникације; те примена вештачке интелигенције у настави. Неколицина студената

предлаже интензивирање посета часовима у основним и средњим школама, као и више практичних пројеката и групног рада.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 11 дипломираних студената Департмана за немачки језик и књижевност, могу се извести следећи закључци, уз напомену да мали узорак условљава потребу за опрезном интерпретацијом квантитативних налаза.

Департман за германистику остварује изузетно повољне показатеље када је реч о запослењу након студија: 72.7% испитаника запослено је у струци, ниједан испитаник није запослен ван струке, а 72.7% посао је пронашло у периоду краћем од 6 месеци — то је међу највишим показатељима брзог запошљавања. Доступност наставног особља препознаје се као постојана снага Департмана, а ниједан испитаник није одбио да препоручи студијски програм.

Истовремено, просечне оцене у свим тематским скалама нешто су ниже него на другим програмима страних језика на Факултету. Просечна оцена компетенција (3.77), организације студија (3.61), и укупног задовољства (3.82) указују на то да студенти препознају вредност свог образовања, али уз изражене резерве у погледу начина извођења наставе, развоја критичких и комуникативних вештина, те садржајне потпуности програма. Условна препорука (54.5%) бројчано надмашује безусловну (45.5%), што је јединствен налаз узимајући комплетно истраживање у обзир.

Центар за унапређење квалитета препоручује следеће мере за побољшање студијских програма: (1) увођење предмета из фонетике и фонологије немачког језика као обавезног дела студијског програма; (2) проширење преводилачке компоненте програма — нарочито у области стручног, консекутивног и симултаног превођења; (3) увођење предмета о немачкој и аустријско-швајцарској култури и DACH региону; (4) повећање удела наставе која се одвија искључиво на немачком језику; (5) унапређење квалитете методичке праксе и повећање броја посета часовима у основним и средњим школама; (6) обогаћивање понуде изборних предмета са нагласком на савременим лингвистичким правцима и примени дигиталних технологија у настави; (7) систематско унапређење библиотечке грађе везане за германистику.

2.13. Центар за образовање наставника

Анкетирање дипломираних студената студијског програма под називом *Мастер програм за образовање наставника предметне наставе* спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета свих студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је креирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју кључних компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Као и у свим претходним случајевима анкетирање је спроведено уз помоћ *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је било анонимно и добровољно уз давање сагласности за учешће.

Укупан број прикупљених одговора дипломираних студената Центра за образовање наставника износи 9. Студијски програм Центра за образовање наставника специфичан је програм у оквиру Факултета по томе што је то мастер програм намењен превасходно лицима са завршеним студијама у другим профилима — инжењерима, музичарима, теолозима, филолозима и другима, а који желе да стекну педагошко-психолошке и методичке компетенције неопходне за рад у настави. Тачније, програм је усмерен ка професионализацији наставничког позива. Ова мисија студијског програма директно обликује карактер и резултате анкете.

Структура узорка

Табела 106. Број анкетираних дипломираних студената по нивоима студија

Ниво студија	Број анкетираних	Проценат (%)
Мастер академске студије	9	100.0
Укупно	9	100.0

Сви анкетирани испитаници (9 од 9, односно 100.0%) завршили су мастер академске студије у оквиру Центра за образовање наставника. Ово је потпуно очекиван налаз, будући да Центар за образовање наставника искључиво спроводи програм мастер академских студија. Програм је намењен дипломцима других факултета или студентима других усмерења, па је мастер ниво образовања јединствена категорија дипломираних студената овог Центра.

Структура испитаника у односу на пол

Табела 107. Полна структура анкетираних дипломираних студената

Пол	Број	Проценат (%)
Мушки	5	55.6
Женски	4	44.4
Укупно	9	100.0

Полна структура узорка показује готово уравнотежену заступљеност – 5 испитаника мушког пола (55.6%) и 4 испитаника женског пола (44.4%). Ово је специфична карактеристика овог програма у поређењу са готово свим другим анализираним програмима на Факултету, где углавном доминирају испитаници женског пола.

Запосленост

Табела 108. Статус запослености анкетираних дипломираних студената

Статус запослености	Број	Проценат (%)
Да, у струци	6	66.7
Да, али не у струци	3	33.3
Тренутно нисам запослен/а	0	0.0
Укупно	9	100.0

Подаци о запослености показују изузетно повољну слику која је специфична за профил дипломираних на овом програму: 6 испитаника (66.7%) тренутно је запослено у струци, 3 испитаника (33.3%) запослено је ван струке, а ниједан испитаник (0.0%) тренутно није незапослен. Потпуно одсуство незапослених испитаника представља јединствен налаз – чак и у поређењу са другим програмима са изванредним показатељима у правцу запослења. Важно је напоменути да студенти Центра за образовање наставника у многим случајевима уписују мастер студије уз претходно стечено образовање и понекад уз радно искуство у другим областима, па је запосленост и ван струке у контексту овог програма шире схваћена него код других профила.

Период до првог запослења

Табела 109. Период протекао од завршетка студија до првог запослења

Период до првог запослења	Број	Проценат (%)
Мање од 6 месеци	7	77.8
1-2 године	1	11.1
Још увек нисам запослен/а	1	11.1
Укупно	9	100.0

Подаци о периоду до запослења потврђују веома повољну слику када је реч о запослењу: 7 испитаника (77.8%) запослење је пронашло у периоду краћем од 6 месеци од завршетка студија — то је међу највишим вредностима ове категорије међу свим анализираним програмима на Факултету. Само 1 испитаник (11.1%) запослио се у периоду 1–2 године, а 1 испитаник (11.1%) изјавио је да је и даље без запослења. Одсуство испитаника у категоријама 6–12 месеци и преко 2 године говори о томе да они студенти Центра за образовање наставника који нађу посао, то чине готово увек врло брзо, највероватније зато што многи од њих настављају каријеру у настави одмах по стицању педагошко-психолошких компетенција, или што је програм део стратегије професионалног развоја која им директно отклања препреку за запошљавање у просвети.

Процена доприноса студијског програма развоју компетенција

Како би се прецизно мапирао допринос студија професионалном сазревању студената, примењен је низ од 18 индикатора компетенција. Сваки аспект је вреднован кроз петостепено скалирање Ликертовог типа — од потпуног одсуства доприноса (1) до његове пуне реализације (5), а добијена мапа просечних оцена прегледно је систематизована у оквиру табеле 110.

Табела 110. Просечне оцене доприноса студијског програма развоју компетенција

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Просечна оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	5.00
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	4.89
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	5.00
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	5.00
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	4.89
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	4.78
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	4.89
14. Способности за самосталан рад	5.00
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	5.00
16. Професионалном и етичком приступу раду	5.00
17. Развоју комуникационих вештина	4.78
18. Развоју организационих способности	4.78
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4.44
20. Способности управљања временом и радним обавезама	4.78
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	4.89
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	4.89
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	5.00
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	5.00
Укупна просечна оцена	4.89

Просечна оцена за целокупну скалу компетенција износи 4.89 — то је апсолутно највиша просечна оцена ове скале међу свим анализираним програмима на Факултету, и то са значајном разликом у односу на следеће рангиране програме (Француски и Руски, оба са $M = 4.38$). Ширина и уједначеност оцена у скали такође су без преседана — ниједна тврдња није добила просечну оцену испод 4.44.

Чак 9 тврдњи добило је максималну просечну оцену 5.00: развој општих стручних знања, стицање практичних знања и вештина применљивих у раду, оспособљеност за самостални рад, способност за самосталан рад, тимски рад и сарадња, етички приступ раду, јасно усмено и писано изражавање, те способност за самостално учење и усавршавање. Ове вредности сведоче о томе да испитаници перципирају студијски програм Центра за образовање наставника као директно и потпуно применљив за стручни рад у настави. Посебно је вредан налаз да је стицање практичних знања добило максималну оцену 5.00 — то је у потпуној опречности са готово свим другим анализираним програмима на Факултету, где је ова тврдња конзистентно међу најниже оцењенима.

Нешто ниже, иако и даље изузетно позитивне оцене, добили су: способности прилагођавања различитим радним ситуацијама ($M = 4.44$) и развој комуникационих, организационих вештина, управљање временом и критичко мишљење (све у распону $M = 4.78$). Ниједна тврдња у скали није показала вредност испод 4.44, што је, мора се признати, јединствен налаз у поређењу са свим осталим анализираним програмима.

Процена организације студија

Другу тематску целину анкете чине тврдње о организационим аспектима студија. Резултати су приказани у табели 111.

Табела 111. Просечне оцене организације студија

Исказ о процени организације студија	Просечна оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	4.78
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	4.78
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	4.56
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	5.00
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	4.78
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	4.78
Укупна просечна оцена	4.78

Просечна оцена за скалу организације студија износи 4.78 — то је апсолутно највиша просечна оцена ове скале међу свим анализираним програмима на Факултету. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку добила је максималну оцену 5.00 — у складу са обрасцем уоченим на свим успешно оцењеним програмима, али овде на апсолутном врху. Квалитет наставних метода ($M = 4.78$) и квалитет праксе ($M = 4.78$) такође бележе изузетно позитивне вредности.

Посебно је значајан налаз да усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада добила оцену $M = 4.78$ — то је апсолутно највиша оцена ове тврдње међу свим анализираним програмима на Факултету, и директно антиципира позитивне показатеље када је реч о запослењу дипломираних студената овог програма. Коришћење ИКТ у раду оцењено је са $M = 4.78$, а повезаност теорије и праксе са $M = 4.56$ — нешто нижа вредност. Иако и даље међу вишим на Факултету, и она је уједно и основа за конкретне предлоге испитаника о интензивирању практичне компоненте.

Укупна процена студијског програма

Трећа тематска целина анкете обухвата тврдње о укупном доприносу студијског програма припреми за каријерни и академски развој. Резултати су приказани у табели 112.

Табела 112. Просечне оцене укупне процене студијског програма

Исказ о процени студијског програма	Просечна оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	5.00
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	5.00
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	4.89
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	5.00
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	4.89
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш проф. развој и напредовање?	5.00
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	5.00

Резултати у оквиру ове тематске целине такође бележе апсолутно највише вредности међу свим анализираним програмима. Припремљеност за запошљавање у струци ($M = 5.00$), припрема за наставак образовања ($M = 5.00$), допринос стицању знања применљивих у раду ($M = 5.00$), подршка развоју каријерних компетенција ($M = 5.00$) и укупно задовољство студијским програмом ($M = 5.00$). Све наведене категорије

добиле су максималне оцене. Помоћ студија у припреми за различите професионалне улоге ($M = 4.89$) и корисност наставних садржаја за тренутне послове ($M = 4.89$) незнатно одступају од максимума.

Оцена припремљености за запошљавање у струци на максималном нивоу ($M = 5.00$) представља нарочито значајан налаз — у целом факултетском анкетирању, ово је прва и једина вредност 5.00 за ову тврдњу, и у директном је складу са потпуном одсутношћу незапослених испитаника и изузетно брзим запошљавањем. Ово говори о томе да студенти Центра за образовање наставника доживљавају студијски програм као директно одговоран за остваривање каријерних циљева.

Препорука студијског програма будућим студентима

Табела 113. Да ли бисте препоручили студијски програм будућим студентима?

Одговор	Број	Проценат (%)
Да	9	100.0
Делимично	0	0.0
Не	0	0.0
Укупно	9	100.0

Сви испитаници — свих 9 (100.0%) — безусловно би препоручили студијски програм Центра за образовање наставника будућим студентима. Ниједан испитаник није одговорио условно нити негативно. Ово је апсолутно највиши удео безусловно позитивних препорука међу свим анализираним програмима на Факултету и уједно јединствен случај где је 100% испитаника дало несумњиво позитивну препоруку. Овај налаз представља изузетно снажан показатељ задовољства студијским програмом.

Прилике током студија

Табела 114. Врсте прилика за активност током студија (П41 — могућ вишеструк одговор)

Прилике током студија	Број одговора	Проценат (%)*
Истраживачке активности	8	88.9
Практичан рад	6	66.7
Сарадња са институцијама изван факултета	6	66.7
* Могућ вишеструк одговор; проценти рачунати у односу на $N = 9$		

Међу наведеним приликама током студија, истраживачке активности наводи 8 испитаника (88.9%) — међу највишим вредностима ове категорије на нивоу Факултета. Практичан рад и сарадња са институцијама изван факултета подједнако су заступљени са по 6 одговора (66.7%). То је међу највишим вредностима за обе категорије

на целом Факултету. Ова уједначена висока заступљеност све три категорије указује на то да студијски програм за образовање наставника предметне наставе успешно интегрише истраживачку, практичну и институционалну компоненту, и то у далеко вишој мери него већина других анализираних програма.

Квалитативи налази

Предности студијског програма

У квалитативним одговорима на питање о предностима студијског програма, испитаници истичу пре свега директну примењивост стечених педагошко-психолошких и методичких знања у свакодневном наставном раду. Студенти описују програм као кључни мост између своје матичне стручне образованости и компетенција неопходних за рад у настави — успешну доквалификацију и надградњу. Неколицина испитаника посебно наглашава да је управо захваљујући овом програму могла да уђе у наставни позив и да се уједно осећа добро припремљено за тај посао.

Сарадња са наставним особљем и несебично дељење знања учестало се помиње у позитивном контексту. Студенти цене усмереност ка практичној примени теоријских знања у реалним образовним ситуацијама, посебно у контексту савремених изазова образовног система. Позитивно се вреднује и широк спектар изборних предмета из педагошке и психолошке групе, те солидна теоријска основа из предметне струке. Поједини испитаници наводе да им је програм значајан и лично, јер их је развио не само стручно него и као целовите особе у функцији наставничке улоге.

Недостаци студијског програма

Мањи број испитаника и веома позитиван став о програму резултирали су и ограниченим бројем критичких напомена. Централна критика коју наводи неколицина испитаника јесте да би стручна пракса могла бити обимнија и квалитетнија. Конкретно, студенти предлажу да би у оквиру праксе требало обавезно одржати бар по два школска часа у основној и средњој школи у складу са предметним опредељењем студента, а не само посматрати. Ово је препознато и у другим деловима анкете: иако је квалитет праксе оцењен изузетно позитивно ($M = 4.78$), студенти идентификују простор за даљи развој у правцу аутентичнијег наставног искуства.

Поједини испитаници указују и на потребу за ажурирањем садржаја о савременим дигиталним алатима и симулацијама у настави, те на недовољну пажњу посвећену школској администрацији и документацији. Поједини испитаници нису имали примедби.

Предлози за унапређење студијског програма

Предлози дипломираних студената Центра за образовање наставника тематски су фокусирани и конкретни. На првом месту по учесталости јесу предлози везани за унапређење праксе — повећање броја часова које студент самостално одржава у школи, укључивање у реалне ситуације рада са ученицима, те рад у различитим врстама школа и образовних установа. Бивши студенти такође предлажу увођење садржаја о инклузивном образовању, изради индивидуалних образовних планова (ИОП) у раду са ученицима са развојним сметњама и тешкоћама.

Међу другим учесталим предлозима истичу се: развој дигиталних компетенција и информатичких вештина у функцији наставног рада; методика савремене наставе; примена дигиталних технологија у образовању; провере знања и вредновање као посебна тематска целина; увођење или развијање семинара из комуникационих вештина у наставном контексту; те школска администрација и законски оквири рада у просвети.

Закључак и препоруке

На основу анализе података прикупљених анкетирањем 9 дипломираних студената Центра за образовање наставника, могу се извести следећи закључци, уз неопходну напомену о потреби опрезне интерпретације с обзиром на мали узорак.

Центар за образовање наставника остварује апсолутно највише вредности у готово свим мереним показатељима у целокупном факултетском анкетирању. Просечна оцена компетенција (4.89), просечна оцена организације студија (4.78) и укупно задовољство (5.00) далеко превазилазе вредности свих осталих анализираних програма. Сви испитаници безусловно препоручују програм (100.0%), ниједан није незапослен, а 77.8% запослено је у мање од 6 месеци од завршетка студија. Оцена усклађености са тржиштем рада ($M = 4.78$) и припремљеност за запошљавање у струци ($M = 5.00$) представљају апсолутно најбоље оцене на нивоу целокупног Факултета. Посебно вредан и специфичан налаз је да је стицање практичних знања и вештина применљивих у раду добило максималну оцену 5.00 — у потпуном контрасту са готово свим другим програмима, где је иначе ово позиција са системски ниским оценама.

Ови резултати јасно говоре да Центар за образовање наставника испуњава своју мисију у изузетној мери. Студенти из разних струка уписују овај програм без педагошких, психолошких и методичких знања, вештина и компетенција и завршавају га потпуно оспособљени за наставни рад. У контексту самовредновања Факултета, Центар за образовање наставника и програм који пружа, представља модел добре праксе чије методолошке, дидактичко-методичке и програмске принципе вреди проучити и у одређеној мери пренети на друге програме.

Центар за унапређење квалитета, ценећи неспоран квалитет, предлаже следеће мере унапређења: (1) проширење обима практичне наставе тако да сваки студент у оквиру праксе самостално одржи часове из своје области у основној и средњој школи у складу са предметном специфичношћу; (2) увођење или проширење садржаја о дигиталним алатима, савременим технологијама у настави и образовним платформама; (3) развој наставних целина о инклузивном образовању и изради ИОП-а; (4) увођење практичних садржаја о школском законодавству и педагошкој документацији; (5) истраживање и документовање педагошко-методичког модела Центра у циљу размене примера добре праксе са другим програмима на Факултету; (6) систематски рад на афирмацији овако квалитетног програма како би се што више популарисао и повећао број студената и одзив у будућим циклусима анкетирања, а и ради добијања статистички поузданијих налаза.

2.14. Центар за превођење

Анкетирање дипломираних студената спроведено је у оквиру поступка самовредновања и унапређења квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Анкета је конципирана тако да обухвати процену доприноса студијских програма развоју студентских компетенција, процену организације студија и укупно задовољство завршеним студијским програмом.

Анкетирање је реализовано електронским путем, путем *Google Forms* упитника, у пролећном семестру академске 2025/2026. године. Попуњавање анкете је било анонимно и добровољно, а студенти су пре учешћа у истраживању дали сагласност за учешће.

Кључна напомена о методолошким ограничењима: У оквиру анкетања дипломираних студената Центра за превођење прикупљен је укупно 1 (један) одговор. Са узорком од само 1 испитаника, апсолутно је немогуће изводити статистичке закључке нити правити генерализације о квалитету студијског програма. Свака бројчана вредност у овом извештају представља оцену јединог испитаника и не може се тумачити као репрезентативна процена. Извештај у складу с тим треба да се третира искључиво као документација расположивих података, а не као самовредносна процена у правом смислу. Центар за унапређење квалитета препоручује да се у наредним циклусима анкетања уложи посебни напори да би се обезбедио виши одзив дипломираних студената Центра за превођење.

Профил анкетираног студента

С обзиром на то да је у анкети учествовао само 1 испитаник, у наставку се уместо статистичке анализе пружа описни приказ профила тог испитаника и његових одговора. Подаци су изложени у форми погодној за документовање, а не за упоређивање или уопштавање.

Табела 115. Основне карактеристике анкетираног испитаника

Карактеристика	Вредност
Ниво завршених студија	Мастер академске студије
Пол	Женски
Статус запослености	Запослена у струци
Период до запослења	Мање од 6 месеци
Препорука програма	Да

Анкетирана испитаница завршила је мастер академске студије које се спровode у оквиру Центра за превођење и тренутно је запослена у струци. Запослење је пронашла

у периоду краћем од 6 месеци од завршетка студија, а студијски програм би препоручила будућим студентима безусловно.

Одговори анкетиране студенткиње

У наставку су приказане оцене испитаника по свим тврдњама из упитника. Напомиње се да ове вредности представљају мишљење и перцепцију само једне особе и не могу се тумачити у статистичком смислу.

Допринос студијског програма развоју компетенција

Табела 116. Оцене доприноса студијског програма развоју компетенција (оцена 1 испитаника)

Исказ о доприносу студијског програма развоју компетенција	Оцена
7. Развоју општих стручних знања из области студија	5
8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија	5
9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду	5
10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака	5
11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама	5
12. Развоју критичког и аналитичког мишљења	5
13. Способности решавања проблема у стручној пракси	5
14. Способности за самосталан рад	5
15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама	5
16. Професионалном и етичком приступу раду	5
17. Развоју комуникационих вештина	5
18. Развоју организационих способности	4
19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама	4
20. Способности управљања временом и радним обавезама	5
21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака	5
22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци	5
23. Способности јасног усменог и писаног изражавања	5
24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање	5

Испитаница је 16 од 18 тврдњи из скале компетенција оценила максималном оценом 5. Нижу оценом (4) добиле су две тврдње: развој организационих способности и способности прилагођавања различитим радним ситуацијама. Све остале компетенције — укључујући практична знања, тимски рад, комуникацију, критичко мишљење и примену истраживачких метода — оцењене су максималном вредношћу, што представља изузетно позитиван лични утисак о студијском програму.

Процена организације студија

Табела 117. Процене организације студија (оцена 1 испитаника)

Исказ о процени организације студија	Оцена
25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду	5
26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада	4
27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија	5
28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку	5
29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе	5
30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)	5

У скали организације студија, испитаница је 5 од 6 тврдњи оценила са оценом 5. Нижу оцену (4) добила је усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада, што је и у овом случају, као и на скоро свим другим програмима, препозната као простор за унапређење. Посебно су позитивно оцењени: доступност наставника, квалитет наставних метода, квалитет праксе, коришћење ИКТ и повезаност теорије са практичним активностима.

Укупна процена студијског програма

Табела 118. Оцене укупне процене студијског програма (оцена 1 испитаника)

Исказ о процени студијског програма	Оцена
31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?	5
32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?	5
33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке?	5
34. Колико је студијски програм допринео стицању знања и вештина које користите у раду?	5
35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?	4
36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање?	5
37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?	5

И у скали укупне процене програма, испитаница је 6 од 7 тврдњи оценила максималном оценом 5. Нешто нижу оцену (4) добила је корисност наставних садржаја за послове које испитаник тренутно обавља — иако и ова вредност сведочи о позитивном ставу. Укупно задовољство студијским програмом оцењено је са оценом 5.

Квалитативни налази

Предности студијског програма

На питање о предностима студијског програма, испитаница је навела следеће: онлајн настава и прилагођеност запосленим студентима, доступност наставних материјала и наставника, однос наставног особља према студентима, те рад студентске службе. Ови одговори упућују на то да је Центар за превођење развио организациони модел наставе прилагођен студентима који студирају уз рад, што представља значајну вредност у контексту мастер студија.

Недостаци студијског програма

Испитаница је навела да програм нема недостатака, уз напомену да би јој више одговарало да су сви испити реализовани у моделу онлајн-уживо, а не у другим форматима. Ово указује на то да је организациони модел наставе у великој мери задовољавао потребе студента, и да не постоје суштинске примедбе на квалитет или садржај програма.

Предлози за унапређење студијског програма

Као предлог за увођење нових курсева или тема, испитаница је навела copywriting – дигитално писање садржаја за веб и маркетиншке потребе. Ово је у складу са савременим трендовима у преводилачкој и лингвистичкој индустрији, где copywriting представља растућу тражену компетенцију.

Закључак и препоруке

На основу јединог прикупљеног одговора у оквиру анкетирања дипломираних студената Центра за превођење, могу се извести само ограничени и условни закључци.

Испитаница је исказала изузетно позитиван став о студијском програму Центра за превођење, оцењујући максималном вредношћу већину мерених параметара. Дипломирана студенткиња је запослена у струци и то у веома кратком времену по завршетку студија, а програм би безусловно препоручила будућим студентима. Посебно позитивно оцењени су прилагођеност наставе запосленим студентима и доступност наставних материјала и наставника.

Центар за унапређење квалитета констатује да, иако расположиви одговор сугерише позитивно искуство са студијским програмом, прикупљени подаци нису довољни за доношење поузданих самовредносних закључака. У том смислу, Центар

препоручује следеће мере: (1) у наредном циклусу анкетирања уложити посебне напоре да се обезбеди виши одзив дипломираних студената Центра за превођење – кроз директно обраћање бившим студентима, сарадњу са Центром у циљу идентификације контаката и мотивисање за учешће; (2) размотрити могућност прикупљања додатних квалитативних података кроз фокус групе или дубинске интервјуе са дипломираним студентима Центра за превођење у циљу добијања потпуније слике о студијском програму; (3) кад буде доступан репрезентативнији узорак, спровести систематску компаративну анализу резултата Центра за превођење са сродним студијским програмима на Факултету; (4) размотрити укључивање соруwritinga у понуду курсева, у складу са предлогом испитанице и савременим трендовима на тржишту превођења и лингвистичких услуга.

3. Интегрисана SWOT анализа самовредновања студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу

На основу анализе квантитативних и квалитативних налаза анкетирања дипломираних студената, идентификовани су кључни унутрашњи и спољашњи фактори који утичу на квалитет студијских програма. У наставку је дата интегрисана SWOT анализа на нивоу свих департмана. Ова анализа представља основу за дефинисање приоритетних мера унапређења студијских програма, које могу бити детаљније разрађене кроз акционе планове на нивоу департмана и Факултета, у складу са принципима континуираног унапређења квалитета.

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Доследно високе оцене развоја општих академских и трансверзалних компетенција (критичко и аналитичко мишљење, комуникационе вештине, етичност у раду); - Високо вреднована доступност наставника и сарадника за консултације и подршку студентима; - Позитивна укупна оцена студијских програма и висок степен спремности дипломираних студената да препоруче програме будућим генерацијама; - Снажна теоријска утемељеност студијских програма и развијене академске компетенције; - Постојање примера добре праксе на појединим програмима (нпр. програми са израженом практичном компонентом или високим степеном запошљивости); - Развијена култура комуникације и подршке у оквиру наставног процеса, посебно у условима мањих наставних група. 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољно развијена и недовољно функционална практична настава и стручна пракса; - Неусавршена усклађеност појединих студијских програма са актуелним потребама тржишта рада; - Ограничена интеграција дигиталних алата, савремених технологија и вештачке интелигенције у наставном процесу на појединим студијским програмима; - Делимична застарелост наставних садржаја и литературе на појединим програмима; - Недовољна подршка студентима у транзицији ка тржишту рада (каријерно вођење, припрема за запошљавање); - Уочене разлике у запошљивости дипломаца између различитих студијских програма; - Дисонанца између теоријске припреме и практичне примене знања.
Прилике	Опасности
<ul style="list-style-type: none"> - Унапређење и диверзификација стручне праксе кроз сарадњу са различитим институцијама (образовне, културне, медијске, привредне); - Увођење и развој наставних садржаја у области дигиталних компетенција, вештачке интелигенције и савремених технологија; - Развој курсева академског и стручног писања на свим нивоима студија; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ограничене могућности запошљавања у струци за поједине профиле на националном тржишту рада; - Брзе промене на тржишту рада и појава нових занимања које студијски програми не могу тако брзо да прате; - Недовољна системска подршка за увођење иновативних метода наставног рада и праксе;

<ul style="list-style-type: none"> - Јачање сарадње са послодавцима и алумни заједницом у циљу унапређења релевантности студијских програма; - Размена добрих пракси између департмана у оквиру Факултета; - Даље унапређење интернационализације (мобилност, сарадња, заједнички програми); - Унапређење система праћења запошљивости дипломираних студената. 	<ul style="list-style-type: none"> - Потенцијални пад интересовања за одређене студијске програме услед перцепције ограничене запошљивости; - Неусклађеност образовних политика и динамике акредитације са потребама савременог друштва и тржишта рада.
--	---

Полазећи од резултата анкетирања дипломираних студената и интегрисане SWOT анализе, идентификовани су кључни правци деловања усмерени ка унапређењу квалитета студијских програма Филозофског факултета Универзитета у Нишу. Предложене мере имају за циљ смањење уочених слабости, боље коришћење постојећих снага, као и искоришћавање доступних развојних прилика, уз истовремено ублажавање утицаја спољашњих изазова.

Мере су формулисане тако да буду применљиве на нивоу Факултета и департмана, уз могућност њихове даље операционализације кроз акционе планове и конкретне активности. Неке од њих вредно је споменути:

(1) *Унапређење практичне наставе и стручне праксе*: (а) развијање и увођење структурисаних модела стручне праксе са јасно дефинисаним исходима учења; (б) успостављање нових сарадњи и проширивање постојећих са релевантним институцијама (школе, медији, установе културе, НВО, привредни субјекти); (в) увођење обавезних форми активног учешћа студената на пракси а не само опсервативних; (г) развијање механизма евалуирања квалитета праксе, како од стране студената тако и од стране ментора; (ђ) диверификоване типова праксе усклађених са профилима студијских програма.

(2) *Подизање нивоа усклађености студијских програма са потребама тржишта рада*: (а) спровођење периодичне ревизије курикулума на основу података о запошљивости дипломираних студената; (б) активније укључивање представника праксе и представника послодаваца у процес развоја студијских програма; (в) развијање сета изборних предмета који прате нове професионалне профиле (нпр. дигитални медији, content writing, образовање на даљину); (г) успостављање система праћења каријерног пута дипломаца (алумни база).

(3) *Јачање дигиталних компетенција и увођење савремених технологија*: (а) увођење курсева, нових наставних садржаја или проширивање постојећих у области дигиталних алата и технологија; (б) имплементирање рационалне примене вештачке интелигенције у наставном процесу (у складу са дисциплином); (в) подстицање

коришћења савремених ИКТ алата у настави и раду студената; (г) организовање едукација за наставно особље у области дигиталне педагогије.

(4) Развој академских и професионалних вештина студената: (а) увођење обавезних или изборних курсеве академског и стручног писања; (б) осмишљавање и развијање модула усмерених на припрему студената за тржиште рада (CV, мотивациона писма, интервјуи); (в) јачање експлоративних компетенције студената кроз практичне и пројектне активности; (г) подстицање примене интердисциплинарног приступа настави.

(5) *Јачање подршке студентима у каријерној транзицији*: (а) успостављање или унапређивање система каријерног вођења и саветовања; (б) фреквентније организовање радионица и трибина са послодавцима и алумни студентима; (в) подстицање веће партиципације студената у пројектима, праксама и волонтерским активностима; (г) потенцијално развијање механизма подршке при првом запошљавању.

(6) *Размена добрих пракси унутар Факултета*: (а) идентификовање студијских програма са изузетно добрим резултатима и анализирати њихове моделе рада; (б) организовати интерне састанке и радионице за размену искустава између департмана; (в) примена успешних модела (нпр. организација праксе, сарадња са институцијама) на другим програмима; (г) подстицање интерне сарадње и заједничких иницијатива.

(7) *Континуирано праћење и унапређивање квалитета*: (а) наставак редовног анкетирања дипломираних студената као део система квалитета; (б) унапређивање инструмента у складу са уоченим потребама; (в) повезивање резултата анкетирања са конкретним одлукама на нивоу департмана и Факултета; (г) обезбеђивање транспарентности резултата и мера унапређења.

Предложене мере представљају основу за израду акционих планова унапређења квалитета сваког студијског програма, који би у перспективи могли бити осмишљавани у оквиру система обезбеђивања квалитета Филозофског факултета Универзитета у Нишу а превасходно приликом припреме за материјала за акредитацију студијских програма у новом циклусу акредитације.

4. Уместо закључка

На основу свеобухватне анализе резултата анкетирања дипломираних студената Филозофског факултета Универзитета у Нишу, може се констатовати да студијски програми у значајној мери остварују своје основне образовне циљеве, посебно у домену развоја академских, когнитивних и комуникационих компетенција. Дипломирани студенти доследно препознају вредност стеченог образовања, што се огледа у високим оценама развоја критичког и аналитичког мишљења, способности јасног усменог и писаног изражавања, као и професионалне етичности. Посебно значајан ресурс квалитета представља висока доступност наставника и сарадника, која је препозната као једна од кључних предности Факултета у целини.

Упркос томе, резултати указују на постојање стабилних и интердепартмански присутних изазова који захтевају системски приступ унапређењу. Пре свега, уочен је јаз између снажне теоријске припреме и степена практичне оспособљености за рад, који се огледа у нижим оценама практичне наставе, квалитета стручне праксе и применљивости стечених знања у професионалном контексту. Овај налаз додатно је потврђен и квалитативним одговорима дипломираних студената, који указују на недовољну структурисаност и функционалност постојећих облика праксе.

Такође, уочене су значајне разлике у степену запошљивости дипломираних студената између различитих студијских програма, што указује на утицај специфичности појединих професионалних поља, али и на различит степен усклађености студијских програма са захтевима тржишта рада. Док поједини програми показују висок ниво професионалне релевантности и запошљивости, други се суочавају са изазовима у погледу позиционирања дипломаца у струци.

Додатни налази указују на потребу за већом интеграцијом савремених дигиталних алата и технологија у наставном процесу, као и за унапређењем садржаја који се односе на професионалне и примењене аспекте студирања. Посебно се издваја значај развоја компетенција академског и стручног писања, као и потреба за системском подршком студентима у транзицији ка тржишту рада.

Истовремено, у оквиру Факултета препознати су и примери добре праксе који показују да је могуће успешно одговорити на наведене изазове. Поједини студијски програми, посебно они који су снажније повезани са праксом или међународним окружењем, бележе изузетно позитивне резултате, што представља значајан потенцијал за интерну размену искустава и модел за унапређење других програма.

Сагледано у целини, резултати анкетирања дипломираних студената указују да Филозофски факултет Универзитета у Нишу поседује стабилну основу квалитета у домену академског образовања, али и јасно дефинисане правце даљег развоја, пре свега у области јачања практичне компоненте студирања, усклађивања студијских програма

са потребама савременог друштва и тржишта рада, као и унапређења институционалне подршке студентима.

Идентификовани налази представљају поуздану основу за даље планирање и реализацију мера унапређења студијских програма, које футуристички гледано могу најбоље бити операционализоване кроз акционе планове на нивоу департмана и Факултета, у складу са принципима континуираног унапређења квалитета и захтевима националних и међународних стандарда у области високог образовања.

ПРИЛОГ

АНКЕТА ЗА ДИПЛОМИРАНЕ СТУДЕНТЕ

(за потребе самовредновања и унапређења студијских програма)

Филозофски факултет Универзитета у Нишу спроводи анкетирање дипломираних студената у циљу прикупљања повратних информација о квалитету студијских програма и степену остварености исхода учења.

Циљ анкете је да се сагледа у којој мери је студијски програм који сте похађали допринео развоју Ваших знања, вештина и професионалних компетенција, као и да се прикупе предлози за унапређење студијског програма.

Анкета је анонимна, а резултати ће бити коришћени искључиво у збирном облику за потребе анализе квалитета студијских програма.

Попуњавање анкете траје око 5–10 минута.

Хвала Вам на учешћу!

САГЛАСНОСТ ЗА УЧЕШЋЕ

Потврђујем да сам упознат/а са циљем истраживања и да добровољно пристајем да учествујем у анкети.

Сагласан/на сам

Нисам сагласан/на

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

1. У оквиру које организационе јединице Филозофског факултета Универзитета у Нишу сте дипломирали?

Англистика

Историја

Комуникологија и новинарство

Немачки језик и књижевност

Педагогија

Психологија

Руски језик и књижевност

Социјална политика и социјални рад

Социологија

Србистика

Филозофија

Француски језик и књижевност

Центар за образовање наставника

Центар за превођење

2. Који ниво студија сте завршили?

- Основне академске студије
- Мастер академске студије
- Докторске академске студије

3. Које године сте уписали овај ниво студија?

4. Да ли сте тренутно запослени?

- да, у струци
- да, али не у струци
- тренутно нисам запослен/а

5. Колико времена је прошло од завршетка Ваших студија до првог запослења?
мање од 6 месеци

- 6–12 месеци
- 1–2 године
- више од 2 године
- још увек нисам запослен/а

6. Пол

- мушки
- женски
- не желим да се изјасним

ПРОЦЕНА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА

Молимо Вас да на скали од 1 до 5 процените у којој мери је студијски програм који сте похађали допринео развоју следећих знања и компетенција:

(1 – уопште није допринео; 5 – у великој мери је допринео)

7. Развоју општих стручних знања из области студија

1 2 3 4 5

8. Развоју теоријског разумевања кључних концепата у области студија

1 2 3 4 5

9. Стицању практичних знања и вештина применљивих у професионалном раду

1 2 3 4 5

10. Оспособљености за самостално обављање професионалних задатака

1 2 3 4 5

11. Примени стечених знања у практичним и професионалним ситуацијама

1 2 3 4 5

12. Развоју критичког и аналитичког мишљења

1 2 3 4 5

13. Способности решавања проблема у стручној пракси

1 2 3 4 5

14. Способности за самосталан рад

1 2 3 4 5

15. Способности за тимски рад и сарадњу са колегама

1 2 3 4 5

16. Професионалном и етичком приступу раду

1 2 3 4 5

17. Развоју комуникационих вештина

1 2 3 4 5

18. Развоју организационих способности

1 2 3 4 5

19. Способности прилагођавања различитим радним ситуацијама

1 2 3 4 5

20. Способности управљања временом и радним обавезама

1 2 3 4 5

21. Креативном и иновативном приступу решавању задатака

1 2 3 4 5

22. Примени истраживачких метода и техника рада у струци

1 2 3 4 5

23. Способности јасног усменог и писаног изражавања

1 2 3 4 5

24. Способности за самостално учење и професионално усавршавање

1 2 3 4 5

25. Коришћењу информационо-комуникационих технологија у раду

1 2 3 4 5

ПРОЦЕНА ОРГАНИЗАЦИЈЕ СТУДИЈА

На скали од 1 до 5 процените:

26. Усклађеност наставних садржаја са потребама савременог тржишта рада

1 2 3 4 5

27. Повезаност теоријске наставе и практичних активности током студија

1 2 3 4 5

28. Доступност наставника и сарадника за консултације и подршку

1 2 3 4 5

29. Квалитет наставних метода и начина извођења наставе

1 2 3 4 5

30. Квалитет праксе или практичне наставе (уколико је постојала)

1 2 3 4 5

ПОВЕЗАНОСТ СТУДИЈА И ТРЖИШТА РАДА

На скали од 1 до 5 процените:

31. Колико сматрате да Вас је студијски програм припремио за запошљавање у струци?

1 2 3 4 5

32. Колико Вас је студијски програм припремио за наставак образовања и професионално усавршавање?

1 2 3 4 5

33. Колико су Вам студије помогле да се припремите за различите професионалне улоге и задатке у струци?

1 2 3 4 5

34. Колико је студијски програм који сте завршили допринео стицању знања и вештина које користите у свом професионалном раду?

1 2 3 4 5

35. Колико су наставни садржаји и курсеви током студија били корисни за послове које данас обављате?

1 2 3 4 5

36. Колико је студијски програм подржао развој компетенција значајних за Ваш професионални развој и напредовање у каријери?

1 2 3 4 5

ОПШТА ПРОЦЕНА

37. У целини посматрано, колико сте задовољни студијским програмом који сте завршили?

1 2 3 4 5

38. Да ли бисте препоручили овај студијски програм будућим студентима?

Да Делимично Не

ПРЕДЛОЗИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА

36. Које бисте предности студијског програма који сте завршили посебно издвојили?

37. На које бисте недостатке студијског програма који сте завршили посебно скренули пажњу?

38. Да ли сте током студија имали довољно прилика за:

практичан рад

истраживачке активности

сарадњу са институцијама изван факултета

39. Према Вашем мишљењу, колико су наставни садржаји били актуелни и усклађени са савременим научним и професионалним трендовима?

40. Које теме, области или курсеве би, по Вашем мишљењу, било корисно увести или додатно развијати у будућим студијским програмима?

41. Да ли бисте били спремни да у будућности учествујете у активностима факултета (предавања, пракса за студенте, сарадња са институцијом у којој радите)?
